MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL SERIES

Published under the authority of
the Government of Madras.

General Editor :

T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.

Curator, Government Oriental
Manuscripts Library,
Madras.

No. XXXIII

طب فریدی

TIBB - E - FARIDI

Critically Edited with Introduction

BY

Afzal - al - ulama

Janab Hakim Abdul Qadir Ahmad Sahib

Diploma Holder

Takmilat - ut - Tibb College, Lucknow.

GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY

MADRAS

1950

Price : Rs. 8-4-0

INTRODUCTION

The Government of Madras took up for consideration the question of publication of the various manuscripts in different languages on subjects like Philosophy, Medicine Science etc, early in May 1948. Important Manuscript Libraries in the Madras Presidency were requested to send a list of unpublished manuscripts with them for favour of being considered by the Government for publication. The Honorary Secretary of the Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvathi Mahal Library, Tanjore, alone complied with this request This list as well as a similar list of unpublished manuscripts In the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, were carefully examined and a tentative selection of manuscripts suitable for publication was made. The Government in their memorandum No. 34913/48-10, Education dated 4-4-1949 constituted an expert Committee with the Curator of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, as the Secretary for tho final selection of manuscripts suitable for printing and for estimating the cost of publication. The following are the members of the Committee.

1. Sri T.M Narayanaswamy Pillai, M.A., B.L
2. ,, R P. Sethu Pillai, B A., B.L ,
3. ,, C.M Ramachandra Chettiar, B A , B.L.
4. ,, R Krishnamoorthy (Kalki).
5. Dr N Venkataramanayya, M A., Ph. D.,
6 Sri M Ramanuja Rao Naidu, M.A.
7 ,, V. Prabhakara Sastri
8. ,, N. Venkata Rao, M.A.
9. ,, H. Sesha Ayyangar
10. ,, Masthi Venkatesa Ayyangar, M.A.
11. ,, M. Mariappa Bhat, M A , L.T.
12 Dr C. Achyuta Menon, B.A., Ph D ,
13 ,, C. Kunhan Raja, M.A., D.Phil
14 ,, A Sankaran, M.A., Ph D L.T
15. Sri P. S. Rama Sastri.
16. ,, S. K. Ramanatha Sastri.

PRINTED AT THE NURI PRESS, Ltd, MADRAS—13

SANSKRIT

1. Visanarayaniyam.
2. Bhargava Nadika.
3. Hariharacaturangam.
4. Brahma Sutra Vrtti—Mitaksara
5. Nyayasiddhanta Tattvamrtam.

MALAYALAM.

1 Garbha Cikitsa.
2 a. Vastulaksanam.
   b. Silpasastram.
   c. Silpavisayam.
3. Mahasaram.
4. Kanakkusaram.
5. Kriyakramam.

KANNADA

1. Lokopakara.
2. Rattamata.
3. Diksabodhe.
4. Asvasastram.
5a. Aushadhagalu.
   b. Vaidya Visaya.
6. Sangita Ratnakara.
7. Supasastra.

ISLAMIC LANGUAGES.

1. Jami-al-Ashya.
2. Tibb-e-Faridi.
3. Tahqiq-al-Buhran.
4. Safinat-al-Najat.

'B' From the Tanjore Maharaja Serfoji's Saraswathi Mahal Library, TANJORE.

TAMIL

1. Sarabhendravaidya Murai. (Diabetes).
2. do 200. (Eyes)
3, Agastiyar 200
4. Konkanarsarakkuvaippu.
5. Tiruccitrambalakkovaiyar. with Padavarai
6. Kalacakram.

17. Dr. M. Abdul Haq, M.A , D.Phil., (Oxon).
18. Afzul-ul-Ulama Hakim Khader Ahamed.
19. Sri P. D. Joshi.
20. ,, S. Gopalan, B A., B.L.
21. ,, T. Chandrasekharan, M A., L T

The members of the Committee formed into Sub-Committees for the various languages, Sanskrit, Tamil, Telugu, Kannada, Malayalam, Mahrathi and Islamic Languages They met during the month of May 1949 at Madras and at Tanjore to examine the manuscripts and make a selection. The recommendations of the Committee were accepted by the Government in G. O. No Mis.2745 Education dated 31-8-1949 and they decided to call these publications as the "MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL SERIES," and appointed the Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras, as the General Editor of the Publications. The following manuscripts have been taken up for publication during the current year.

'A' From the Government Oriental Manuscripts Library, MADRAS.

TAMIL

1. Kappal Sattiram.
2. Anubhava Vaidya Murai
3. Attanakolahalam
4. Upadesa Kandam.
5. Colan Purva Pattavam.
6. Konga Desa Rajakkal
7. Sivajnana Dipam.
8. Sadasivarupam, with commentary

TELUGU

1. Sangitaratnakaramu
2. Aushada Yogamulu
3. Vaidya Nighantu.
4. Dhanurvidya Vilasamu.
5. Yoga Darsana Visayamu.
6. Khadga Laksana Siromani.

It is hoped that the-publication of most of the important manuscripts will be completed within the next four years.

Some of the manuscripts taken up for publication are represented by single copies in the Library and consequently the mistakes that are found in them could not be corrected by comparing them with other copies. The editors have, however, tried their best to suggest correct readings. The wrong readings are given in round brackets and correct readings have been suggested in square brackets. When different readings are found, they have been given in the foot-notes except in the case of a few books in which the correct readings have been given in the foot note or incorporated in the text itself.

The Government of Madras have to be thanked for financing the entire scheme of publication, although there is a drive for economy in all the departments. My thanks are due to the members of the Expert Committee who spared no pains in selecting the manuscripts for publication. I have also to thank the various editors, who are experts in their own field, for readily consenting to edit the mauuscripts and see them through the press The various presses, that have co-operated in printing the manuscripts in the best manner possible, also deserve my thanks for the patience exhibited by them in carrying out the corrections made in the proof

This work is based on the paper manuscript "Tibb-e-Faridi" described under D No. 371 available in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras It contains 371 pages with 15 lines on a page and is written in Persian Script

Janab Syed Hamza Hussain Sahib, Munshi of this Library, has to be thanked for the work done by him by way of correcting the proof.

Govt Oriental Manuscripts Library, Madras.

T. CHANDRASEKHARAN,
General Editor,
Madras Government Oriental Series

7. Talasamudram.
8. Bharatanatyam.
9a. Pandikeli Vilasa Natakam.
b. Pururava Cakravarthi Natakam.
c Madanasundara Vilasa Natakam.
d. Percy Macqween's Collection in the Madras University Library on Folklore.
10. Ramaiyan Ammanai.
11. Tamil Padalkal including Pattinattar Venba and Vannankal.

TELUGU

1. Kamandakanitisaramu.
2. Taladasapranapradipika.
3a Raghunatha Nayaka Abhyudavamu.
b Rajagopala Vilasmu.
4. Ramayanamu by Katta Varadaraju.

MAHRATHI

1. Natyasastra Sangraha.
2a. Book of Knowledge
b. Folk Songs.
c. Dora Darun Veni Paddhati.
d. Asvasa Catula Dumani.
3a. Pratapasimhendra Vijaya Prabandha.
b. Sarabhendra Thirthavali.
c. Lavani
4. Devendra Kuravanji.
5. Bhakta Vilas.
6. Sloka Baddha Ramayana.

SANSKRIT

1. Asvasastra with Tricolour Illustrations.
2. Rajamrganka
3. Cikitsamrta Sagara
4. Ayurvedamahodadhi.
5. Gitagovinda Abhinaya.
6a. Colacampu
6b. Sahendra Vilasa
7. Dharmakutam—Sundara Kanda.
8. Jatakasara.
9. Visnutattvanirnaya Vyakhya.
10. Sangita darpana.
11. Bijapallava.

TIBB-E-FARIDI

INTRODUCTION

The present work is based on the manuscript No. 371, described in the catalogue of the Government Manuscript, Library, Vol I part II

This valuable book on medicine is written by Fariduddin The work is divided into 368 chapters, each dealing with a particular disease and its treatment. The main feature of the book lies in the method of prescription The treatment in all cases is based on the use of a simple medicament The author prefers a single herb, flower or root to a compound prescription A special attention is paid to ophthalmia (the various diseases the eyes)

The main difficulty felt at the time of editing is due to the fact that the author seems to be fond of using ancient and unfamiliar names of the medicinal herbs, such names are not found in the modern works Many of the herbs prescribed by the author are rare and not accessible. More over, in many places the names of the herbs are so mispelled that one would find it impossible to decipher them. All these factors created many obstacles in the way of editting These difficulties were over come by much pains-taking and hard work. For this purpose, various books, both ancient and modern, were referred to and each and every word is corrected

At the end we have annexed an alphabetical index of the unfamiliar names of the herbs and we have tried our best to explain them therein

The first page of the Mss bears two seals that read "Ya Imam Husain" یا امام حسین and "Muhammad Ali Husain Khan Tajul Umara" محمد علی حسین خان تاج الامرا. The first seal is again imprinted on the last page. The work is not dated

Madras }
24-4-50. }

JANAB HAKEEM ABDUL QADIR AHMED SAHIB.

مقدمہ

اس بات پر جدید و قدیم اطبا کا اتفاق ہے کہ جب کسی مریض کو مفرد دوا کے استعمال سے افاقہ ہو رہا ہو تو مرکب دوا کا استعمال فضول بلکہ مضر ہے شیخ الرئیس کا قول ہے کہ مجرب دوا غیر مجرب سے بہتر ہوتی ہے اور کم دواؤں کا مرکب زیادہ دواؤں کے مرکب سے بہتر ہے مختصر یہ کہ مفرد ادویہ سے علاج کرنے کی اولیت و فوقیت کو مشرق و مغرب کے چیدہ و برگزیدہ اطبانے متفقہ طور پر تسلیم کیا ہے - اور حقیقت الامر بھی یہی ہے کہ اس حکیم مطلق نے اپنی حکمت بالغہ سے جڑی بوٹیوں یعنے نباتات کے خوشنما پودوں میں نیز جمادات اور حیوانات کے پر اسرار خزائن میں جو جو عجیب و غریب تاثیرات اور طرح طرح کے افعال و خواص علحدہ علحدہ پیدا کئے ہیں ان کا پورے طور پر اظہار مفرد دواؤں کے استعمال ہی سے ہوسکتا ہے

کتاب ہذا میں یہی خصوصیت ہے کہ ہر مرض کا علاج مفرد ادویہ سے بتایا گیا ہے اور جہاں مرکبات کا ذکر آیا ہے وہاں صرف دو چار دواؤں سے کام لیا گیا ہے اس میں شک نہیں کہ متفرق و منتشر طور پر بعضے طبی کتابوں میں مفرد ادویہ کے استعمال کا ذکر موجود ہے لیکن اس سے فائدہ اٹھانے کے لئے بہت سی ضخیم جلدوں کی ورق گردانی کرنی پڑتی ہے قدیم کتابوں

بسم اللّٰہ الرحمٰن الرحیم

طبِّ فریدی

باب - اول

در علاج درد سرکہ از گرمی باشد - گل سرخ تازہ نافع است بوئیدن ضماد کردن و خشک مطبوخ اوبا شراب ضماد کردن - و عصارہ آں شرباً وضماداً و روغن او شرباً و ضماداً و هم چنیں گلاب - شگوفہ مہندی مسحوق بسر کہ و روغن گل ضماداً و روغن آن باسرکہ تنند ضماداً و شگوفہ آن باسرکہ بوئیدن و نیز شگوفۂ آں معجون بگلاب ضماد کردن دافع دردسراست - خشخاش شگوفہ تازۂ آں بوئیدن نافع دردسراست وشگوفہ خشک آں باسرکہ خوردن و با گلاب ضماد کردن و روغن خشخاش با روغن گل ضماد کردن و روغن خشخاش بوئیدن و ضماد کردن و روغن آں نوشیدن و لیپ کردن دافع درد سر حاراست آب کدو کبریاں کردہ میگرند نوشیدن و لیپ کردن با روغن گل بر پیشانی مالیدن خصوصاً دردسرے کہ از گرمی آفتاب باشد دافع است ساگ خرفہ سپیدہ آن بسویق جولیپ کردن بر هر دو شقیقہ دافع درد سر گرمست مروارید حل کردہ دربینی انداختن دافع درد سر است ، کفری روغن او در بینی چکانیدن دافع درد سر گرمست ، پوش در بندی با سرکہ بروغن گل طلا کردن بر پیشانی دافع درد سر است بیبروج بیخ کوبیدہ او باسرکہ لیپ کردن دافع دردہ سر است

میں کوئی ایسا نسخہ نظر نہیں آیا جو مختصر بھی ہو اور جس
میں کثیرالوقوع امراض کا علاج مفردات سے بتایا گیا ہے -
اس کتاب سے یہ خلا پر ہوجاتا ہے - اس کتاب کی دوسری خصوصیت
یہ ہے کہ اختصار کے با وجود امراض عین کا علاج شرح و بسط کے
ساتھ بیان کیا گیا ہو

اس کتاب کے مصنف کا نام فریدالدین ہے - اصل نسخہ میں
املا اور عبارت کی اس قدر غلطیاں تھیں کہ اس کی اصلاح میں
بڑی دقت پیش آئی - اکثر ادویہ کے نام قدیم اور غیر مانوس
تھے اور املا کی غلطیوں کی وجہ سے بعض نام غتربود بن کررہ
گئے تھے ان کی تحقیق اور اصلاح میں بہت جانفشانی کرنی پڑی
اور قدیم و جدید طبی لغات کی ورق گردانی کے بعدان کی اصلاح
ہوی نامانوس اور قدیم لفظوں کی فہرست مع تشریح آخر کتاب
میں ملحق کی گئی ہے تاکہ عام اطبا اس نسخہ سے استفادہ کرسکیں

یہ کتاب ۲۱۸ ابواب پر منقسم ہے

کردن و نوشیدن و آب مقطر او شرباً و بوئیدن و ضماد کردن دافع درد سراست
طحلب باسر کہ تند ضماد کردن بر پیشانی و هر دو شقیقہ نافع درد سر است
مجرب عصی‌الرای عصارۂ آں ضمادا دافع درد سر است ۔ کثیرا خوردن و
ضماد کردن دافع درد سر است ۔ خنثی با سرکہ ضماد کردن دافع
درد سر است ۔ تاج خروس عصارۂ او با سرکہ ضماداً و مخلوط بروغن گل
دافع درد سر است ۔ زعرور با گلاب ضماد کردن بر هر دو شقیقہ و بر
پیشانی دافع درد سر است خصوصاً دانہائے مدقوق او با گلاب خمیر کردہ
ضمادا مجرب است ۔ ما میثا با سرکہ طلا کردن بر هر دو شقیقہ دافع
درد است ۔ بار تنگ عصارۂ او با روغن گل طلا کردن دافع درد است بہ
لعاب او با سرکہ و روغن گل بر جبہ ضماد کردن و شگوفۂ او بوئیدن
و خوردن و ضماد کردن دافع درد سر است لیمو عصارۂ او و شربت او
شرباً دافع درد سر است ۔ تمر هندی نقیع آں شرباً دافع درد سر است ۔
ساگ چونجہ عصارۂ آں ضماد کردن و جرم آں مسلوق ۔ طیب با روغن بادام
یا بزیت خوردن دافع درد سر است سدی با سرکہ و کافور ضماد کردن بر
سر دافع درد است ۔ خطاف خون او ضماد کردن بر یافوخ دافع درد
است باقلا شگوفہ او بوئیدن دافع درد است ۔ خرگوش بری خون او
ضماد کردن دافع درد است ۔ خبث الحدید با سرکہ و گلاب طلا کردن
بر یا فوخ دافع درد است ۔ لفاح بوئیدن شگوفہ او و بیخ او ضماد کردن
دافع درد است ۔ خمیر خمیر کردن با سرکہ و روغن گل و گلاب ضماداً دافع
درد سر است ۔ افیون قدر نخود با سرکہ طلا کردن بر هر دو شقیقہ
و پیشانی دافع درد است و بقدر عدس بروغن آس با روغن گل
طلائیست مجرب و ایں شفا است از درد سرے کہ مودی بموت باشد

غبیرا لعاب اوبا گلاب لیپ کردن دافع درد سر است اکلیل الملک با سرکہ پیختہ دافع درد سر گرمست مامیثا با سرکہ ضماد کردن نیز غرب عصارۂ ورق او ضماداً و دو درهم شربا نیز - جفت بلوط با گلاب ضمادا دافع دردسر است - ساج چوب او سحق کردہ با گلاب یا بآب سرد ضماداً - کمونی عصارۂ او ضماداً روغن بنفشہ قطورکردن در پنیر دافع درد سر است - قشر بیخ بنفشہ نصف مثقال خوردن انزروت با صندل هموزن لیپ کردن بر پیشانی و شقیقہ دافع درد سر است - شفتالو شگوفہ او با روغن گل ضماد کردن پنفشہ بوئیدن و نوشیدن و ضماد کردن وشراب او نوشیدن و روغن او بوئیدن و در بینی کشیدن و ضماد کردن دافع درد سراست و مطبوخ او با بابونج برسرریختن دافع درد سراست کافور و صندل با گلاب ضماد کردن و با آب کاهو بقدر دو جو سعوط کردن دربینی دافع درد سر است نیلوفر بوئیدن و ضماد کردن و جوشندۂ گل او در آب برسر ریختن و دهن او بوئیدن و در بینی کشیدن و شگوفۂ اوبا سرکہ ضماد کردن و آب مقطر او نوشیدن دافع درد سر است - صندل سفید و سرخ با گلاب و سرکہ اندک نوشیدن و ضماد کردن و دو جز صندل با یک جز انزروت ضماد کردن برجبہ دافع دردسر است - برگ انگور - و ریشهاے او و عصارۂ آن مفرداً و یا مرکباً و شرباً و ضماداً استعمال کردن دافع درد سراست - شاہ چینی سائیدۂ او برمس اخضر با گلاب و سرکہ مالیدن اندرون بینی و ضماد کردن بر هر دو شقیقہ و پیشانی دافع دردسر است - اسبغول با سرکہ و گلاب ضماد کردن و خوردن با شربتهائے مسکن و جمع دافع درد سر است کشنیز خشک سہ درم بمثل آں شکر صفوف کردہ خوردن دافع درد سر است کشنیز، سبز عصارۂ آں لیپ کردن برسر دافع درد سر است - بید عصارۂ برگهائے او ضماد

باب - دوم

در علاج درد سرے کہ از سردی باشد - ایرسا و آن [سوسن آسما جو نیست بیخ او با سرکہ و روغن گل ضماد ا و عصارۂ ورق او سعوطا سہ شبا نروز و طبیخ اصل او شیرین کردہ با شکر و بیخ او بخور کردن و ضماد کردن و باسر کہ نیز خاصتا دافع درد سر سرد است - غالیہ شما و ضماد کردن دافع درد ست - زیتون برگ او و اطراف شاخہائے او بآب پختہ مضمضہ کردن دافع درد است سلیخہ بافلفل و زنجبیل و کندس مدقوق کردہ در خرقہ کتان بستہ بوئیدن دافع درد است - خرنوب شامی معجون بروغن ناردین ضماد کردن دافع درد است - صبر با سرکہ و بروغن گل ضماد کردن و خوردن دافع درد است مامیران سہ درہم باصبر ہم وزن معجون بآب باران ضماد کردن بر پیشانی و یا فوخ و ہر دو شقیقہ نافع درد سر مزمن است - فرفیون از یک سرخ تا چہار سرخ باروغن بادام سعوطاً دافع درد است - عنبر بوئیدن و نوشیدن و ضماد کردن و خائیدن و سعوط او از] یک سرخ تا چہار سرخ با روغن بادام دافع درد است - اگر بخور کردن و ضماد کردن و در بینی کشیدن و ہر روز دو درہم با ماءالعسل بیست روز شب خوردن دافع درد سر است - نرگس روغن او بوئیدن و سعوط کردن و بیاض او ضماد کردن و روغن اوطلا کردن و بوئیدن نافع درد سر است - کہ پیدا شدہ باشد از سودائے محترقہ روغن ناردین بوئیدن و طلا کردن در بینی دافع دردسر سرد است و نیز دربینی کشیدن با زعفران و خوردن نافع درد سر است محمودہ با سرکہ و روغن گل ضماد کردن

و خواب آور است و اگر خورده شود عمل او چنین است و قدر نخود حمول دافع درد است ـ صبر باسر که و روغن گل ضماد کردن دافع درد سر است نشاسته گندم با سرکه و روغن گل ضماد کردن بالخاصه دافع درد است لبن الجاریه یعنے شیر زنها در بینی چکانیدن دافع درد است و بروغن بنفشه نیز ـ کاهو عصارهٔ او ضماد کردن بر پیشانی و یا فوخ و برهر دو شقیقه و تخم او نیز دافع درد سر است و خوردن نیز و عصارهٔ او با کافور در بینی چکانیدن و با سرکه پخته خوردن نیز دافع درد است ـ سرمه و اقلیمیائے ذهب با عسل صاف کشیدن در چشم مخالف درد دافع درد است ـ آلوبخارا خوردن و نقیع او نوشیدن دافع درد سر است ـ کرم برگ او نوشیدن و ضماد کردن و با گوشت گو ساله خوردن دافع درد است اگر تپ نباشد ـ عناب نقیع او با گلاب ضماد کردن دافع درد سر است ـ بهرامج بوئیدن و ضماد کردن دافع درداست ـ شمامه بو کردن و عصارهٔ او ضماد کردن بر سر دافع درد است ـ انار ترش عصارهٔ او با شکر دافع درد است ـ روغن گل مالیدن تمام سر دافع درد است ـ بیضه صاحب خمار را نیم برشت ناشته بنان خوردن دافع درد است ـ عدس با روغن بادام و چقندر و ساگ کشنیز خوردن دافع درد است ـ خولان با گلاب بر جبه ضماد کردن نافع است به خوردن اگر درد با شرکت معده باشد خاصتا دافع است ـ کمون خوردن قبل طعام و یا بعد طعام دافع درد سر است ـ روغن بعه مالیدن بر معده و سر دافع درد است ـ نهل عصارهٔ او بر پیشانی ضماد کردن دافع درد سر گر مست ـ

خولنجان خوردن و ضماد کردن دافع درد سر است مرونمام واشق مرکبا
و مفرداً معجون با سرکه ضماداً و یا با روغن بادام سعوط او یا با شراب
کهنه ضماداً و یا با سرکه بالخاصه دافع درد است - قنا شربا و ضماداً
دافع درد است - بندق هندی یعنی ریٹها سعوط کردن از و یک
دانه با روغن بادام و ضماد کردن و خوردن دافع درد است فسوش
عصارهٔ او با روغن ایرسا سعوط کردن و با شهد و نطرون ضماد کردن
دافع درد است - قصةالحمار عصاره ثمر او ویا برگ یاهردو ضماد کردن یا
عصارهٔ اویا بخور مریم و نطرون که سحق کرده باشند مثل غبار و بدمند
دربینی یابالبن جاریه لطخ‌کردن باطن بینی وظاهربینی کلها دافع درد سر
مزمن است و بیخ او شربا وضماداً و عصاره بیخ او با روغن بادام دربینی
کشیدن دافع درد است وباسر که ضماد کردن نیز دافع درد است بالخاصه نطرون
عصارهٔ آں ضماد کردں نافع درد سر سرد است - زهرهٔ بز ضماداً نافع
درد است - غار روغن او نوشیدن و بو کردن و ضماد کردن دافع در است
وهرگاه با شهد خورده شود یا با شراب بالخاصه رفع درد می کند - بادام تلخ
با سرکه ضماد کردن و با روغن گل نوشیدن و ضماد کردن و سعوط نمودن و
دهن آں در بینی کشیدن دافع درد است شعرالانسان دود او بوکردن و خاکستر
آں با سر که ضماد کردن و سوخته آں وزن سه درم بایک درم صبر
و نصف درهم کندر سحق کردن و معجون نمودن یا بآب قرنفل بر
سر ضماد کردن دافع درد سر سرد است مجرب حماما ضماد کردن
و نوشیدن و بوکردن دافع درد است مومیائی یک حبهٔ آں با آب
مرزنجوش یا بروغن بادام در بینی کشیدن یا بروغن زنبق دافع درداست

بروغن زیت تازه بالخاصه دافع درد سر است ـ بیخ پنجنگشت تخم او ضماد کردن و عصارهٔ ورق او دافع درد است ـ تمام عصارهٔ او با سرکه و روغن گل ضماد کردن بوئیدن و نوشیدن و ضماد کردن بر پیشانی و هر دوشقیقه دافع درد سر سرد است ـ ذحناء عصاره او لیپ کردن بر پیشانی و هر دو شقیقه و یا فوخ دافع درد سر است ـ مرزنجوش بوئیدن و نوشیدن و ضماد کردن و همچنین روغن او از وزن یک حبه تا یک ماشه بآب فرنجمشک سعوط کردن دافع درد سر است ـ آزاد درخت شگوفه او بو کردن بالخاصه دافع دردسر است نسرین شگوفه او بوکردن و ضماد کردن و روغن رگهائے او نیز دافع درد سر است سکبینج خوردن و ضماد کردن و با سویق ضماد کردن نیز دافع درد سر است ـ سداب عصارهٔ او با سویق ضماد کردن و نیز عصارهٔ او بروغن گل و سر که و گذاشتن در گوش و ضماد کردن دافع درد سر است ـ راوند چینی خوردن و ضماد کردن و خائیدن در دهن دافع درد سر است جند قوقی بوئیدن و ضماد کردن دافع دردسر است و روغن تخم او بوئیدن و ضماد کردن و طلا کردن و روغن شگوفهٔ او نیز دافع درد سر است ـ قطران ضماد کردن بر پیشانی و یا فوخ و هر دو شقیقه دافع درد سر است ـ حرف بو کردن و خوردن و ضماد کردن بآرد جو و مصطگی معجونا بآب گرم و یا بآب قرنفل دافع درد سر است مجرب ـ نوشادر ضماد کردن و وئیدن بالخاصه دافع درد است جند بیدستر خوردن و عطوس کردن و هم چنین روغن اوبا روغن زیت کهنه بو کردن و بخور کردن و ضماد کردن و با ماءالعسل نوشیدن دافع دردسر است مجرب ـ بابو نج شربا و ضماد قویت بخش عضو است و به تجربه رسیده است ـ وزطوءً و شماً دافع درد است

کردن و روغن او قطور کردن دربینی وبر یا فوخ طلا کردن مجرب دافع درد است وپلپین جاریه سعوط نمودن وضماد کردن بروغن خیری وزرور دو سه مرتبه نیز مجرب است - جاوشیر شربا وضمادا دافع درد است لازن شما وضمادا و بخوراً در روغن آس دافع درد است - بورق ضماداً بالخاصه دافع درد سرد است - زنجبیل بروغن خیری ضماداً دافع درد است بالخاصه و مجرب و شربا و مربا با شهد خوردن و سعوط کردن وزن یک حبه باروغن بادام بالخاصه دافع درد است خطیه شرباً و ضماداً و با سرکه در حمام نطول کردن دافع درد سر سرد کهنه است بالخاصه - اذخر فقاح او بوئیدن و ضماد کردن و با روغن زیت بر سر مالیدن دافع درد است - بلسان دانهٔ او بوئیدن و خوردن و ضماد کردن و روغن بلسان شما و ضماداً و سعوطا و برگ بلسان رطباً او یابسا ضماد کردن و قطور کردن عصارهٔ او در بینی سه قطره دافع درد است - حنظل شحم او شربا و ضماداً وزن یک حبه با روغن بادام سعوط کردن بالخاصه دافع درد است - شیطرج ضماد کردن دافع درد است - قسط ضماد کردن و بخور کردن و یک حبه او باروغن بادام سعوط کردن دافع درد است - حلتیت شرباً و ضماد او برسر مالیدن و در بینی کشیدن وزن یک حبه او باروغن بادام دافع درد است - ارنب گوشت او بریان کرده خوردن و زهرهٔ او مطبوخ با آب سداب و آرد گندم و کندر ضماد کردن دافع درد است - کرنب خوردن او مصلوقاً و عصارهٔ او سعوطا دافع درد است - ظیان و آن یا سمین جبلی است وقتے که مداومت کنند بشم . ورق او و شگوفه او خشک باشد یاتر دافع درد است بالخاصه - خری السفور

بعس فشارۀ آن با حنا مخلوط باماء قرنفل و طلا کردن سر بآن و خواب کردن شب و صبح حمام اختیار نمودن دافع درد است - بخور مریم بوکردن و بخور نمودن و خوردن و دربینی کشیدن با هموزن روغن بادام دافع درد است بادرنجبویه خوردن و از آب مقطر آن نوشیدن دافع درد است - بقلۀ یمانیا مسلوقا و ضمادا بعصارۀ آن دافع درد است - کبابه لیپ کردن با گلاب بر یا فوخ و پیشانی و بر هر دو شقیقه دافع درد سر است و یا با صبر و یا با شراب متفق علیه حکمائے هند است - جوزبوا خوردن وسعوط کردن با روغن بادام دافع درد است - اکلیل‌الملک با سرکه تند و روغن گل ضماد کردن و عصارۀ آن نیز و طبیخ آن درحمام نطول کردن و با میفختج لیپ کردن گرماء گرم دافع درد است - حرمل لیپ نمودن دافع درد سر است - فلفل ضماد کردن و یک حبه او با روغن بادام سعوط فرمودن دافع درد سر سرد است دارچینی لیپ کردن و یک حبه آن با روغن بادام دربینی کشیدن نیز باریک کوبیده و درلته کتان بسته به بویند که قریب بحطسه آمد شود یا با زعفران کوبیده شما و شربا و ضمادا دافع درد سر سرد است - زعفران شما و ضمادا و نشوقا و شربا و سعوطا دافع درد سر است - مرارۀ الضبع با روغن بادام سعوط کردن سه شبان روز دافع درد است تریاق با شراب کهنه شربا و ضمادا نافع درد سر است مجرب - هلیلج کابلی شربا دافع درد است شبت اکلا نباته و شربا و شما عصارته یاطبیخ آن ضماد کردن دافع درد است: شیح ارمنی طبیخ آن شربا و ضمادا شما و درحمام نطولا و خشک سحق نموده درلته کتان بسته شما دافع درد است؟ شونیز ضماد

بالخاصه ـ قندول ـ شگوفه او شم کردن و ضماد کردن و روغن شگوفه او سعوط کردن دافع درد سر است زرنباد وزن یک حبه او باروغن بادام سعوط کردن ـ و معجون او بآب قرنفل طلا کردن بر اسفل قدم دافع درد است اترج دهن او شماً و سعوطاً و ضماداً و تخم او کوبیده ضماداً دافع درد است قلقلۀ کبیر شماً و شرباً و نفوخ کردن دافع درد است بالخاصه ـ اللوزالمر سعوط کردن و نشوق کردن و ضماد کردن بر سر و روغن آن ضماد کردن بآب قرنفل بالخاصه دافع درد است آس برگ کوبیدۀ او با مرو سداب دافع درد است که پیدا شده باشد از ضربه یا سقطه لبلاب عصارۀ او ضماد کردن یا خشک او بآب قرنفل دافع درد است ـ نخالۀ گندم با سرکه ضماد کردن در حمام دافع درد است ـ سمسم نبات او طلا کردن بر سر در حمام و قتیکه پخته باشد با شراب کهنه دافع درد است ـ انجمشک ـ ضماد کردن و بوکردن و خوردن و تخم مسحوق او بآب کرفس ضماد کردن بر یا فوخ و پیشانی و هر دو شقیقه دافع درد است زراوند مدحرج شرباً و ضماداً نیز دافع درد سر است ـ کرم بری خاکستر برگ و شاخ او با سرکه و عسل ضماد کردن و سعوط کردن عصارۀ تمام طری و مرزنجوش و نیز ضماد کردن دافع درد سر است دهن البان مالیدن دافع درد است ـ طلق محلول با آب را زیانه ضماد کردن در حمام دافع درد سر است ـ شحم الاوز ضماد کردن و خوردن بالخاصه دافع درد سر است سکبینج طلاکردن دافع درد سر

حلزون محرق خاکستر او معجون بآب قرنفل ضماداً در حمام دافع درد است ـ خطاف خاکستر او ضماد کردن بر یافوخ دافع درد است مرایر از هر کدام که باشد سعوط کردن بآب مرزنجوش دافع درد است متفق علیه ـ سوسن سفید بیخ او ضماد کردن با سرکه و روغن گل و شگوفه او بوکردن و ضماد کردن دافع درد است ـ افیسون بوکردن و خوردن و بخور کردن و ضماد کردن ـ و نشوق کردن دافع درد است مجرب حکمائے هند یاسمین بوکردن و ضماد کردن شگوفه بابرگ او و روغن او نشوق کردن و طلا کردن و برگ کوبیده او که جوش داده باشد در سرکه ضماداً دافع درد سر است ـ قرنفل بوکردن و خوردن و ضماداً بر مقدم سر دافع درد است مجرب ـ ناشخواه بوکردن و خوردن و ضماد کردن بالخاصه دافع درد است مجرب ـ نارنج پوست بیخ او باشکر شر با وهم چنین شحم او ضماد کردن بالخاصه دافع درد است مجرب زباد شماً و طلاً بروغن بان دافع درد است بالخاصه کندر سعوط کردن از وزن یک حبه باروغن بادام دافع درد است ـ برنجاسف طلا کردن عصارهٔ او و نطول کردن در حمام گرما گرم دافع درد است ـ خردل ضماد کردن مدقوق او بآب قرنفل در حمام دافع درد است مجرب و پنهال کبوتر ضماد کردن در حمام و نیز وزن یک حبه او باروغن بادام سعوط کردن ـ سلق یا مسلوق خوردن بالخاصه دافع درد است مجرب حمام زرق او با آرد جو ضماد کردن و با بزر البحر جیر و نیز فاوانیه یک حبه او بروغن بادام سعوط کردن دافع درد است

سندروس خوردن و ضماد کردن و بخور کردن بالخاصه دافع درد است . واج سوخته او هر گاه مخلوط کرده شود با سورنجان و خمیر کرده باشد بآب و نگاه دارد تحت زبان زمان طویل دافع درد است مصطگی بروغن زنبق ضماد کردن و خوردن و مضغا نیز دافع درد است ـ مرارة الدیک سعوط کردن بالخاصه دافع درد است ـ دهن الناردین بر سر مالیدن و نشوق کردن و خوردن دافع درد است حنا معجون کردن باسرکه و ضماد کردن در حمام دافع درد است مشمش دانهٔ تلخ از و ضماد کردن و روغن او نشوق کردن وقطور کردن در بینی بالخاصه دافع درد است مجرب ـ بلوط خاکستر چوب او ضماد کردن سررا در حمام دافع درد است الملح و الجاورس هر گاه گرم بکنند بر آتش و در خرقهٔ کتان به بندند و کماد کنند سررا دافع درد است خیار شنبر ـ شربا و ضمادا دافع درد است افسنتین مطبوخ با شراب کهنه ضمادا دافع درد است قرو مانا مسکن درد است شربا و ضمادا ـ مرو شاخهائے خشک و تر او ضماد کردن و هم چنین تخم او دافع درد است ـ بول الانسان هر گاه مخلوط شود با دوا قوی است فعل آن دوا بالخاصه ـ قطر حبه او ضماد کردن دافع درد است ـ ثوم خوردن دافع درد است ـ اسطو خودوس شربا و ضمادا دافع درد است ـ فجل تخم او شربا و ضمادا دافع درد است ـ شیرا ملج شربا و ضمادا دافع درد است مسک ضمادا با شراب کهنه بالخاصه دافع درد است ـ اشنان اخضر ضماد کردن دافع درد است ـ سنامکی شربا و ضمادا دافع درد سر است ـ راسن شربا و ضمادا دافع درد است ـ شراب ریحانی عتیق از و خوردن دافع درد است ـ خلد هر گاه سر او را سوخته با روغن زیت مخلوط ساخته ضماد کنند دافع درد است.

است - عروق صفر معجون بروغن گل و زیت در حمام بعد غسل سر بآب نمک ضماد کردن دافع درد سر است - عدس ضماد کردن دافع درد سر است - الورداليابس ضماد کردن در حمام با شراب عتیق مطبوخ دافع درد است - غاریقون شرباً و ضماداً دافع درد است - سرو جوز آن ضماد کردن با عسل دافع درد است - سنبل الطیب شرباً و ضماداً دافع درد است - شاهسفرم - شماً و ضماداً دافع درد است - خیری الصفر روغن او بوکردن و ضماد کردن و نشوق کردن و بر سر مالیدن و هم چنین شگوفه او دافع درد است - اشق وزن یک در هم از و با شراب کهنه شر با دافع درد سر سرد است - صدف المحرق با شراب کهنه ضماد کردن در حمام را تینج بخور کردن و ضماد کردن دافع درد است - قفر الیهود بوکردن و خوردن و بخور کردن دافع درد است - رامک بشراب کهنه ضماد کردن دافع درد است افتیمون درد سرے که پیدا شده باشد از مره سودا خوردن و طلا کردن دافع درد است - علک البطم خوردن و ضماد کردن دافع درد است - سورنجان بوکردن و خوردن و ضماد کردن دافع درد است رعی الحمام با روغن زیت ضماد کردن دافع درد است - حب الکلی با شراب کهنه ضماد کردن و برگ او دو در هم ضماد کردن و خوردن دافع درد است - بذر الریحان روغن او قطور کردن دربینی و نشوق کردن و طلا کردن دافع درداست کراث صافر او با سرکه و کندر سعوط کردن و ضماد کردن دافع درد است ۰

استخوان بناگوش او تعلیق کردن در طرف مخالف دافع درداست رعاد اگر زنده برسر مصدوع بگذارند مسکن درداست ـ حجر السبج تعلیقا دافع درد است ـ سداب دافع درد است ـ فصل فی الادویة المصدعة ـ اظفار الطیب بخور آ بالخاصه برد بسرآوراست ـ مر بوئے اوصداع آوراست مراصحا زا بالخاصه قنب خوردن او و بو کردن او صداع آوراست کندر خوردن او بالخاصه صداع آور است کبر بسیار خوردن او درد سر آور است ـ کراث الشامی والنبطی والمصری خوردن او درد سر آوراست ـ خردل خوردن و نوشیدن و بو کردن صداع آور است ترنجان همیشه خوردن درد آور است ـ شبت بسیار خوردن درد آور است ـ فرنجمشک خوردن درد پیداکند ـ شراب العنب العتیق شربا صداع آور است کرسنه خوردن صداع آوراست ـ حمام عرق او بسیارشربا صداع آوراست ـ ثوم بسیار خوردن صداع آوراست ـ مر خوردن صداع آور است بصل بسیار خوردن صداع آور است ـ تمر بسیار خوردن خشک و تر از آں صداع آور است ـ زعفران اگر در طعام یا شراب بسیار انداخته شود مصدع است ـ جرجیر یک مثقال از و صداع آور است ـ ـ خیری اگر اکثار کرده شود بوئے او را مصدع است ـ البلوط الحلو که بسیار خورده شود مستحیل الصفرا و مصدع است عوسج ثمره او خوردن مصدع است ـ صنوبر بسیار خوردن مصدع است ـ کماة اگر خورده شود پرمیساود سر را از بخار غلیظ و مصدع ـ حلبه مطبوخ مصدع است جعدة جبلیه مصدع محرور است ـ میفختج شربا براے محرورین مصدع است ـ بزر القثاء بارها خوردن مصدع است ـ حب القلقل خوردن خصوصا با شراب تلقی کردن مصدع است ـ

باب سیوم

در علاج صداع که حادث شود از گرمی آفتاب سمسم عصارهٔ برگ او با روغن گل ضمادا دافع درد است بقلهٔ یمانیه عصارهٔ آن با روغن گل ضمادا دافع درد است - فرع شگوفه او بو کردن و عصارهٔ برگ او ضماد کردن دافع درد است - اندر بار عصارهٔ تخم او قطور کردن و ضماد کردن نافع درد است بالخاصه مجرب - فلوموس عصارهٔ او ضماد کردن بالخاصهٔ مجرب است - بزرقطونا ضماد کردن با گلاب و روغن گل باالخاصه مجرب است بقلة الحمقا عصارهٔ او بروغن گل ضماد کردن بالخاصه مجرب است دهن الورد بو کردن و ضماد کردن خصوصا مخلوط با گلاب و سرکه باالخاصه دافع درد است مجرب سفرجل لعاب او وقتیکه استخراج کرده شود در گلاب نفع می بخشد شربا و ضمادا بالخاصه مجرب است و هم چنین شگوفهٔ او خوردن و بو کردن و ضماد کردن دافع درد است بالخاصه مامیثا با گلاب و قدرے سرکه ضمادا دافع درد است مجرب زهر الحنا با گلاب و سرکه ضمادا دافع درد است - اللوز الحلو روغن او با سرکه ضماد کردن دافع درد است - حی العالم عصارهٔ او با روغن گل ضماد کردن دافع درد است - قنطوریون عصارهٔ مدقوق او با سرکه ضماد کردن دافع درد است - فوفل مخلوط به تخم کدو مدقوق ضماد کردن دافع درد است - خشخاش پوست مسحوق او با سرکه و روغن گل ضماداً دافع درد است الادویة النافعة باالخاصیته مرجان تعلیقا یشب تعلیقا دافع درد است - حجر الحیة تعلیقا دافع درد است بالخاصه - فوة الصبغ تعلیقا دافع درد است - رغمیه

اوشربا وضمادا عنبر یک قیراط ازو بروغن بادام سعوط کردن وشربا وضمادا دافع شقیقه است مسک یک قیراط از و با روغن بادام سعوط کردن شقیقه با ردرا شما و ضمادا و نشوقاو وسعوطا مجرب است فرفیون وحبندبید ستر یک قیراط مخلوط با روغن بادام سعوط کردن دافع شقیقه بارد است بالخاصه الزیت الطیب العتیق ده درهم که جوش داده باشند درو وزن یک درهم فرفیون را پس قطور کردن دربینی دافع شقیقه است ـ ثوم کوبیده باصبر وخمیر کرده با عسل ضماد او بارد مزاج را نافع است ـ جوزالسرو شربا و ضمادا اشق شربا وضمادا زنجبیل ضماد کردن با روغن خیری زرد مرمزاج بارد را دافع درد شقیقه است ـ زر اوند مد حرج شربا و ضمادا سداب قطور کردن او دافع شقیقه است ـ زر اوند طویل شربا وضمادا قطن لب حب او مثل او صبر با عسل شربا و ضمادا خیارشنبر فلوس او شربا و ضمادا راوند شربا و ضمادا یاسمین شما و ضمادا و روغن او قطور کردن دربینی و برگ جوش داده او با سرکه ضمادا دافع شقیقه است ـ جوزبوا خوردن و ضماد کردن و بو کردن و نگاهد اشتن در دهن نافع شقیقه بارد است مجرب حنا ضماد کردن با سرکه در حمام نیز لوزمر روغن او بآ اب مرز نجوش سعوط کردن در جانب درد مسکن شقیقه است ـ تمرهندی شربا نیز کماد کرفی الصداع اشنان اخضر مثل او صبر ضماد کردن در حمام نافع است ـ شبت اکلا و شربا و ضمادا بالخاصه دافع است اکلیل الملک مطبوخ با سرکه ضماد کردن در حمام دافع شقیقه است ظیان وآن یا سمین کو هیست ـ ضماد کردن درحمام و عصارة او بالبن جاریه قطور کردن در جانب و جع هم چنین روغن شگوفه او دافع شقیقه بارد است ـ

باب ـ چهارم

در علاج درد نیم سر یعنی شقیقه بیض النمل مدقوق مخلوط
بروغن گاو بریافوخ مالیدن دافع درد شقیقه است ـ دهن النارديين ضماداً
باز گوشت او خوردن دافع شقیقه است مرزنجوش بوکردن و بخور کردن و
ضماد کردن بآب قرنفل و عصارهٔ او قطور کردن در بینی دافع شقیقه است ـ
بسباسه سعوط کردن باروغن بنفشه یا باروغن بادام و زروراو برسر بالخاصه
دافع شقیقه است مجرب و سخ الاذن من الانسان ضماداً نیز دافع است ـ
جوز بو کردن وضماد کردن و بخور کردن دافع درد شقیقه است ـ مومیائی
وزن یک حبه او باب مرز نجوش دافع درد است شونیز شرباً
وضماداً وطلاءً نیز شیح ارمنی شرباً و ضماداً غار برگ او بوکردن وروغن
اوبو کردن و ضماد کردن بامصطکی و انیسون و خوردن وزن یک حبه اوبا
شراب کهنه دافع درد شقیقه است ـ راسن ضماد کردن ورق اورا ونطول کردن
بیخ اورا و خوردن برگ اورا دافع است ریشه سعوط کردن دافع
درد شقیقه است رخمه خون او با روغن بنفشه قطور کردن و مرارهٔ او ضماد
کردن بروغن بنفشه و سعوط کردن درجانب صحیح دافع درد شقیقه است قنطول
روغن شگوفه اونشوق کردن بالخاصه کبابه باصبر ضماداً بریا فوخ بالخاصه دافع درد
شقیقه است ـ خربق اسود شربا وضمادا زعفران شربا وضماداً نیز خولنجان شربا
و ضماداً ایضا خرنوب نبطی و آن خرنوب خاردار است ضماد کردن تیز خوخ روغن
تخم آن سعوط کردن مجرب است اذخر فقاح او نطول کردن و ضماد کردن
برسر دافع درد شقیقه است مقل ازرق ضماد کردن باسر که نیز حنظل شحم

شقیقه برودت باشد آب اوگرما گرم برسر ریختن بقدر احتمال مریض
پس سعوط کردن روغن فستق دافع شقیقه است واگر دربینی خشکی
یافته شود بروغن بادام شیرین سعوط کند شراب العتیق الصرف شقیقه
بارد را شربا و خوردن نان درخمر عتیق ناشته چند روز دافع شقیقه
است مجرب مر مخلوط در ادویه شقیقه نفع عجیب می کند
سند روس کما فی الصداع ساق بیخ مد قوق محصور او سعوط کردن سه
قطره دافع شقیقه بارد است محموده ضمادا نیز نمام ضمادا نیز اوز تلخه
او سعوط کردن با روغن بادام دافع شقیقه سرد است اهلیج کا بلی شربا نیز
ماميران چینی با یک جز صبر ضماد کردن در حمام تریاق فاروق
شرباً و ضمادا و بر جانب درد دافع شقیقه بارد است مجرب بنج
تعلیق کردن برسر مریض دافع است لحم البقر خوردن نزد اطباے فرس
و اطبائے هند ـ دقیق الحنطه ریختن و مخلوط کردن در روغن بادام
تلخ و ضماد کردن برسر مریض بارد مزاج نیز دافع شقیقه است
سمسم بارد المزاج را ضمادا طرفا برگ او و مروسند روس و تخم شفتالو
اجزا برابر خمیر کرده شود بآب فرنجمشک ضماد کردن و باعصارۀ
شاخهائے او بخور کردن دافع شقیقه است غذا گوشت دراج و کنجشک
و بط و خرگوش مجربست نرجس شماً دافع شقیقه مجرب ـ بابونج
شما و ضمادا خیری شگوفه او شما و ضمادا وهم چنیں تخم او قصب
الزریره شربا و ضمادا بالخاصه ـ اترج روغن او قطور کردن در
بینی دافع شقیقه است ـ سنبل روغن اوشما و ضمادا کرم خاکستر و

بوم دماغ آں با روغن بادام سعوط کردن در جانب وجع دافع شقیقہ بارد است ۔ حب البلسان شربا و ضمادا بالخاصہ دافع درد است رازیانج خوردن بقلۂ او وتخم و قشر بیخ او دافع شقیقہ است جند قوقی خوردن و ضماد کردن ایرسا عصارۂ برگ او سعوط کردن سہ شبا نروز دافع شقیقہ حارہ است رامک با شراب کہنہ ضماد کردن نیز خسک سوختہ یک جزاو با یک جز صبر خمیر کردن با سرکہ و ضماد کردن درحمام دافع شقیقہ بارد است خطمی ضماد کردن باکندر نیز ۔ شعر الانسان شش درہم کندر نصف درہم نافع است ضماد کردن برائے شقیقہ بارد وہم چنین بستن در خرقہ وتعلیق کردن دافع شقیقہ است و ضماد مذکور را اگر خمیر کردہ شود باآب قرنفل مجرب حرف بارد گندم ضماد کردن نافع است برائے شقیقۂ بارد شربا وضمادا نیز ۔ ریثہ سعوط کردن باروغن بادام نیز لولو سعوط کردن محلول اونیز ۔ کزبرہ خضرا عصارۂ آں قطور کردن دربینی دافع درد شقیقہ گرم است نسرین شما و ضمادا نیز نیلوفر شربا و ضمادا نیز املج شربا نیز فاشرا شربا و ضمادا خرذوب شامی مسحوق با روغن ناردین ضماد کردن بر شقیقہ سرد و سعوط کردن بالخاصہ دافع است شاہسفرم برائے شقیقہ بارد مشمش شربا و ضما دا و سعوطا خردل شما و ضمادا مرارۃالمعز سعوطا بالخاصہ مشمش روغن دانہ تلخ از و سعوط کردن و ضما د کردن باالخاصہ مجرلبست ۔ یتوع شیرا و طلا کردن برجانب مخالف وسعوط کردن جندبیدستر وزعفران ومرارۃ المعز کہ حب کردہ باشند مثل عدس و سعوط کنند یکے ازاں حب بروغن بادام دافع شقیقہ بارد است ناردین دہ درہم فرفیون یک درہم حل کردہ تقطیر کردن دربینی در جانب مخالف اگر دو باشد و گرنہ در جانب درد بالخاصہ دافع است فستق اگر سجیدہ

شیرین و بآب مرزنجوش دافع حار است شاهسفرم شما و ضمادا
براقی بارد کشوث شربا و ضمادا بهمن ابیض شربا و ضمادا
نیز انیسون اکلا وشما دهن البلسان طلا کردن مرپاردرا نیز زبل الحمام بابابونج
ضمادا نیز هاشرا بیخ اویک درهم با شراب هرروز تاهفته دافع سدر و
دوار است حرف باب قرنفل شربا و ضمادا بالخاصه مجرب است قنه غرغره بآب
رازیانج نیز ریطه طبیخ اونیز یک حبه ازو در روغن خل دافع بارد است
عودالبلسان طبیخ او نیز ـ تمر هندی شرب نقیع او باشکر براقی حار بالخاصه
مجرب ـ خولنجان طبیخ او شربا مشمس شرب نقیع اوبا لخاصه مجرب لیمون
شرب عصارة او و شراب او نیز هلیلج اصفر شربا نیز هلیلج کابلی استفراغ
بلغم می کند بدن را ـ غاریقون ضمادا نیز قنطوریون شربا عاقرقرحا شربا
و غرغرة و ضمادا جندبیدستر نشوقا و سعوطا باروغن بادام شو نیز بریان
کرده شربا و ضمادا و روغن شو نیز قطور کردن دافع سدر ودوار است مشک بو
کردن و شربا و سعوطا نیز مرزنجوش شربا و شما و عصارة او سعوط کردن و
و طبیخ او نطول کردن نیز دافع سدر و دوار است خردل بو کردن
و عطس کردن و باچغندر مسلوق خوردن نیز حنظل شحم او خوردن
نیز بنفسج خوردن و بو کردن نیز نیلوفر شربا و ضمادا نیز صبر بآب کاسنی
تازه ضماد کردن دافع سدرو دوار است جلنار ضماد کردن بآب کاسنی و صبر
اقاقیا و صبر و عفص معجون بآب کاسنی ضماد کردن بر سر دافع سدر و
دوار است کندش شما و عطسا در پارچه کتان بسته بقلة الحمقا خوردن فلفل
غرغرة و شربا ایارج فیقرا شربا بابونج بخار او و طبیخ او استنشاقا هر روز

ضماد کردن درحمام- دافع شقیقه است زرنباد مسحوق ضماد کردن برکف بالخاصه دافع شقیقه است کبریت ضماد کردن و بخور کردن دافع شقیقه بارد است ضبع پهلوی راست او خوردن دافع شقیقه طرف راست و چپ برائے چپ مداد الکتاب طلاء او عظیم نفع است خل مخلوط بآب باناں خوردن دافع شقیقه حاره است عفص باجز زعفراں ضماد کردن بآب قرنفل دافع شقیقه است زیت ده درم فرفیون یک در هم محلول دراں تقطیر کردن در گوش سه قطره درجانب درد دافع شقیقه است وگاه حادث می شود شقیقه از افراط استفراغ چنانچه عارض میشود نفسارا از برآمدن خون علاج او مالیدن سرس و دهن الخل و سعوط بروغن بادام و بنفشه غذا بیضه نیم برشت وحصا او نشاشته گندم و شکر و مغز بادام و گوشت جدی و فراریج است۔

باب - پنجم

در علاج سدرو دوار عنصل سرکه او شربا و ضمادا و مشوی ازو ضمادا با شهد دافع سدر و دوار است زرا وندمدحرج شما و ضمادا برائے بارد حب البلسان شربا با طبیخ نخود سرخ و طبیخ افسنتین دافع سدر بارد است و دو مثقال از و با نقیع صبر یا نقیع ایارج نیز - کزبره یالبسه دو درهم باشکر شربا دافع دوارو سدر حار است و با سرکه یا با گلاب ضماد کردن نیز و منقوع درسر که یک شبانه روز و خشک کردن و با شکر خوردن یک مثقال با دو مثقال هفت روز پے درپے دافع است مجرب راوند شربا و ضمادا برائے بارد مومیائی سعوط کردن با روغن بادام تلخ برائے بارد و با روغن بادام

لبن جاریه سعوط کردن دافع سد رود واراست و گاه می باشد دوا را ز قبل شریانات پس فصد کردن شرائین پس دو گوش بهتر است و گفته است جالینوس علاج صاحب سدرود و او در ربیع فصد است اگر نباشد دلائل امتلاظاهراً و گفته است جالینوس در کتاب فصد که فصد اولی است -

باب - ششم

در علاج سبات خل با روغن گل که غرق کرده شود سر را و گذاشته شود پارچهٔ کتان را بر یافوق در اول مرض دافع سباتست مجرب - جند بید ستر با شیر و روغن گل ضماد کردن یا فوخ را بعد سیوم روز دافع است بیدار می شود مریض حاشا با سرکه و روغن گل که غرق کرده شود سر را بعد سه روز دافع سباتست و همچنین نفع می بخشد شما و بخورا بالخاصه فودنج مدقوق باروغن گل و ضماد کردن بر یا فوخ حبه و صدغیین مریض بالخاصه مجربست فلفل عطوسا بعد روز سیوم دافع سباتست شونیز روغن او قطور کردن در بینی سه مرتبه بیدار می سازد حمام نگاه داشتن کبوتر ها در خانه و شم کردن انفاس او نافع سبات و جمیع امراض بارده است نمام بیخ او با سرکه ورغن گل ضماد کردن بر یافوق نافع سباتست نطرون بازیت طیب مالیدن اطراف صاحب سبات را نافع است - انجره تخم او مدقوق مخلوط بازیت و مالیدن بر اطراف نیز ملح کماد کردن سر را بعد تراشیدن دافع سباتست جاورس کماد کردن بعد تراشیدن سر بالخاصه خردل مدقوق معجون بآب فر ذجمشک ضماد کردن مجرب است ایارج با شراب عنصل

و شب و روغن او طلا کردن دافع سدرود وار است اکلیل الملک طبیخ او نطولا در حمام و گرفتن بخار او در روز و شب بسیار مرتبه دافع است صعتر ضماداً و طبیخ او نطولا در حمام نیز شیح الجبلی نطول کردن طبیخ او را در حمام نیز ضماداً و شربا و گرفتن بخار او و نوشیدن طبیخ او باشکر دافع است قیصوم ضمادا و شربا و طبیخ او باشکر بالخاصه دافع است غار برگ او ضماد کردن بآب قرنفل و در حمام گرفتن بخار آن نیز دافع است ماميثا شربا و ضماداً دارفلفل شربا و ضمادا با شهد نیز دافع است ـ سکبینج شربا و ضمادا و استعمال کردن آب او را در سدر بهتر است از استعمال شراب ـ خل با گلاب یا بروغن گل نفع می بخشد شما و ضماداً بالخاصه مجرب آس شما و ضماداً بالخاصه ' حماما شربا دهن الخل و قثی که خورده شود نصف او قیمه اورا نافع است سدرود و اورا شبت تخم او و تخم سرمق هرگاه در سر که جوش داده و صاف کرده و باز در سر که قوام داده باشد مفید است بآب گرم برنجاسف شربا و ضماداً و نطولا مصطکی و انیسون هر واحد از ان یک مثقال معجون با گلقند عسلی دو از ده درهم دافع دوار و سدر است عود البخور یک مثقال کندر نصف در هم مخلوط در دو از ده درهم گلقند عسلی و خوردن سه روز دافع دوار و سدر است عدس مر مدقوق ربع در هم مخلوط با روغن بادام و سعوط کردن نیز دافع است افسنتین شربا با صبر و بخور کردن نیز شابانک عصارۂ آن سعوطا اسطوخودوس شربا نیز اترج نطول طبیخ او در حمام نیز ـ جعده نطول و طبیخ و در حمام نیز جنطیانه برادۂ سدر بارد ـ خولان سعوط کردن نیز ـ حلتیت

باب ـ هشتم

در علاج سبات سهری و آن لیسرغس نمام ضماد کردن عصارهٔ او با گلاب و سرکه و مطبوخ او با سرکه و روغن گل دافع سبات سهری است قسط شرباً و ضماداً بعد سر تراشیدن نیز دافع است خردل مدقوق ضماد کردن و بوکردن و غرغره کردن با آب رازیانه و ضماد کردن بآب قرنفل بالتجربه دافع است نسرین مطبوخ با سرکه ضماداً و سعوطاً فوتنج جندبیدستر شماً و ضماداً حاشا سعوطاً بالتجربهٔ قرنفل و عصارهٔ برگ او مقطر مخلوط با خردل ضماد کردن بر یا فوخ بعد سر تراشیدن مجربست تین ضماد کردن با شهد و خردل بر یا فوخ نیز شو نیز بر یان مدقوق در خرقه کتان بسته بوکردن همیشه بالخاصه دافع سبات السهری است سنا شربا نیز مویزک مدقوق کرده در خرقه کتان بسته بوکردن نافع است نیز جندبیدستر با سرکه تند و روغن بادام طلا کردن بر پیشانی و یا فوخ و ضماد کردن بر سر بعد سر تراشیدن و بوکردن دافع است نیز صعتر بوکردن و ضماد کردن فوتنج و حاشا و فرفیون و روغن گل و سرکه غرغره کردن و ضماد کردن و فوتنج کوهی بوکردن در روز بسیار مرتبه و غرغره کردن طبیخ او را دافع سبات السهری نافع و ضماد کردن بر سر با سرکه و روغن گل و جندبیدستر دافع است و شما و شربا با سرکه و روغن گل نیز نطرون با روغن زیت طلا کردن اطراف تریاق.

غرغره کردن دافع است حمص احمر خوردن آب او با روغن جوز دافع سباتست لبن البلسان فتیلهٔ کردن و حمول کردن ربع درم از و مخلوط با روغن زنبق دافع سباتست ـ جا و شیر شما و ضمادا و شربا و نیز سعوط کردن سه مرتبه دافع سبات است مجرب ـ

باب ـ هفتم

در علاج جمود با بونج ضماد کردن بر سر دافع جمود است شبت نطولا نیز اکلیل الملک نطولا نیز ز نبق روغن او ده درم فرفیون یک درم تمریخ کردن سر را بالخاصه افتیمون شربا غاریقون شربا و ضمادا حمام نگاهداشتن کبوتر در منازل دافع جمود است اهلیلج شربا نیز حنظل شربا نیز سلیخه شربا و شما حاشا شربا و شما دفلی برگ او عطوسا و مدقوق او که بسته باشند در خرقه کتان بو کردن نیز سنبل شربا و ضمادا اسطوخودوس شربا و ضمادا مرز نجوش سه جز بنفشهٔ خشک یک جز ضماد کردن سر مریض را دافع جمود است سنامکی شربا نافع است ز نجبیل اکلا و شربا با بونج و اکلیل الملک و مرزنجوش و شبت مدقوق مطبوخ با روغن بنفسج ضماد کردن سر را گرما گرم دافع جمود است غذا فراریج و دراریج و اطراف او و اعضائی زاوا مشوی و زردی بیضه نیم برشت ـ

او طلا کردن بر سر و شراب او نوشیدن و روغن او شما و قطورا و سعوطها و شم کردن شگوفه تازه اکثر تاثیر است از بنفشه و عصاره بیخ سفید او ضماد کردن بر پا فوخ دافع بے خوابیست شعیر نطول کردن طبیخ او در حمام و هم چنین شربا باشکر نیز دافع سهر است ـ خس نطول کردن طبیخ او و خوردن و تخم او ضماد کردن و تخم مطبوخ او بآب خشخاش سیاه ضماد کردن دافع سهر است و هرگاه بیخ برگ خس را تحت تکیه در وقت خواب مریض را نگاهداشتن که نداند مریض و سر بگزارد بر تکیه و فرش خواب می آرد بالخاصه کزبرۀ خضراء عصارۀ آں ضماد کردن و خوردن بعد طعام و بو کردن همیشه و شربت عصارۀ آں دو درم و طبیخ بقلۀ اونطول کردن در حمام و تخم سفید اگر خورده شود از نصف درم تایک درم و مالیدن پیشانی و هر دو شقیقه را بروغن او منوم است بالخاصه لبن الماعز وقتیکه غرق کرده شود سر را هر حالت فتور می آرد خواب را همچنیں شیر تازۀ ضان بالخاصه مر که گداخته شده در آب ضماد کردن برسر می آرد خواب را واگر تحت و ساده گذاشته شود و بو کرده را یحۀ او را نیز صبر ضماد کردن و تحت و ساده گذاشتن بالخاصه منو مست باقلا خوردن و ضماد کردن با آب کاهو و آب نقی او شربا منومست زعفران شما و تحت و ساده گذاشتن و روغن او شما و طلاء و بیخ او نطولا منومست سنبۀ تحت و ساده گذاشتن و نقی او در شراب نوشیدن منومست اقحوان گذاشتن تحت و ساده و بو کردن تازۀ او را و شگوفۀ او را و ضماد کردن نیز منومست مرماحوز شما و شربا شبت تازه او خوردن و بو کردن و ضماد کردن و نوشیدن عصارۀ او و روغن

را یا با تخم انجره نیز نافع است عاقرقرحا با روغن زیت و نطرون طلا کردن اطراف مریض را نافع است عنصل طلا کردن با سرکه بر سر بکرات و غرغره کردن با سکنجبین نیز دافع است ایارج لوغاذیا استفراغ کردن بعد نضج و ضماد کردن سر را بعد تنقیه در حمام و دمیدن در بینی مریض جندبیدستر و خاکستر موئے انسان نیز دافع است ـ کندش عطسه آوردن بسیار مرتبه نیز دافع است حنظل عطسه بان نیز لوز حلو غذا کردن باشهد دافع سبات السهری حاشا بو کردن بکرات در روز شب دافع سبات است جاورس کمادا با نمک بعد سر تراشیدن نیز دافع است صبر شربا قسط شربا و شما ایارج فیقرا طلا کردن حنک مریض را و یا فوخ او را نیز دافع است بابونج ضماد کردن بر پیشانی و یا فوخ مجرب است پنجنکشت ضماد کردن برگ و تخم او نیز دافع است فلفل ابیض و جندبیدستر با ماءالعسل خوردن دافع است سبات سهری را ـ

باب ـ نهم

در علاج سهر خشخاش طبیخ تخم و پوست او طلا کردن بر سر مریض بالخاصه و شگوفه او شما و ضمادا روغن تخم او قطور کردن در بینی و ضماد کردن بر سر و تخم و پوست و برگ و مطبخ او نطول کردن سر را دافع سهر است و هم چنین تخم او ضماد کردن بر پیشانی و نطیله کردن خشخاس سیاه دافع سهر است نیز نیلوفر شگوفه مطبوخ

در بینی منومست و هم چنین بو کردن شگوفه آن بر یا فوخ و هر دو شقیقه مالیدن و آب مشوی او تا پنجاه درم با شکر نوشیدن و جرم مطبوخ او با شکر و بادام خوردن منومست لوزحلو خوردن بر سر مالیدن منومست کرنب خوردن نیز منومست دار چینی خوردن و نوشیدن بالخاصه مرزنجوش طبیخ او نطول کردن بر سر منومست صعتر شگوفه او بو کردن و ضماد کردن بر یا فوخ نیز یبروج بیخ او مطبوخ در شراب تا سه حصه نوشیدن ازان دافع سهر است واز بیخ او و برگ او فتیله بعمل آوردن منومست بنفسج ضماد کردن با شیطرج و نطول کردن طبیخ او و ضماد کردن باقشر یبروج بر پیشانی و یا فوخ هر دو شقیقه و بو کردن تازۀ او منومست دستنبویه و آن شمامه است که بو کردن خواب آور است تفاحه منومه جرز مائل افیون لفاح زعفران زهرۀ اقحوان صمغ عربی آرد جو اجزا برابر خمیر کردن با آب نیلوفر و ساختن شکل سیب و بو کردن بالخاصه مجربست سلم نقیع او در شراب نوشیدن و روغن او بریا فوخ بر پیشانی و هر دو شقیقه مالیدن منومست لازورد - خوردن نیز الخبزا لجواری که برو" خشخاش پاشیده باشند خوردن گرما گرم که از تنور بر آمده باشد منومست عنب الثعلب یک مثقال بیخ او نوشیدن با شراب منومست کاکنج سه دانگ او با پنج دانه با شکر بالخاصه مجرب است جوزبویا خوردن نیز خواب آور است زهرالحنا ضماد کردن بآب نیلوفر مقطر یا عصارۀ او یا طبیخ او منومست شراب شربا تعلق چشم چپ او تعلیق

او شما و قطورا و سعوطا و مطبوخ تازهٔ او با سرکه ضماد کردن برسر یا برسر گذاشتن اکلیلاً و عصارهٔ تازهٔ او نطول کردن برسر منومست لفاح طبخ بیخ او پنج در هم مخلوط با شراب نوشیدن منوم است افیون بو کردن و نوشیدن یک دانک ازو و از یبروج دو دانک در روغن بنفشه طلا کردن بر پیشانی منومست و قدر فلفل طلا کردن بر پیشانی و هم چنین مقدار او خوردن و یک در هم با آب جو خواب می آرد خواب حسن میعه روغن او بر سر مالیدن و بو کردن منومست تفاحهٔ منوم میعه افیون لفاح زعفران مساوی‌الوزن تفاحه ساخته بو کردن منومست قرن المعز هر گاه گذاشته شود در دستار یا تحت و ساده می آرد نوم را قرن العزا البیضا محرق بسته شده در خرقه کتان یا گذاشتن صره آن را تحت و ساده هر کسی که خواب کنند بران و ساده بیدار نشود تا آنکه نه برا رند آن صره را حماما شربا و ضمادا نیز شاهسفرم شما و ضمادا و اگر پا شیده شود بران آب سرد را منومست ـ شقایق‌النعمان مضغا و ضمادا و نقی او در سرکه جوش دادن و خوردن ازان سرکه قدره منومست ارشا شما و ضمادا نیز ورد روغن او عطوس کردن و بو کردن نیز شمار شربا نیز اذخر بو کردن شگوفه او نیز ابن عرس تلفه او وقتی که طبخ کرده شود بو کردن منومست قنفذ چشم چپ او وقتی که در روغن زیت گزاشته در گوش قطور کنند منومست خیار روغن تخم او قطور کردن در پنیر و مالیدن هر دو شقیقه و نوشیدن منومست تفاح بو کردن همیشه خواب آورد جوز ماثل بقدر یک نخود خوردن خواب آورد قرم روغن تخم او مخلوط بالبن جاریه قطور کردن

بلور کسی که تعلیق کند از و نمی بیند خواب بدرا بقلة الحمقا کسی که بگذارد تحت و ساده نمی بیند خواب را البته ذهب خالص تعلیق کردن قطعه اورا نیز حمار پارچه از پوست او تعلیق کردن ترس نمی آرد درخواب - ذئب چشم راست او تعلیق کردن نیز حجر الزجاج مشابه بلور است تعلیق کردن نیز عاقرقرحا آویختن درگلوئی صبیان نمی ترسند درنوم کافور شما ذئب موی دم او اگر قدری پس گوش بگزارد نمی گیرد نوم اورا سرطان هر دو چشم او کسی که تعلیق کند نمی برد خواب اورا فاخته کسی که تعلیق کند ز بل اورا نمی برد خواب اورا بالخاصه و تعلیق کردن چشم راست او نیز بلبل ران او تعلیق کردن بر پهلو نیز - خفاش چشم او تعلیق کردن خواب نمی آرد و بعضی گفته اند وقتی که بگزارد در موئی انسان و بعضی گفته اند دل او گذاشتن در و ساده خواب نمی آرد و هم چنیں گذاشتن سرا و در و ساده غراب مرارۃ اورا کسی که در چشم خود کحل کند خواب نمی برد اورا - بوم کسی که ریشۃ او برسر گذارد نمی برد خواب مادامی که برسر اوست متفقاعلیه حکمائی خطا فصل در دواهائی که خواب هائی ردیه در خواب پیدا کند کراث باغی و شامی خوردن نیز لوبیای مسلوق نیز خوردن باقلا خوردن مانع رو یائی صادقه است شراب نوشیدن نیز قنبیط خوردن نیز

کردن بالخاصه منومست صبر ضماد کردن بالخاصه دارشیشعان چوب اوّ و ملفوف در خرقه حریر تحت سر مریض گذاشتن یک شب منومست بالخاصه مجرب حلبه خوردن او خواب می آرد آرز خوردن او تنها بدون شے دیگر می آرد خواب را به تجربهٔ حکمائے هند زمرد پوشیدن و قمر در میزان باشد خواب می آردبسیار تفاحه مر افیون زعفران ماهیسا اصل الیبروج اشنه آرد جو خمیر کرده با گلاب تفاحه ساخته بو کردن بالخاصه منومست تودری تخم او خوردن با جلاب معطر بالخاصه است تفاحهٔ اخری سویق برگ یبروج و بیخ او و برگ خشخاش و شگوفه آں اشنه و مر متساوی الاجزا صمغ عربی دو جز کوفته و بیخته با گلاب خمیر ساخته تفاحه بعمل آوردن بالخاصه مجربست ـ تفاحهٔ اخری بزر السوسن آسماگونی ده درم صمغ عربی یک درم مشک و عنبر من کل واحد نصف درهم کوبیده و خمیر کرده با آب بید تفاحه بعمل آوردن منومست تفاحه اخری افیون اصل یبروج دقیقة الشعیر صمغ عربی تفاحه ساخته بسیار بو کردن منومست و گاه عارض شود از سهر اختلاط عقل و تشنج قشور خشخاش و تخم خشخاش کوفته وآرد جو و تخم کاهو و کشنیز سبز نبات البنج طبیخ داده نطول کردن بر سر مجربست و حمام معتدل و دلق رفیق و آب معتدل الحراوت ریختن بر سر نافع است فصل در ادویه مانع نوم ردیه و آوردن خواب نیک شب یمانی نگاه داشتن تحت و سنده مانع نوم و خواب ردیه است و بوکردن او خواب نیک آورد

عنب الثعلب بر یا فوخ سر سام صبیان را دافع است و روغن گل با
پوست بطیخ اصفر مدتوق نیز بطیخ اصفر قشر مدقوق ضماد
کردن بر یا فوخ صبیان

علیق ضماد کردن برگهائے او بر سر بعد تراشیدن نافع سر سام ست
بندق دهن او مالیدن بر سر نیز سویق الشعیر غذاء بعد از غسل با شکر
نافع است - طحلب بر سر صبیان گذاشتن دافع سر سام است زعفران
شما خوخ غذاء عنب الثعلب ضماد کردن عصارهٔ او بر سر با روغن گل
بعد حلق یا با گلاب و سرکه دافع است نیز سمسم روغن او سعوط
کردن با روغن بندق برابر نیز -

باب - یازدهم

در علاج نسیان هلیلج کابلی معجونا بعسل خوردن دافع نسیانست
جوز السرو نصف درهم باشیر آب شربا نیز زعفران اکلا تین مدقوق
با خردل طلا کردن بر موخر دماغ نیز جند بے دستر شما و شربا و ضمادا
دافع نسیانست و با روغن سوسن و سرکه ضماد کردن بر سر و نصف درهم
از و با فلفل ابیض یک درهم خوردن و با عصارهٔ نمام طلا کردن بر
مو خر دماغ و بخور کردن نیز دافع است اسارون شربا ایرسا شربا
او شما و دهن او نیز فلفل اسود ده درهم و کندش ده درهم کوفته بیخته
با عسل مخلوط نموده هر روز ناشته دو درم خوردن با ماءالعسل نافع
است عجیب هدهد دو چشم او تعلیق کردن و زبان و دل او بعد کبع

باب - دهم

در علاج سرسام بنفسج نقی او و شراب او دافع سر سام است جو واکلیل الملک جوش دادہ نطول کردن برسر بالخاصه مجرب ست شعیر مقشر مرضوض با پوست خشخاش جوش دادہ نطولا دافع سرسام است غذا ماء الشعیر که نیلوفر داخل باشد نیز حقنة او با ماء الشعیر و روغن بنفشه قدرے نمک و محمودہ نیز بابونج شگوفه بنفشه و پوست خشخاش نطولا نیز نیلوفر با تخم خطمی و بنفسج نطولا نیز و نوشیدن شراب نیلوفر و ماء الشعیر دافع سرسام است بابونج با جو مقشر و شگوفه بنفشه نیز خس تخم و شعیر مقشر و شگوفه بنفشه نطول کردن بآن و خوردن دافع سرسام ست خشخاش پوست او با شگوفه بنفشه و با بونج نطولا و نوشیدن شراب نیلوفر و طبیخ او با قشر او نطولا دافع سر سام ست اسفاناخ غذا با روغن بادام نیز خطمی ضماد کردن برسر باسر که حی العالم ضماد کردن عصارۂ برگ او بآب تفاح و سرکه دافع سرسام ست فاشرا بیخ او وزن نصف درهم خوردن هر یوم دافع سرسا مست شعیر آب او غذا کردن با شراب نیلوفر یا کدو و خشخاش و روغن بادام نیز خبز الجواری مغسول بآب تاکه دور شود از و نمک و خمیر با شکر غذا ، دافع سرسا مست بطیخ اخضر خوردن و آب او با شکر نوشیدن نیز لبن النسا ء برسرد و شیدن اگر مریض نقی البدن باشد زبد برسر تدهین کردن دافع سرسا مست افیون هشتم حصة درهم خوردن در ماء الشعیر دافع سرسام ست بقول جالینوس ورد روغن او بآب

درهم با ماءالعسل خوردن دافع نسیانست و گفته اند تا هفت شبانه روز نسرین شماو شربا و طلا کردن با سرکه بر مو خر دماغ بالخاصه دافع است حجل تلخه او سعوط کردن اول هر ماه دافع نسیانست نارجیل خوردن نیز کندر با عسل هر یوم لعق کردن نیز و منقوع در آب یوماً و لیلة نوشیدن ایام متوالیه دافع نسیانست صمغ عربی شربا نیز بهمن احمر شربا نیز ثمار اکلا و ضمادا بر مو خرراس در حمام و مثله مطبوخ در سرکه دافع نسیانست اوز خوردن بیضه او نیز اسطو خودوس شربا نیز اکلیل الملک دو درهم با پنج درهم عسل نوشیدن نیز حرف مطبوخ در لبن الشاة شربا نیز بالخاصه انجدان خوردن نیز با در نجبویه تخم او خوردن نیز فلفل ابیض شربا بالخاصه نیز ز نجبیل خوردن و هم چنین مربای او فقاح اذخر شربا شیر املج شربا بالخاصه بندق خوردن با شکر قوت می دهد و زیاده می کند جوهر دماغ را و دافع نسیانست دارچینی شربا و خوردن دافع نسیانست خصوصا هر گاه زیاده کرده شد هلیلج کابلی و آمله را املج شربا نیز میعه خوردن نیز زبیب ناشتا خوردن نیز زبیب از خسته پاک کرده یک اوقیه مغزپسته نصف اوقیه ناشتا خوردن مجربست ذئب کباب جگر او خوردن نیز دجاج گوشت او خوردن و دماغ او هم چنین سوسن ابیض بیخ اوبا ماءالعسل خوردن نیز لوزالحلو خوردن زیاده می‌کند جوهر دماغ را باشکر حماما شرباً و شما هلیلج هندی شرباً دهن الاجر ضماد کردن برموخر سر و نصف درهم باشکر ناشتا خوردن

بر آورده بلع نمودن دافع نسیان است جعدهٔ کوهی شربا نیز قرن الماعز
بخور کردن نیز کرکے تلفه و دماغ او با روغن بادام سعوط کردن نیز
فرفیون هر گاه دلک کرده شود مو خر دماغ راتا سرخ نشود و ضماد کردن
نیز زیت بحمل به مثلہ نطرون مخلوط با زیت ضماد کردن نیز ضرو
بعد دلک مو خر دماغ تدهین با روغن او مناسب است طیہوج کباب کردہ او
یاپخته او غذا کردن ایام متواتر نافع است شفانیز مداومت خوردن
او دافع نسیانست مسک دوام شم او بالخاصه دافع نسیانست جوز بوا
اکلاً و شما نیز حب البلسان شربا نیز جاوشیر وزن یک درهم خوردن نیز
شعرالانسان بخورا و سوخته او بو کردن و ضماد کردن و نوشیدن نیز بلادر
نصف درهم از عسل او با مصلح خوردن و عسل او با سرکه و گلاب ضماد کردن
بر موخرراس دافع نسیانست سداب اکلاً و شما و ضماد کردن بر موخر
سر نیز را وند شربا نیز ضبع دل او تعلیق کردن طرف راست دافع
نسیانست بقلہ یمانیه غذا کردن با روغن بادام نیز بقلتهالحمقا با بادام
شیرین و بآب انار شیرین غذا نیز دافع است و با شراب آلو بخارا
نیز خبازی غذا کردن و آب او ضماد کردن بر یا فوخ و حلیب تخم او
با شراب ضماد کردن دافع است ـ خفاش خوردن او همیشه دافع نسیانست
ضان مدام او نیز وج با شکر هر روز دو درهم خوردن مزید ذکا است
کندر خوردن هر روز یک مثقال نیز خر دل مسحوق معجون با شراب
ضماد کردن بر مو خر سر بعد تراشیدن سر دافع نسیانست و هم چنین
دهن او نیز و دهن او با شراب شربا نیز عاج براده او و هر روز دو

درهم خوردن نیز بادرنجبویه در آب جوش داده باشکر و تخم
او مسحوق باشکر و روغن بادام خوردن دردفع مالیخولیا مجربست افتیمون
باشیر بز و شکر نیز مجربست و تخم او ده درم در شراب حلوصد
درم یک شب گذاشتن و باروغن بادام یک مثقال خوردن دافع است
بزرقطونا لعاب آن باپانزده درهم شکر سفید شربا مجرب است
دجاج مسهنه غذا کردن نیز بسفایج شش درهم اصل خیار سبز یک
سکرجه و روغن بادام یک مثقال هفت روز درشب خوردن دافع مالیخولیا
است صعتر اکلاً نیز فرنجمشک تخم او شرباً نیز رمان شگوفه
شیرین او باشراب تفاح دافع مالیخولیاست درونج شربا نیز دراج
غذا کردن با بادام شیرین بعد از استفراغ تام و تخم او خوردن
نیز دافع است خشخاش تخم مسحوق باشراب مجفف درسایه سه
مرتبه خوردن نیز سرمق باروغن بادام شیرین قرع باروغن بادام
پخته اکلا و روغن تخم او سعوطاً هلیلج اسود اکلا باروغن بادام
وزن پنج درهم با یک درهم حجرارمنی و ربع درم محموده شرباً
بآب کاهو مجربست حجرارمنی مغسول ربع درم و همورن محموده
مجربست دواءالمسک الحلو شرباً نیز نیلوفر شگوفهٔ او شما و ماء
عصارهٔ او با شکر و شراب او با آب جو شرباً نیز بنفسج شگوفه
او بو کردن و شراب او با ماءالشعیر نوشیدن دافع مالیخولیاست
حلیب الماعز با شکر و نان جواری غذا کردن مجربست
هندبا با روغن لوزخوردن نیز خس با روغن بادام خوردن نیز صبح

بالخاصه کبش ریه اونگاهداشتن برسر مریض دافع نسیانست ایارج فیقرا شربا نیز بقر سر او نا شتا خوردن نیز ثوم خوردن قرن المعز نگاهداشتن تحت و ساده بالخاصه دهن الخردل شربا و شما و ضماداً و نشوقا حاشا شرباً و شما کبریت بلغمی را بخور کردن نیز سرو جوز او شرباً فوتنج جبلی شرباً نیز ضب پیه او خوردن نیز سنبل شرباً ناردین شرباً و شما سعد شربا سمن البقر خوردن ثعلب شحم او اکلا فجل خوردن عذبه خوردن باشراب صرف بعسل حلبه اکلا دارفلفل وزن یک درهم باشکر هرروز حمص احمر دافع نسیانست

فصل در ذکر ادویه که حادث می‌شود از انها نسیان برنجاسف اکلا بادروج اکلا کزبره خضرا اکلا لوبیا بسیار خوردن نسیان آور است باقلا بسیار خوردن نیز خمر کثرت شراب او خس خوردن خشخاش بسیار خوردن مضرذهن است

باب - دوازدهم

درعلاج مالیخولیا لسان الثور نصف درهم با یک مثقال بادرنجبویه و کشنیز خشک نصف درهم و شکر مثل کل صبح و وقت خواب خوردن مجربست اصل لسان الثور المحرق شربا و قشر بیخ او نصف درهم باشراب ابیض ریحانی باشکر دافع مالیخولیا است . ریشه وزن یک حبه سعوط کردن باروغن بنفشه نیز لاژورد غیرمغسول از یک درهم تا دو

باب - سیزدهم

در علاج صرع صرع دماغ را مانند فواق است معده را و قیل تشنج است خاصه دماغ را شراب خالص نافع است دیک تلخهٔ او سعوطا نافع است قطران نافع است کزبره وقتی که مخلوط شود در غذا کسے راکه صرع بمشارکت معده است نافع است اورا سداب وقتیکه از بیخ و بن بر کنده با تخم او گردن مصروع را تعلیق کنند نافع است و اگر عصارهٔ او سعوط کنند نیز و خوردن و بو کردن نیز فاوانیا روغن او نیزا سلحفات نهری بیضهٔ او خوردن و تلخهٔ او قطور کردن دربینی و خون او مالیدن بالخاصه دافع صرع است بلادر اگر بر گردن صبی مصروع بیاویزند نافع است مرارةالبقر سعوط کردن با آب چقندر دافع صرع است حجل جگر او بریان کرده با سرکه خوردن دافع صرع است البته و گوشت بریان کرده او مطیب با روغن زیت نیز و جگر گرم او وقت ذبیحه نصف درهم بلعیدن نافع صبیان است ریشه شربا و سعوطاً یک حبهٔ ازان با روغن بادام دافع صرع است واگر تعلیق کنند در گردن مصروع نافع است اورا حمارالوحش پاره از جلد او تعلیق کردن برسرمصروع مانع صرع است بشرط تمام سال و خاکستر حافرهٔ ایسر او خوردن نیز واگر طعم بکند مصروع از گوشت او اول شهر چند روز صرع نمی آید اورا ثعلب نا بهائے او تعلیق کردن بر گردن صبی صرع نمی آرد اورا کلب اسود شعر او تعلیق کردن نیز قیصوم مدقوق تعلیق کردن مولود در وقت ولادت

استفراغ کردن با او نیز الشراب الریحانی المقطر الحلو ممزوج با آب بسیار بالخاصه مفید است حنظل برگ او شربا و قثے که اصلاح داده شود با نشاسته و کتیرا و صمغ عربی و انیسون دافع مالیخولیاست دم الاخوین هر روز نصف مثقال خوردن مجرب است سلت آرد او مطبوخ با روغن بادام ضماد کردن برسر و خبز حار او نهادن برسر وخوردن نافع است ماء الجبن بالب قرطم و افتیمون و حجر ارمنی شربا نیز مسک شربا و شما تجربة دخن غذاءاً با شیر بز مجربست جدی لحم رضیع او خوردن نیز طیهوج خوردن نیز دراج خوردن نیز حمل افضل غذاست خصوصا اصحاب سودائے محترقه را تریاق فاروق در شراب ریحانی ممزوج نموده با آب لسان الثور نیز سکنجبین السکری با تخم افتیمون نیز افسنتین مخلوط با افتیمون غایت نفع است اقحوان الیابس شربا باافتیمون نافع است حاشا فعل او مثل افتیمونست فرنجمشک شربا نیز سوسن روغن او نیز لوز نقل کردن با شکر نیز بندق با شکر نقل کردن نیز سمک الصیداء خوردن بریان سرطان نهری خوردن نیز قطف و آں سرمق است بقلة الیمانی با روغن بادام خوردن خبازی مطبوخ با روغن بادام قصب السکر نقل کردن نیز بیض الدجاج نیم برشت حی العالم گرماگرم نطول کردن فراریج خوردن دهن حب القرم سعوط کردن در حمام حب البلسان شربا خربق اسود شربا عود شربا و بخوراً سمسم مقشر با شکر اکلا مصطکے شربا و مضغا کرم بیضاء خاکستر بیخ او چهل شبانه روز خوردن بقدر یک درهم آملج شربا اترج خاصه مر صفرائے محترق را

یا معجون ورد خوردن بالخاصه دافع صرع است و اگر تفاحه از حبهٔ‌ی او ساخته مصروع بوکند نیز دافع است و در کتاب طلسمات مذکور است قلاده را قلع نکنند بآلت حدید یا نحاس تاصحیح شود فحل او قرو مانا دو درهم با عسل لحوق کردن و نوشیدن دافع صرع است حمل دماغ او با سرکه اول ماه و وسط ماه نوشیدن دافع صرع است و خون خشک او خوردن و مغز ساق او با روغن گل برصدغین و فقرهاے گردن و برسینه مالیدن نیز غالیه شما نیز لاذن پنج دانق با سکنجبین عنصلی دافع صرع است مرارة الضب با عسل لیسیدن و سعوط کردن دافع صرع است البته اسطوخودوس و نوشیدن و بمثل غبار سحق کرده دربینی دمیدن دافع صرع است جند قوقے تخم او عصارهٔ او با شهد نوشیدن بقلهٔ او خوردن و تخم او با روغن بادام سعوط کردن دافع است نیز اذن الفارة شربا و عصاره نیز تریاق فاروق با طبیخ شعیر و نا نخواه و کمون دافع نیز زرا و ندمد حرج بآب مرو نوشیدن نیز - زبرجد انگشتری ساختن و در گردن آویختن دافع صرع است حلتیت با آب مرز نجوش با بآب چقندر بوزن یک درهم با سکنجبین خوردن نیز و حب ساخته با موم پوشیده بلع کردن نیز و تعلیق او دافع است نیز خربق ابیض خوردن نفوخ کردن دافع صرع است و یک درهم از و واز انیسون نصف درهم واز محموده سدس درهم خوردن نافع است صرع را مشک شربا و شما و نفوخا و سعوطا با روغن بادام مجربست اقحوان سی روز بیخ او حطبیخ فاوانیا نوشیدن خلاص میشود مریض

نمی رسد صرع مولود را ابن عرس وقتیکه سوخته شود
جوف اورا تاکه بگردد خاکستر و شرب او هر یوم با شراب یک مثقال
شش شبانه روز دافع صرع است و دماغ او نیز و گوشت او خوردن
و خون او نوشیدن و زهره او تعلیق کردن دافع صرع است حمار اهلی
خاتم ساختن از حافره یمین او و پوشیدن مصروع خاتم مذبور را
مانع صرع است و دوالی ساختن جلد و بستن بر پیشانی مصروع مانع
صرع است و هر سال تازه می باید و جگر او کباب کرده خوردن
و حافره او یک مثقال نوشیدن نیز مانع صرع است اسطو خودوس
خوردن و بیخ او تعلیق کردن برمصروع دافع صرع است ذیب زهرهٔ
اوبا یک حبه مشک سعوط کردن اول شهر نزد هلال مانع صرع است
جوزرومی ثمر او شرباً نیز ـ زبد رکب فرس شربا باخل و حافره او
بخور کردن نیز قنه شرباً و شماً و بخوراً نیز غاری قون شربا نیز
البته با جلاب نافع و با سکنجبین عنصلی نیز سکبینج شربا و بالبن
جاریه سعوط کردن دافع صرع است فاشرا از بیخ او هر روز با شراب
یک مثقال خوردن نافع است و بیخ او تعلیق کردن نیز کرمه بیض
بیخ او سی روز هر روز دو درهم با شراب دافع صرع است گربه سودا
دل مسلوق او نافع صرع است عنصل پیاز او و سرکه او ناشتا خوردن
و نوشیدن دافع صرع است و سکنجبین او نیز و بریان کرده
معجون او با عسل با سکنجبین شربا نیز فاوانیا ثمراو بخور کردن
حبوب او وزن سی مثقال در قلاده نگاهداشتن در گردن دافع
صرع است و با عسل نوشیدن نیز و حبهٔ کوفته او وزن دو درهم

را شیطرج با شهد نوشیدن نیز خبطیانا با عسل خوردن نیز غافث عراقی دودرهم خوردن مجربست با دروج تخم او با ماءالعسل خوردن نیز دارشیشعان شربا نیز دراج مشوی غذا کردن نیز ایرسا بیخ او خوردن نیز بندق روغن او شربا وسعوطا نیز زنجبیل نفوخ کردن در بینی نیز فلافل مثل غبار نفوخ کردن نیز فرفیون نفوخ کردن و غرغره ساختن با آب گرم نیز غزال گوشت مشوی او یا مطبوخ او با شبت بالخاصه دافع صرع است نوشادر مثل غبار نفوخ کردن نیز قثاء الحمار عصارهٔ او خشک کرده و سائیده نفوخ کردن نیز کبر با سرکه و عسل خوردن نیز سمک المالح خوردن نیز سکنجبین العسلی هرروز نوشیدن مجرب مرارةالطیور کلها نافع است بلبن حاریه میعه سایله نوشیدن و ضماد کردن نیز کهر با ربع درهم باسر که خوردن نیز مشک شربا و ضمادا جزر تخم او خوردن برنج کابلی خوردن کمافریوس شربا نیز اشق شربا و ضمادا یک مثقال با عسل بالخاصه بابونج و بزر کرفس با ماءالعسل ضماد کردن دافع صرع است شیح ارمنی خوردن نیز قسط ده شبانه روز با عسل خوردن نیز پنجنگشت تخم او نوشیدن باآب دافع صرع است سلحفات النهریته تلخه او با عسل خوردن دافع صرع است غالیه شما نیز حمت حجریست بنفسجی رنگ و روئے آفتاب رنگهائے قوس قزح ظاهر میشود خاتم ساختن از و نافع صرع است دهنج خاتم ساختن نیز و سعوط کردن سه حبه از و با روغن بان و مشک البته دافع صرع است باد زهرالمعدنی تعلیق کردن بر گردن صبی نمی آید صرع صبی را عودالاراک تعلیق

از صرع و شربت هریوم یک مثقال است قاقلهٔکبری شربا دو درهم و سعوطا نافع است قاقلهٔ صغری با سکنجبین نیز کبریت وزن یک سرخ باالبن جاریه یا روغن بادام یا روغن سداب سعوط کردن نافع است نیز لسان‌الحمل مطیب با روغن زیت یا با روغن بلدام خوردن نیز الآس‌البری بیخ او و شاخ او مفرد و یا مرکب با شراب طبیخ داده نوشیدن دافع صرع است نسر دماغ خشک کردهٔ او مخلوط با عصارهٔ چقندر یا طبیخ مرز نجوش سعوط کردن نیز ضبّ تلخه او نشوق کردن نیز سقنقور هر دو چشم او تعلیق کردن نیز قنطوریون آرد او خوردن با اسطوخودوس قسطس بی گهائے او با آب و با شراب بیست و یک روز نافع صرع را یاسمین روغن او سعوط کردن و شم کردن و مالیدن نیز سلحفاة خون او با آرد جو و عسل خمیر کرده برابر فلفل حب ساختن هفت روز صبح و شام یک یک حب دافع است صرع را و خون او نشوق کردن نیز هدهد گوشت او خوردن و دماغ او بدهن‌الخل سعوط کردن بالخاصه دافع صرع است جندبیدستر طلا کردن بر تمام سر و خوردن و طلا کردن داخل بینی را دافع صرع است و با کندش نفوخ کردن در بینی نیز کز برهٔ خضراء در اطعمه مصروع انداختن مانع ابخره است سلوی مرارہ او لعوق کردن نیز حنا شگوفه او یک درهم باشراب نوشیدن نیز تین مدا و مت خوردن او خشک یاتر نیز ذهب خالص یک جز و از نقرهٔ خالص یک جز صحفه ساخته درخمر روز و شب گذاشته خوردن این خمر و صحفه در گردن آویختن دافع صرع است و اگر این صحفه بر گردن صبی بیا و یزند صرع نمی آید صبی را

عاقر قرحا شما و تعلیقا و روغن او قطور کردن در بینی و خوردن نصف درهم هر روز تا یازده روز و غرغره کردن طبیخ او و با عسل لعوق کردن و برمقدم سر زاور کردن دافع صرع است اظفارالطیب بخوراً و یک مثقال خوردن دافع است البته جلد تعلیق کردن او دافع است البته افسنتین شربا باعسل نیز هلیلج کابلی و عسل خوردن دافع صرع است البته شعرالانسان بوکردن سوخته او نیز مرارة الضبع سعوطا نیز افتیمون شربا نیز لبن البلسان شربا نیز عودالبلسان شربا نیز حب البلسان یک مثقال خوردن دافع صرع است البته جدی آب گوشت او نوشیدن نیز فوه باعسل و باشراب خوردن و برصبیان تعلیق کردن نیز یبروج شگوفه او قبل آنکه بشکند با ابریشم هفت رنگ در خرقه کتان بسته تعلیق کردن بر گردن صبی دافع است صرع را البته حجرالعتیق سحق کرده بکرات خوردن بالخاصه دافع است دهن حب الفاوانیه و مشک وزعفران با آب سداب سعوط کردن قدر نصف درهم بکرات بالخاصه دافع است انفحه شربا نیز برنوف عصارة او باروغن عود صلیب سعوط کردن مجربست حجرالجرج تعلیق کردن نیز بالخاصه جعده شما و شربا حب الصنوبرالصغار که آن حب القریش است اکلا نیز کاشم شربا نیز قفرالیهود شربا و بخوراً زبدالبحر شربا و تعلیقا کبریت احمر شربا نیز مهرب سلیخه شربا بالخاصه حجرغاغاطیس وقتی که دخان کنند مصروع را زایل می‌کند صرع را حجرالماس تعلیق کردن برصبی بالخاصه دافع است . یاقوت کسی که بپوشد از رجال و نساء و صبیان بالخاصه دافع صرع است

هر روز تا دو درهم راوندچینی شربا نیز لک را نیز صبیان گردن سی روز شر با نافع است خولنجان دو درم همیشه خوردن نیز مارقشیشا ذهبی نوشیدن با شهد دافع صرع است و اگر به گردن صبی تعلیق نماگیند صرع نمی آرد شاهسفرم شربا بآب بالخاصه ماعز گوشت او خوردن خصوصا لحم ضأن نیو یشم تعلیق کردن اگر صرع بمشارکت معده باشد دافع صرع است حماما شربا نیز خبث الحدید با روغن سوسن و یا سمین ضماد کردن بریا فوخ نیز خربق اسود شربا لاستفراغ المادہ غار ورق او خوردن نیز دهن الاذخر شربا نیز حرمل سه درهم دردو رطل شراب عتیق جوش دهند تاکه ثلث بماند و هر روز ده درم نوشیدن از شراب مذکور نافع است نفع عجیب و نوشیدن باآب مرز نجوش نیز و اگر ده درهم در یک رطل آب بجوشانند تاکه پنجاه ردهم بماند و درنچر روز متوالیه نوشیدن نافع است سمانی تلخه و لحوق و سعوط کردن با روغن بادام نیز مومیائی باآب مرزنجوش سعوطا ضان تلخه او نیز نافع است لحوقا بادروج تخم دبقلۃ او خوردن نیز اصابع صفر تعلیق در منزل دو درهم خوردن نافع صرع است اُشنه بخورا و شربا نیز جاؤ شیر صرع وام الصبیان را نافع است اسد تعلیق کردن قطعه جلد او بخیطۃ شعر انسان نافع است صرع را و اگر هر صبی که بحد بلوغ نرسیده باشد تعلیق کنند زائل می کنند صرع را بالخاصه خصیۃ الثعلب الکبیر خوردن بالخاصیه مجربست وج شربا نیز س هر آتش گرم کرده در آب تازه سر کنند شربا نافع است صرع را

نیز فرفیون سعوط کردن نیز حنظل غرغرۃ و حقنتہ نیز حرشف بعد شرب
صمغ او قی کنا نیدن بریشہ ملطوخہ بشیرج نیز انیسون شربا بطبیخ حاشا
مخلوط با معجون انقود یا نیز مصطکی آب مطبوخ او با انقود یا نیز خروع بعد
رابع عشرہ خوردن روغن خروع با ماء الاصول و جلاب نیز عاقرقرحا
تدهین حنک با زیت طیب بعطسہ آوردن و غرغرہ کردن بطبیخ او دافع
سکتہ است حمص احمر شربا با زیت طیب وصعتر نیز شبت نطولا نیز
شیخ ارمنی طبیخ او نطولا نیز مرزنجوش طبیخ او نطولاو غرغرۃ نیز
اترج طبیخ ورق او نطولا نیز صعتر طبیخ او نطولا هر یوم نیز بر نجاسف
نطول کردن نیز فوتنج نطولا نیز وج نطولا نیز اکلیل الملک
نیز سداب درهر یوم مرۃ نیز حاشا نطولا نیز سجرنیا وجورا بقدر
بندقہ قنطوریون دقیق نطولا نیز و حقنہ کردن با آب طبیخ او نیز
و شربا یا عسل نیز غا فث تد هین کردن سر را با روغن گل زیتی کہ غافث
درو طبیخ یا فتہ باشد نیز حرشف بد هن نرجس و صمغ غا فث قے
کردن نیز ایارج فیقرا ضماد کردن مقعد را با او و با روغن سوسن وقے
فرمودن بر یشہ ملطوخہ بروغن نرجس و ایارج فیقرا و غرغرہ فرمودن
با آن و حقنہ کردن بحقنهائے حاد دافع سکتہ است مجرب انقرو یا
و جورا با سہ مثقال بماء العسل و لعوق کردن عسل را همیشہ نافع است
حلتیت بقدر با قلاهر صبح و شام نافع است ملح با آب گرم و زیت
پاشویہ نمودن نافع است میعہ سایلہ با روغن زنبق پشت را تدهین
کردن نیز مقل ارزق و فرفیون و سکبینج و جا و شیر و صبر و جندبیدستر

باب - چهاردهم

در علاج سکته کندش نفوخا در بینی و غرغره کردن تجبیخ او
دافع سکته است خربق ابیض نفوخا نیز مسک نفوخا نیز مجربست
فلفل نفوخا نیز شو نیز مثل غبار سائیده نفوخا شربا و ضمادا نیز
خردل طلا کردن برسر با آب قرنفل یا فرنجمشک و تدهین حنک
بازیت و خردل و دهن او سعوط کردن دافع سکته است جندبیدستر
طلا کردن برسر و بخور کردن و بازیت تدهین حنک نمودن و قطورا
و در بینی با ماءالعسل و شم کردن تنها و عطوس او باروغن بادام
افع سکته است سکبینج خوردن نیز سنبل هندی شربا کرم خاکستر
شاخهائی او شربا با آب و خل دافع سکته است اسقولوقندریون
عصارۀ او باروغن بادام سعوطا نیز قرنفل ضماد کردن برسر نیز
جوزبویه ضماد کردن برسر نیز شعرالانسان محرق شما مجربست
قنه شم کردن مسکوت و سعوط کردن باروغن بادام تلخ نیز
فوتنج طبیخ او نطوؤ و باروغن زیت یا آب شبت یا بآب
مرارةالثور نطولا نیز نانخواه حقنه کردن طبیخ او نیز مرارةالثور
حقنه کردن بآن نیز بورق باآبچقندر و بسقایج و غاریقون
حقنه کردن مجربست عسل با آب وغیره ادویه حقنه کردن نیز
فروج خوردن با مصطکی و شبت و دار چینی دافع سکته است دراج
ثعل او حمام پاک کرده غذا کردن نیز کبریت محلول درزیت مالیدن
و سعوط کردن بقدر عدس نفع می بخشد سکته بارد را و ضمادا و بخورا

باب - پانزدهم

در علاج فالج فلفل‌ابیض شربا نیز اذخرفقاحه او شربا نیز بهمن‌ابیض: شربا نیز مازریون شربا نیز و طبیخ بیخ او و عصارهٔ او نطولاً نیز مومیائی وزن یک قیراط به آب مرزنجوش سعوط کردن دافع فالج است و یک حبهٔ او بدهن‌الزنبق و یکدانق با روغن بادام تلخ سعوط کردن نیز دافع‌است ارنب تمام سوخته او خاکستر کرده با عسل لعوقاً دافع فالج است لبن‌البلسان نصف مثقال شربا نیز عاقرقرحا شربا و بازیت مروخا با ماءالعسل غرغره کردن و باریک سحق کرده او مثل غبار بر مقدم سر ذروراً دافع فالج است جندبیدستر شرباً ومروخا و با روغن بان طلا کردن بر سر دافع فالج است بلادر نصف درهم خوردن از اصل او باروغن جوز دافع فالج است که میل کردن طرف خلف دارد خصیةالثعلب وقتیکه بخورد و بنوشد خمراسود نافع است مجرب حلتیت یک حبه ازان‌ملبوس با موم بلع کردن نیز و یک درهم مر فالج را که میل کردن طرف خلف دارد نیز و با عسل هم نافع است حلتیت نصف درهم سکبینج نصف درهم استعمال کردن با شراب پنج مرتبه پنج یوم متوالیه دافع فالج است شبت شرباً نیز نفط - ابیض ابزن کردن در حمام و بعد بر آمدن از آبزن تدهین کردن با آن نافع فالج است حب‌القطن شیرهٔ او خوردن مر فالج را که میل کردن بعقب داشته باشد بالخاصه دافع است تربد شربا البته بطم روغن او شربا و

و حرمل و شدهر حنظل من کل و احد دو درهم شربت مجموع یک مثقال تا دو مثقال بقدر مزاج دافع سکته است و دجور کردن با دهن خروع و با آب سداب هر روز دو درهم بماءالعسل و درجه بدرجه رسانیدن تا پنج درهم نیز غار شربا و طلاء نیز ماءالبحر نافع است خل العنصل شربا و شما ایرسا بیخ او شربا نیز مشک سعوطا نیز مجربست جاوشیر شربا و سعوطا نیز و وجورا قدر بند قه با آب مرزنجوش نیز قندول شربا و سعوطا و مروخانیز حرمل شربا و بخورا نیز اظفارالطیب بخورا نیز افسنتین و جورا و عصارهٔ او سعوطا غالیه مسکوت و قتی که شم کند با فاقه میرسد حمام نگه داشتن در خانه مانع حدوث امراض دماغیه است خل بازیت و روغن گل ضماد کردن برسر نیز سلق عصارهٔ او با شکر و ملح العجین و محموده حقنه کردن نیز حلاب شربا نیز جندبیدستر شما و شربا لبن البلسان حمولا و مروخا و شربا بازیت عتیق نافع است سکته را دفلی و برگهائے کوبیده او در خرقه کتان بسته حرکت دادن نیز معطس سکته است پشم و آں شجرةالبرق است بیخ او مطبوخا نافع است سکته را خرء اصفر سعوطا روغن او و شربا و طلاء و قطورا در پنیر مجربست سنبل ضماد کردن با مصطکی و قرنفل و موم و روغن بآن بالخاصه دافع سکته است دهن القسط تدهین کردن برسر نیز۔

زراوندمدحرج شرباً نیز دارچینی شرباً بآب نیز صمغ السداب ضماد کردن بر عضو مفلوج و سعوطاً و شربا و با طبیخ او غرغره کردن نیز مسک نشوقا و سعوطا و شما و با بعضے روغن ها طلا کردن بر فقرات پشت نیز غاریقون شربا نیز فرفیون شربا و با زیت مالیدن نیز جاوشیر شربا و مروخا نیز مرزنجوش روغن او مروخا و بطبیخ او غرغره کردن نیز اترج روغن پوست رقیق او شربا و ضمادا نیز فوتنج روغن او مروخا نیز غزال گوشت آن خوردن ایام متواتره مجربست دو قو آن تخم جزر است شربا نیز حرمل شربا و روغن او در حمام مالیدن با بآب مرزنجوش نیز طالیسفر بماء العسل بالخاصه و طواط مطبوخ آن با روغن زنبق دلک کردن برعضو مفلوج نافع است ریشه طلا کردن و سعوط کردن نیز عنبر شما و شربا و مصغا و سعوطا و مروخا نیز یا سمین بوکردن و شربا و روغن آن قطور کردن در بینی و برگ جوش داده او در سرکه طلا کردن دافع فالج است صنوبر کبار پنج درهم تا ده درهم خوردن با شکر یا با عسل مجربست عودالقرح روغن او مالیدن نیز مویزج ضمادا و شربا سرو برگ او شربا نیز قند شربا نیز لوز شربا و مروخا نیز دهن الحنا وایرسا و شمع ضمادا نیز قرومانا دو درهم با شراب خوردن نیز بندق خوردن و دهن او نیز کرم اسود یک مثقال باعسل خوردن نیز حمام درخانها نگهداشتن نافع فالج است و کبوتر بچه خوردن نیز و طریقه پختن آن آنست که سرو

ثمریخا البته دافع فالج است و ثمرهٔ او خوردن نیز شیطرج شربا نیز شقاقل شربا نیز حنظل تخم او خوردن و غرغره کردن نیز حنظل شربا و اکلاً و شما نیز و بماءالعسل هرروز یک درهم تاسی روز متواتر خوردن نیز سکبینج شربا نیز ناردین و آں سنبل رومی است یک درهم خوردن نیز عنصل مشوی معجون با عسل خوردن نیز زنجبیل شربا با عسل بمرات مجربست زرنباد با عسل نیز زوفا شربا نیز دارفلفل با عسل شربا نیز درونج شربا با عسل کمون شربا و لعوقا فاشرا ابیخ او یک مثقال با شراب خوردن نیز کلب الماء گوشت تازهٔ او به نمک شوئیده خوردن نیز قسط دو درهم خوردن و با بعضے روغن هائے گرم طلا کردن دافع فالج است قثاءالحمار عصارهٔ او شربا نیز لک شربا نیز دبق شربا نیز راسن بیخ او با عسل خوردن بالخاصه نانخواه با نمک خوردن نیز سنبل خوردن نیز سقنقور گوشت او خوردن نیز قنفذ گوشت او خوردن نیز خربق اسود شربا نیز ثومربریے خوردن و در غذاها مخلوط ساختن نیز ثوم با عسل خوردن در اول مرض موافق است و بساها شفامی یابد بسباسه با روغن بان طلا کردن نیز ایرسا بیخ او شربا نیز غار ورق او و تخم او و دهن او نیز فراسیون شربا با عسل تاسی روز نیز جوزبوا شربا و در دهن نگه داشتن همیشه نیز شیطرج با عسل خوردن نیز شونیز شربا و سعوطا و روغن او سعوطا نیز خصیةالثعلب که در ملک شام ز عبوب الجبل نامند خوردن و بعد او همرسیاه نوشیدن نیز

نیز زیتون یک مثقال او از پوست شجرهٔ او نیز علک البطم و فقاح اذخر و
سکبینج مرکب کرده یک حبه ازان نیز کبر برگ او و ثمر او و قشربیخ او مفردا
و مرکبا نیز حمحم وآن بستان افروز است شربا و ضمادا و سعوطا نیز
لخلخه لحم او خوردن نیز اسقولوقندریون شربا و عصارهٔ او سعوطا
با روغن با دام نیز فجل تخم آن و جندبیدستر هر واحد یک یک
جز شربا نیز و روغن تخم آن شربا و مروخا نیز ماءالبحر استحمام
بآن نیز بورق با زیت و علک البطم مروخا و با روغن آن و موم ضما دا
نیز جنطیانا رومی شربا نیز شجرةالنبق بیخ مرضوض آن جوش داده
نوشیدن نیز سوسن بو کردن شگوفه آن دایم نا فع است شعرالثور
مروخا و شربا نیز مرو نبات او شم کردن نیز نارجیل روغن او شربا
و مروخا نیز سکنجبین العنصلی شربا با مداومت نیز بخور مریم
بیخ او شربا نیز وسمه وآن حب النیل است حقنه کردن نیز الماءالصافی
بهتر است از شراب مفلوج را پس گرد شراب نکردند و فالج که حادث
شود از آب سرد خوردن حمام لازم است صاحب آن را و دریں شفا است

باب ـ شانزدهم

در علاج لقوه جند بیدستر وزن سه حبه با آب رطبه نوشیدن و عطوس کردن
وبو کردن نافع است ـ عودالقرح روغن او شربا و تخم آن در زیت جوش
داده شما و مروخا نیز یاسمین روغن آن شما و قطوراددربینی و شربا
و سعوطا و شگوفهٔ آن شما و بخورا دافع لقوه است سکبینج شربا و بیک

بازوجدا کرده تتمه پاک کرده در آب جوش دهند و بازبر آورده در دیک دویم با آب تازه به پزند البته دافع فالج است هلیون اکلاً نیز شحم الفاوند وزن چهاردهم هر یوم در شور بالحم دجاجه نافع فالج است و سه درهم از مزاب آن تمریخ کردن هفت شبانروز نیز نافع است ابهل جوز او شربا نیز صدفسو خته خوردن نیز اشق یک مثقال باعسل خوردن نیز دارشیشعان شربا نیز کرفس از تخم او سه درهم خوردن نیز زقوم روغن او هفت شبانروز نوشیدن نیز و مروخا نافع است بان روغن اوبا مشک و عنبر بر فقرات مالیدن نافع است نسرین سوسن ابیض و روغن او شربا و تمریخا نیز حمص اسود پوست کنده با زیت و صعتر خوردن نیز و طبیخ او ایام متوالیه شربا نیز فلفل مسحوق مخلوط با زیت مروخا و نصف درهم ازان و از ایارج فیقرا یک مثقال هر روز خوردن نافع است رماد با آب و زیت حل کرده مالیدن مفلوج را نافع است رماد خشب التین و رماد حطب الکرم با زیت مروخا نیز فوه الصبغ ادمان خوردن او ایام متوالیه با ماء العسل نافع است وج ادمان شراب او نافع است و مر پیران را نیز ـ شابانک شربا و سعوطا و ضمادا نیز خروع ده حب ازان و نزد بعضے یک مثقال با ایارج لوغاذیا قوی است فعل آن کندش مدقوق در کتان بسته بوکردن و غرغره کردن نیز سندروس با زیت شربا و مروخا نیز قندول روغن شگوفه او شربا و مروخا نیز عودا لجفور شربا نیز فلنجه شربا نیز نرجس دهن او شما و نشوقا

شربا و مضغا نیز مویزج مضمضة و غرغرة و باکندر مضغا نشادر
با آب مرزنجوش غرغره کردن بالخاصه دافع لقوه است بورق شربا
و غرغرة و دلوکا دافع لقوه است شو نیز روغن آں شربا و سعوطا
و دلوکا دافع لقوه است و در سرکه یک شبانروز خیسانیده خشک
کرده و سحق کرده سعوط کردن با روغن گل دافع لقوه است و بروغن
حبةالخضرا مالیدن بروجه مریض البته دافع است زنبق روغن او
قطور کردن دربینی و مخلوط بمرارةکرکی نافع است بالخاص
صمغ السرو بسیار مضغ کردن نیز راتینج و آں صمغ صنوبر است
مضغ کردن دایاً نیز طرفا تدخینا نیز ماذریون شربا و تخم و عصاره
آں نیز سهمانج بالفارسی بستان‌افروز شربا با شراب و سعوطا بلبن جاریه
نیز فلنجه شربا نیز فجل اکلاً و سعوطا بمائه ودهن او نیز و نصف
درهم از تخم آں و جندبیدستر مثله شربا دافع لقوه است و روغن
آں با جندبیدستر بالخاصه نیز خردل شربا و مروخا بروغن آں
و غرغره طبیخ آں و دلک بر موضع لقوه تاکه سرخ شود دافع لقوه
است حنظل شحم او مرلقوه مزمنه و حدثیه را شربا دافع لقوه است
و سعوطا و شربّا و حقنة نیز مومیائی وزن یک حبه بماء مرزنجوش
سعوطا نیز و بروغن بادام تلخ و بروغن زنبق نیز عنبر شما و
شربا و بخوراً و مضغا و سعوطا با روغن بادام مجربست فاشرا
بیخ آں خوردن و پوست آں تعلیق نمودن بر ملقوه بالخاصه ـ
ریحان‌سلیمان و آں شاهسفرم است و شما و شربا نیز خروع ده حبه تابیست
حبه خوردن نیز و روغن آں سعوطا و شربا و مروخا نیز بالخاصه

حبة ازاں واز علك البطم و فقاح اذخر نوشیدن فقاح و حقنه کردن با آں نافع
است دهن اللوز المر سعوطا با آب مرزنجوش نیز قندول ثمر او خوردن و دهن
شگوفه او دافع لقوه است کرکی مرارۀ آں و آب سلق سعوط کردن نیز
و با روغن با دام تلخ در جانب صحیح و جانب ملقو با روغن جوز هفت
مرتبه در هفت روز مالیدن دافع لقوه است جوز روغن آں سعوط کردن
در جانب مخالف و مرارہ کرکی در جانب ملقو و شربا و سعوطا نیز اذان الفار
عصارۀ آں سعوطا نیز فرفیون شربا و بقدر عدس با شیر جاریه سعوط
کردن و روغن حبة الخضراء محلول کرده تدهین بر وجه ملقوه و عطشه
آوردن با آں دافع لقوه است وربع درهم ازو واز سکبینج و مقل واشق
من کل واحد درهم علیل را خورانیدن دور می کند علت را باذن الله تعالی
سریعا قرو مانا دودرهم شربا نیز عاقرقرحا شربا و شما و مضغا و طبیخ
او غرغره کردن نیز و بخور گرفتن و قصور کردن روغن او و مالیدن
با روغن بطم بر وجه ملقوه نیز مرزنجوش طبیخ او و عصاره تازۀ او غرغره
کردن و خوردن و ضماد کردن با ربع درهم از فرفیون نطول کردن وبو کردن
و عصارۀ او با مرارۀ کرکی سعوط کردن در جانب مخالف هفت روز و با
روغن جوز شما و شربا دافع لقوه است صعتر طبیخ او غر غره کردن
و عصارۀ تازۀ او سعوط کردن با یک حبه مشک و بخور گرفتن
تا سرخ شود رو دافع لقوه است فوتنج شربا وغرغر تا و روغن او
قطورا و شربا نیز – افسنتین شربا و غرغرتا نیز – زنجبیل شربا
و غرغرتا و حده و سعوطا. مضغا مع المصطکی و مویزج دافع لقوه
است - جوزبوا شربا و با مصطکی مضغا وامسا کا في الفم نیز وج

چشم او کشاده می ماند و روغن آں بررو و صدغه مالیدن و سعوط کردن با روغن بطم در جانب صحیح دوازده قطره و در طرف دیگر شش قطره نافع لقوه است لبن البلسان نصف درهم از و با یک او قیه عسل خوردن و نصف درهم ازاں با نصف درهم روغن سداب تمریخا و سعوطا دافع لقوه است سنبل شربا البته طالیسفر یک مثقال خوردن ازاں نیز زرنباد شرباً نیز شقاقل شرباً نیز نفط ابیض شربا نیز ناردین هریوم یک درهم شربا نیز فراسیون باعسل شربا نیز قنفذ پیه او مروخا نیز ثعلب گوشت او خوردن نیز لک با عسل نیز قرطم روغن آں شربا و سعوطا نیز ثوم اکلاً نیز الثوم البری باعسل نیز کرفس دو درهم جلنجبین عسلی ده درهم سی یوم خوردن نیز مجربست مرما حوز طبیخ آں با ده درم جلنجبین عسلی و ذکری نافع است و بخار گرفتن نیز هلیله هر یوم دردهن ملقو گذاشتن و مضغ کردن تا که فانی شود و بلع کردن مایتحلل منه دافع لقوه است ایارج فیقرا غرغره کردن با آب مرزنجوش بالخاصة دافع لقوه است با بودنج انکبابا بخار او نیز اکلیل الملک کذالک نمام اکلاً و انکباباً نیز بطم روغن آں اکلاً و با جندبیدستر مالیدن بروجه دافع لقوه است سلق آب آں سعوطا نیز شا با ذک سعوطا نیز دهن القسط بمرات لطوخا بر وجه ملقو و بر پشت مالیدن دافع لقوه است دهن البان نیز اوز نیز کندش سعوطا نیز عرطنیثا و آں بخورمریم است عطوسا نیز خربق ابیض عطوسا نیز قطران شما نیز حمار الوحش گوشت صحراے آں ضماد کردن بر سر ملقو بازیت دافع است نیز گفته است هرمس و رازی که ملقو نخورد از حیوان

بلادر اصل آں مصلح با روغن جوز تانصف درهم خوردن دافع لقوه است مجرب ظیان و آں یا سمن جبلیست روغن آں مروخا و سعوطا و طبیخ آں شربا نیز غالیه شما و شربا و مروخا بر عضوبعد التنقیه بالخاصه و مالیدن رورا در روز چند مرتبه ارنب گوشت ومحرا پخته بر سر ملقوه ضماد کردن دافع لقوه است و گوشت محرق آں مخلوط بعسل لعق کردن نیز ضبع گوشت محراے او ضماد کردن برراس نیز ثعلب مثله ابهل مثل او و عمل کذالک عسل ماءالعسل بجائے آب نوشیدن نیز و خوردن آں بسیار همیشه دافع لقوه است خل خردل مدقوق دراں جوش داده شستن رو با آں دافع لقوه است مقل و صعتر و فوتنج و حاشا مسح کردن سر و صدغین بآنها و بوکردن خل خمرتند در شبانروز مرات دافع است نیز غار بخار گرفتن در شبانروز مرات نیز شیح ایضا قیصوم کذالک حرمل مثله و روغن آں با آب مرزنجوش یا با آب برنوف مروخا نیز حمص اسود غذا کردن بازیت معطر و کذالک ماوة اثل بخار گرفتن ملقوه به طبیخ آں و آب آں نوشیدن بیست یوم ثلثین درهم نافع است با شق مرارة آں سعوطا بالبن نساء نیز قثاءالحمار عصارة آں سعوطا بالبن النساء نیز و شربا و عطوسا نیز ساق عصارة آں سعوطا نیز هر طنیشا عصارة آں سعوطا و بیخ و تخم آں کل نافع است هد هد ٭ مرارة آں با روغن بادام سعوطا نیز سنور مرارة آں سعوطا باروغن بادام نیز سداب سعوطا واکلا واندکبابا به طبیخ آں تا سرخ شود رو نیز جوز اکلا و روغن آں شربا و سعوطا و تمریخا در جانب ملقوه که

بازفت مروخا و طبیخ اوشربا نیز بزرا لکتان مدقوق باعسل
و موم طلاء وبغیر موم خوردن و ضادا و شربا دافع تشنج است دهن البان
مروخا نیز خطمی طبیخ او شربا و ضمادا نیز انزروت باروغن
بیدانجیر شربا بالخاصه دافع تشنج است کماذریوس طبیخ او باعسل
شربا نیز زوفاے رطب دهن او ضمادا نیز ومخلوط باپیه بزمروخا فجل
تخم مدقوق اوشربا نیز قنفذ گوشت اوخوردن با لخاصه دلدل و آن
قنفد برّیست که می اندازد ریشهاے خودرا مانند شیر گوشت خشک او
خوردن نافع است مرتشنج امتلائی را قنه شربا و ضمادا نیز ایل شحم
او شربا و مروخا نیز لوز مر روغن اوباعسل وبیخ سوسن نیز ماعز
مغزاو اکلاً وبول اوضمادا نیز سمسم دهن او خوردن و جرم مدقوق او باقشر
ضماد کردن نیز پنجنگشت ضماد کردن بر گهاے آن باشراب نیز بخور مریم
بیخ اوباشراب ضماد کردن نافع است تشنج رطب را جوز ضماد
کردن تشنج رطب را وتمدّد را و جوز عتیق باآب دهن صایم نرم
میکند عصب متشنج را و روغن آن مروخا و شربا و سعوطا مرتشنج
یابس را بالخاصه مرزنجوش جلوسا در طبیخ آن باشیح وضماد
کردن بمدقوق او باشیرج وشمع اصفر مرتشنج و تمدد را نیز جنطیانه
طبیخ او شربا مر تمدد را نیز انجره باملح ضماد کردن تشنج و تمدد
را نافع است با بونج نطولا باآب آن دافع تشنج و تمدد است
عود بلسان شربا مر هر دورا و از عود بلسان ثلث رطل واز آب دورطل به
پزند تاکه یک رطل بماند صاف کرده هرروز سه او قیه باروغن بادام تلخ

و چیزے کہ برآید از حیوانات سوائے عسل تا ہفت یوم بہ میشود مرض مزمنہ عذبہ دخان گرفتن آں نیز سوسن اصفر بسیار بوکردن نافع است اقحوان مروخاً وبرسر طلاکردن نیز سرو طبیخ برگ او شربا بالخاصہ دافع لقوہ است جاوشیر شربا نیز و یک حبہ ازاں با آب مر زنجوش سعوط کردن وباوج وہ داب ازہردو ربع درہم با روغن بادام سعوطا نیز سقنقور اکلاً نیر فلفل ابیض شربا بالخاصہ اذخر فقاح او شربا نیز املج شربا افتیمون شربا نیز افعی گوشت مصلح او چنانچہ در تریاق وصف کردہ شدہ نافع است حلتیت شربا البتہ تربد شربا نیز کمون باعسل شربا نیز بازی مرارۂ آں سعوطا نیز بندق شربا البتہ دھن الاجر شربا ومروخا نیز دارچینی رشبا نیز بوم خون آں کہ وقت ذبح سیلان کند لطوخا نیز حاشا شربا و ضمادا بررو وبر صد غین وطبیخ اوبادہ درم جلنجبین شکری و سر کہ جوش دادہ طلا کردن بروجہ و صد غین دافع لقوہ است کرمدانہ باروغن بادام سعوطا یک قیراط ازاں نیز زراوندمد حرج باروغن بادام نصف درہم سعوط کردن نیز سکبینج سعطوط کردن باآب مرزنجوش یک قیراط ازاں نیز وبسا اوقات عارض شود لقوہ را شقیقہ شدیدہ پس باموسیائی معدنی باروغن زنبق سعوط بکند

باب ہفدہم

در علاج تشنج افتیمون عشر درہم در یک رطل شراب عتیق یوما ولیلتہ نافع است مرتشنج امتلاق را خصوصا کہ پیدا شدہ باشد از سودا ایرسا بیخ اوبا شراب ریحانی شربا و مطبوخ او باشراب و شگوفۂ

مرزنجوش و جندبید ستر شربا نیز کندش عطوسا نیز جندبید ستر سعوطاً و شربا نیز حمص احمر باصعتر غذا کردن آب آں بالخاصه مجربست قنبره مرامتلائے رانیز حجل مشویا نیز عصافیر بازیت مطیب غذاکردن نیز بادروج شربانیز اذخر بیخ او یک مثقال خوردن نیز زعفران شربا نیز اسطوخودوس شربا نیز زنجبیل شربا نیز وج شربا و ضمادا نیز راوند شربا نیز نسر گوشت او خوردن نیز سلا تمدد تشنج امتلائے را نافع است برائے استفراغ بدن زفت رطب و دهن آں بالخاصه مر امتلائے را بان دهن آں مروخا نیز بول وقتے که خرقه با آں ترکرده ضماد سازند نافع است خیری اصفر دهن آں مروخا نیز سمان اکلا اوز شحم آں شربا و مروخا نیز ترنجان تخم آں وماء مقطر آں شربا نیز سلحفاة خون آں با جندبید ستر حقنه کردن نافع است و اگر تشنج حادث شود در حمیات مطبقه ردیست خصوصا هرگاه باشد با اختلاط عقل

باب هژ دهم

در علاج کزاز زراوند شربا دافع کزازست قنطوریون شربا نیز قنه شربا و مروخا نیز عاقرقرحا طبیخ او نطولا بربدن و مطبوخا بازیت عتیق و با خل نیز ـ حجرالمقناطیس تعلیقا نیز شادنج تعلیقا نیز اکارع روغن آں مخلوط بغذا هفت شبانه روز نیز حمص اسود آب طبیخ آں مطیباً بزیت و صعتر غذا کردن مجربست زراوند طویل شرباً با آب نیز حلیتت مطیب با شراب و فلفل اسود و با عسل

خوردن دافع تشنج و تمدد است البته سفرجل با روغن بادام تمریخ کردن فقرات را نیز خروع روغن تخم او سعوط کردن و شربا و عرق کردن سر مریض را باآں دافع تشنج است شعیر مر تشنج یابس را غذا کردن با بادام و شکر نیز فوتنجبری با عسل و شکر خوردن و طبیخ او را ناشتا خوردن دافع امتلائیست دمرالسلحفات وجندبیدستر مرامتلائی را بالخاصه حلبه لعاب آں با روغن بادام برقفائے صاحب تشنج یابس رو خا نیز ضروا روغن آں بماءالعسل شرباً مرامتلائی را نیز شمع احمر دو اوقیه زیت عتیق یک رطل فرفیون یک اوقیه مرهم ساخته ضماد کردن بر قفا نافع تشنج رطب است زیت عتیق و جندبیدستر مالیدن مردافع تشنج رطب امتلائی را برنجاسف بابرگ غارو برگ ترنج نشستن در طبیخ آں نیز قنطوریون طبیخ دقیق آں شرباً مرامتلائی را نیز غار نشستن در آب او چناچه گذشت شیح جلوسا در طبیخ آں با مرزنجوش و غار نیز بورق بازیت مروخا نیز تراب القی محلول درزیت عتیق مالیدن بر قفائے مریض نیز دهن القسط شب و روز بمرات برقفائے متشنج امتلائے نیز خربق اسود انفع ادویه ست تشنج امتلائی را آبزراوند مد حرج شربا نیز خصی الثعلب خوردن وبعده شراب اسود نوشیدن و با فلفل و شراب خوردن نیز باداورد تخم او مرامتلائے را و بیخ آں و برگ آں وقتے که طبخ داده شود نافع است مرطب را سوسن ابیض بیخ آں با عسل و

درهم دفعات خوردن البته دافع کزازست سلحفات البحریه شحم آں تمریخاً نیز شونیز روغن آں شرباً وسعوطاً و مروخا دافع کزازست البته بادا ورد شربا تخم آں نافع صبیانست و طبیخ بیخ آں و برگهائے آں نیز حجرارمنی دردست نگاه داشتن نیز دافع کزازست عودالقرح طلا کردن مدقوق آں بازیت عتیق بالخاصه خردل روغن آں شربا و مروخا نیز زراوند مدحرج شربا نیز یا سمین روغن آں طلا کردن بالخاصه خصی الثعلب خوردن و بعد آں شراب اسود نوشیدن دافع کزازست البته صدف محرق یک اوقیه قرن ایل محرق سه درهم معجون کرده با عصارهٔ مرزنجوش تازه بقدر حبه خوردن نافع کزازست سکبینج و فقاح اذخر و علک البطم شربا و روغن بان مروخا نیز هوفاریقون دو درهم فلفل اسود یک درهم هفت روز متوالیه خوردن دافع کزازست عنبر شما دایما و سعوطا با روغن بادام و مضغا نیز

باب ۔ نوزدهم

در علاج رعشه خطمی طبیخ بیخ او با شراب شربا دافع رعشه است جند بیدستر شربا و تمسحا بآں نیز و بیست روز هر روز یک درهم با روغن گل شربا و طلاء و حمولاً نیز و با فوتنج جبلی شربا نیز سلق الاحمر اکلا نیز قسط هندی شربا و دهن اومروخاً نیز و بدهن غار ضماداً وبا عسل سفنیا نیز دافع رعشه است

نیز و نصف درهم ازاں با سداب البته دافع کزازست مقل‌ارزق
شرباً نیز فورس و آں قسم چهارم از هوفاریقون است شرباً با
فلفل نیز ملح با نخاله گندم تکمید کردن نیز صوف‌قرمذی
مغموس در زیت عتیق گرم کرده بر آتش تکمید کردن نیز رازیانج
طبیخ تخم او یا شکر خوردن نیز کرفس طبیخ تخم او محلی با
عسل نیز هاپیون طبیخ شاخهائے او یا طبیخ تخم او محلی با شکر
نیز صعتر شرب طبیخ او محلی با شکر نیز حمص‌اسود محرا
پخته و شربائے او با شیربادام و زیت مطیب ساخته دافع کزازست
دهن‌النخل او الزیت گرم کرده بر آتش تکمیداً نیز سلحفاة‌النهریه
گوشت آں خوردن نیز زیت آب زن که دراں زیت عتیق باشد
دافع کزازست و بسیار وقت نه نشیند بالخاصة خصیة‌الحمار روغن
او مروخا نیز عسل با آب گرم نوشیدن و با سرکه و حلتیت نیز
جاوشیر از یک درهم تا مثقال یا اقل یا بقدرقوت خوردن دافع
کزازست محروث و آں بیخ انجدانست شرب طبیخ آں با عسل
پنج اوقیه نیز سداب ضماد کردن معدهٔ مریض را بآں یا تدهین
کردن با روغن آں و جاوشیر نیز خیری روغن آں سعوطا نیز
نرجس سعوط کردن روغن آں نیز ایرسا نمریخ دهن او و شمع اصفر
نیز قسط مروخا بدهن آں نیز حمارالوحش شحم او مروخا نیز ابل
شحم او مروخا نیز ضب شحم او مروخا نیز اسد شحم او مروخا
نیز ذیب مرارهٔ او سعوطاً با روغن بادام و مروخا بدهن
بارد نیز جندبیدستر ربع درهم یک دفعه یا ثمن

غذا کردن مریض نیز و مطبوخ آں با آب قرطم و آب لبلاب نیز
وطواط سر آں در روغن زنبق در دیگ آهن یا نحاس سر بسته پخته تدهین
کردن نیز صبر و جند بیدستر شربا نیز و با حب صبر استفراغ کردن
مفید است البته قنطوریون دقیق با آب گرم هفت روز خوردن دافع
راعشه است و یک مثقال ازاں و نصف در هم جند بیدستر عطشه
آوردن بآں البته قروماانا شربا نیز کرنب مداومت خوردن آں نافع است
و جلوس در طبیخ آں نیز خربق اسود قی کردن با آں نیز ماءالبحر
استحمام با آں نیز غار روغن آں مروخا نیز و حب آں خوردن نیز
افعی گوشت مصلح آں چنانچه در تریاقست خوردن نیز المحاجم
گذاشتن بر فقره اول از فقار صلب و بغیر شرط نافع است نفحا بینا
صوف ابریشم در زیت عتیق مسخن بالنار گذاشتن بر فقره اولی ازفقار
صلب دافع رعشه است عسل شراب آں با جند بید ستر نوشیدن نیز
غافث عصارهٔ آں انفع ادویه است رعشه را شربا حب المنتن مسهل
گرفتن با آں نیز جاوشیر شربا نیز رعشه که از شرب خمرست طلاکردن
سر مریض را با آں و سرکه و دهن الورد و دهن آں نیز حلتیت بقدر
نصف درهم صبح و شام خوردن دافع رعشه است دهن البلسان هرروز نصف
مثقال درشراب خوردن نیز وا گرده روز هررور نصف مثقال باروغن بادام
شیریں خورده شود نافع است واگرده یوم هریوم نصف مثقال باخبز حلویا باعسل
تناول کرده شود انفع است غاریقون شربا نیز طیهواں روغن آں مروخا
نیز بلادر ثمرآں تحلیقا بالخاصه دافع رعشه است ریشه تحلیقا

جاوشیر رعشه که بعد از ضعف دماغ حادث شود نافع است فصفصه و آن رطبه است خوردن بقلهٔ آن و شربا عصارهٔ آن و ضمادا و روغن آن تمریخا دافع رعشه است مجرب جند قوقی روغن آن تمریخا نیز سداب روغن آن تمریخا و هشت روز هر روز دو درهم تخم او خوردن دافع است نیز اسطوخودوس طبیخ آن باعسل و شراب وبا ماء العسل تابیست روز دافع است البته غافث شربا نیز کرنب خوردن نیز دارچینی دهن او شربا ومروخا نیز و باقرومانا البته ارنب سرهشوی آن خوردن دافع است البته یاسمین بری دهن او شربا ومروخا نیز دیک شوربائے آن باقرطم و بسفایج شربا نیز کرسنه هرگاه دجاج را یک شهر خورا نیده شود خوردن آن نافع است بالخاصه حمام هرگاه بچه آن را کرسنه خورا نیده بے سرو بے بازو طبیخ کرده شود مجربست خوردن آن رعشه را و باحب محلب پانزده یوم دانه دادن و سرو بازوئے آن دور کردن و خوردن مجربست شبت روغن آن شربا ومروخا نیز حمص اسود آب طبیخ آن باصعتر وزیت شربا نیز خردل فقار وزانورا لطخ کردن و شربا نیز حرمل روغن آن شربا و سعوطا وبا آب مرزنجوش نیز فلفل اسود بازیت مروخا نیز فلفل ابیض شربا و ضمادا نیز و در طعام اصحه مخلوط ساختن آمن رعشه است سلق با خردل خوردن نیز صنوبرکبار باعسل و باشکر البته شونیز شربا و صعوطا نیز دهن البلسان با روغن بادام تلخ مروخاً و شرباً نیز فرفیون شرباً و روغن آن مروخا نیز حلتیت روغن آن تمریخا نیز چرنجشک بقلهٔ آن خوردن و آب مقطر آن شربا نیز عصافیر مطبخا

آں خوردن نیز فرفیون یک درهم بازیت یک در هم شربا نیز دافع
خدر است البته و ضمادا و مروخا باروغں دارچینی نیز
فلفل اسود کوبیده در زیت جوش داده مسوحا وخاکستر فافل بازیت
اضمادا دا فع خدراست سرطان محرق بازیت ضمادا نیز مرارةالبقرمثل
آن شیرج شربا نیز صحیح ومجرب ست ایرسا شراب آں دافع خدر
است وبرگ آں وبیخ آں وشگوفۂ آں کلها نافع است عاقرقرحا شربا
وتمریخا نیز وقیروطی مرکب ازاں از موم زرد وزیت عتیق نافع
است یقینا وباطل شربا نیز سورنجان شربا نیز مویزج مد قوق بادهن
قثا ء الحمار ضمادا نیز سکبینج شربا وبافتقاح اذ خروعلک ضمادا نیز وبا روغن
قثاءالحمار ضمادا البته قثاءالحمار بیخ او یک او قیه حلتیت ربع اوقیه
و غبارالرحی دواوقیه مجموعه خمیر کرده ضماد کردن دافع خدر است
و روغن آں مروخادرحمام نیز جندبیدستر شربا وباروغں بان ضمادا
وطلاء ایضا دهن‌الاجر شربا و مروخا ایضا قنفذ گوشت تازۀ آں خوردن
نیز دل‌دل گوشت تازۀ آں و مملح آں مرارا خوردن بالخاصه مجربست
بهمن ابیض شربا بالخاصه حمام نگاهداشتن در مساکن خودو شم کردن انفاس
آں نافع خدراست عسل شرب ماءالعسل بدل آب نیز عنبر محلول
در روغن بان و شم آں و شرب آں و مضغ آں و بخور آں کلها نافع
است خردل باروغن قثاءالحمار ضماداً نیز و روغن آں شرباً و مروخاً
نیز بورق باروغن قثاءالحمار ضماداً نیز بارزد و آں میعه سایله
است شرباً و ضماداً نیز غار روغن‌حب‌الغار شرباً و مروخاً نیز

بالخاصه نیز درونج شربا البته ذارجیل شربا وطلاء بطم روغن آن خوردن وهروخانیز کراث اکلا نیز الماءالکبریت استحمام او هر روز دو مرتبه نیز لبته زرنیخ استحمام باباب او هر روز دومرتبه نیز نطرون استحمام باآب آن بندق به مواظبت اکلا نیز خروع روغن آن شربا و طلاء نیز ایرسا بیخ آن مررعشه را شربا نیز جلنار تاده روز هر روز د و درهم جلاب نافع است سورنجان شرب آن مرارا بالخاصه زیت سداب بستانی سه اوقیه درده اوقیه آب بجوشانند تانصف بماند صاف کرده مثل آن زیت طیب داخل کرده جوش د هند کازیت بماند و پنج د رهم مریض را د رحمام خورانیدن دافع رعشه است مجرب حلتیت وجند بیدستر وشحم الحنظل و قنطوریون دقیق هر واحد نصف درهم و خوراک نیز نصف درهم بری میشود مریض برءا تاماً و سزاوارست که پرهیز کند مریض از خمر و جماع وازاستفراغ زیرا که حدوث رعشه از اینها است و نیزاز آب سرد وازآب برف واکل شکر تری که مورث رعشه اند و قال الرازی علاج بکن رعشه را با شیطرج ضمادا هر گه رعشه حادث شود از برد و عوارض نفسانی و گفته است جالینوس که جمیع اطبا هر گه علاج کر دند رعشه را واختلاج را قصد کردند علاج موخر دماغ را و گفته اند که هر گاه رعشه حادث شود ار یبس اعضا یقینا نیست شفا مرآن رعشه را متفق است بقراط نیز

باب بیستم در علاج خدر

زرا و ند شربا البته حمص ضمادا بالخاصه دهن القسط طلاء اوشربا بماءالعسل درحمام نیز وباروغن بان مروخا نیز ارنب گوشت مثه

و تدهین باروغن آن برفقار گردن نافع است خولنجان شرباً زقوم شرباً از پنج درهم تا هفت یوم حمص اسود اکلاً نیز شو نیز روغن آن شرباً ومروخاً و بوکردن جرم آن و سعوط کردن روغن آن و ضماد کردن برفقار ظهر دافع خدر است حمص احمر منقوع درسرکه یک شب خوردن بالخاصه - حمام اگر دانهٔ خورانده شود بچهٔ آن را گرسنه دو روز و حب محلب پانزده روز و خوردن آن کبوتر بچه دافع خدر است صحیح مجربست انجره خوردن حشیش آن باروغن بادام و تخم مدقوق آن باعسل لعق کردن نافع است مجرب حب المنتن .بعد نضج استفراغ کردن با آن نیز حب القوقا بعد نضج استفراغ کردن بآن نیز سرطان نهری ده شبانروز خوردن مجربست درونج شرباً نیز اصابع الصفر شرباً نیز حرمل شرباً و ضماداً نیز کندر شرباً نیز فاشرا بیخ او شرباً نیز وضع محاجم بلا شرط نافع است نیز -

باب - بیست و یکم

در علاج اختلاج اترج روغن قشر اصفر آن شرباً و مروخاً دافع اختلاج است سوسن آسمانجونی روغن آن شرباً مسوحا و طبیخ بیخ آن شرباً نیز غار روغن آن مروخاً و طبیخ ورق آن با تخم آن نطولاً بالخاصه ایضا کرکی زهرهٔ آن سعوطا باروغن بادام نیز کرنب مداومت اکل آن جند بیدستر با روغن زنبق یا با روغن بان مروخا نیز سوسن ابیض روغن آن شرباً و مروخا نیز خردل روغن

ضماروحش شحم و لحم اکلا و مروخاً نیز میعه شرباً و مروخاً نیز
شبت بقلهٔ آں اکلا و عصارهٔ آں شرباً شمع اصفر بازیت عتیق ضماداً
ایارج روفس بعد نضج تام استفراغا نیز خروع روغن آں مروخا
نیز حمام کثرت دخول حمام نیز زنبق روغن آں با موم و
جند بید ستر یا باقسط و عاقر قرحا ضماداً در حمام دافع خدر است
شحم الحنظل شرباً و بازیت مروخا بالخاصه نیز حاشا شرباً و نطولاً
نیز کرفس طبیخ او شرباً و نطولاً بالخاصه ایارج فیقرا با طبیخ کرفس
شرباً نافع است سنبل‌هندی شرباً و مروخا نیز زنجبیل شرباً و مروخاً
و باعسل و شکر اکلاً بالخاصه صحیح مجربست معجون‌الفلاسفه اکلاً
مجربست حب المحلب دجاج راخو رانیده اکلاً بالخاصه مجربست دهن‌البان شرباً
و مروخاً نیز سلیخه شرباً و ضماداً بطم روغن آں شرباً و مروخاً کبر قشر
بیخ او شرباً نیز سداب دهن آں شرباً و مروخاً جعده جبلیه شرباً
و ضماداً جنطیانا باعسل شرباً مشمش روغن تخم او مروخاً مجربست
اشق دو درهم شرباً نیز وج شرباً تربد شرباً جا و شیر شربا باعسل
و باروغن سوسن و عاقرقرحا و جاوشیر قیروطی گرفتن و ضماد
کردن دافع خدر است مسک شماً و شرباً و طلاء بر فقرات پشت
و گردن باروغن بان دافع خدر است مرز نجوش مدقوق باروغن قثا
ضماداً گرسنه پانزده روزهر گه دجاج را خورانده شود خوردن آں دجاج
نیز حلتیت نصف درهم شرباً با نصف درهم سکبینج نیز و اگر نصف درهم
با شراب عتیق تا پنج روز بنوشند خلاصی از خدر است خردل شربا
طلاء و روغن آں با آب مرز نجوش تمریخاً در حمام دافع خدر است

عارض میشود و خلاصی می یا بند از ادویۀ که دراں عاقر قرحا و فلفل و جند بید ستر است و تکمید با نمک و نحوها نیز و ایں قول جالینوس و رازی است و گفته اند کسے را که اختلاج کند تمام بدن ساکت می شود آں شخص البته و علاج آں علاج رعشه است و اختلاج در دو عضو حادث نمی شود یکے دماغ از نهایت لینت و دوم اشتخوان و غضروف از نهایت صلابت

باب بست و دویم ـ

در علاج استرخا قروماناً شرباً با آب البته عصافیر خوردن نیز قسط هندی مسحوقا مانند غبار مخلوط بازیت مالیدن و شرباً و ضماداً نیز و باروغن بان مروخا نیز قرح دهن قشرآں شرباً و مروخا و همچنانست دهن حبۀ آں نیز طراثیث باقر و ما نا شرباً نیز بلادر روغن آں دو قطره باروغن بادام نصف درهم شرباً نافع استرخا است عودالقرح روغن آں مروخا نیز بالخاصه حرف شرباًنیز خردل روغن آں خوردن نیز و با آب قرنفل ضماداً نیز حب القلقل اکلاً نیز حمام استحمام نافع است نیز نرجس دهن او مروخاً نیز طلح روغن آں مروخا و جرم آں باآب گرم شرباً نیز ایرسا بیخ او وشگوفه او شرباً باآب نیز و ادمان تعرق و تمریخ باآں نافع است غار روغن آں مروخا و حبۀ آں شرباً و طبیخ آں شرباً و ضماداً و نطولاً نیز سداب صمغ آں ضماداً برائے استر خاء قضیب و روغن آں حقنه کردن نافع استر خائے قضیب است قثاءالحمار روغن او حقنه کردن برائے استرخائے ذکر بان روغن آں با جندبے دستر حقنه

تخم آں مروخا نیز نارنج روغن شگوفه آں مروخا نیز عاقر قرحا نصف درهم با جلاب شرباً نیز سداب روغن آں مروخا و جرم آں اکلا بالخاصه دافع اختلاج است ملح تکمید بآں نیز ماءالبحر استحمام با آں نیز قسط روغن آں مروخا در حمام اسطوخودوس هر روز یک درهم بماءالعسل تا سی روز نافع است منفعت عجیبه و اگر هر روز دو درهم بماءالعسل خورده شود نافع است نیز بهار روغن شگوفه آں شرباً و مروخاً و طبیخ آں شرباً نیز بورق ضماد آں نیز ارنب دماغ آں بماءالعسل شرباً نیز غافث عصارهٔ آں شرباً نیز فسفسه و آں رطبه است و فسه نیز خوانند مسلوخ مطیب با زیت تا پانزده روز خوردن دافع اختلاج است فروج مطبخاً با زیت و زیره با جو عسل ومغز بادام شیرین متشر مدقوق خوردن دافع اختلاج است حمام غذا کردن کبوتر بچه مسلوق مطبخا و با عسل و سرکه و دارچینی و سنبل هندی بشرطیکه سر و بازوے او جدا کرده تطبیخ نمایند البته دافع اختلاج است حجل مثل ایں قنابر مثل ایں دراج مشویا عصافیر مسلوق مطبخا بالخاصه دافع اختلاج است انجره خوردن او با روغن بادام بالخاصه مجربست راسن بیخ او معجوناً بعسل اختلاجے که حادث شود از رطوبت نافع است سوسن تطبیخ بیخ او شرباً نیز لب‌البلسان شرباً و مروخا و شربت ازاں نصف درهم است نیز گفته اند اختلاج گاه می باشد از فرح شدید و گاه حادث میشود از فزع عظیم و گاه عارض میشود از ریح که متحرکست تحت مواضع مختلجه را و دلیل بریں آنست که در زمان بارد و بلد بارد

برگے کہ تحت زبان ست نافع است نطرون مخلوط کردن بزیت کہنہ و مالیدن با آں نافع است قنہ مخلوط بازیت لطخ کردن باآں نافع استرخا است ماءالبحر نطولاً نیز پنجنگشت طبیخ ورق او و تخم او نطولاً نیز مرزنجوش نطولاً با آب آں نیز و اگر باشد استرخا در آلت بلع غرغرہ کردن با طبیخ آں نافع است و روغن آں مروخاً نیز حلتیت اگر عارض شود استرخاء مرمثانہ را تاکہ قادر نشود مسک بول را مس حقنہ کردن با آں و مرزنجوش و برگ آس نیز و بقدر با قلا خوردن صبح و شام و بعد ازیں جلاب خوردن نافع استرخا است کبرطبیخ بیخ او غر غرہ کردن جاوشیر استرخا گردہ و آلت بول را حقنہ کردن با آں و با مرزنجوش و شحم حنظل نیز - قنطوریون دقیق وشحم حنظل حقنہ کردن باہر دو و عصارۂ قنطوریون با عسل شرباً نیز شبت با آب حدید نافع است مرکسے را کہ بول بے ارادہ کردہ باشد خصی الثعلب بیخ آں با شیر نعاج شرباً نیز حمص ابیض با شیر نعاج پختن مثل شیر برنج و دار چینی و شکر برو پاشیدہ خوردن نافع استرخائے ذکر را مجرب جرجیر نصف در ہم با بیضۂ نیم برشت کہ ہموں روز مرغ دادہ باشد نافع استرخائے ذکر را خوراک ہر روز دو بیضہ مجرب است لسان العصفور تخم او با عسل خوردن نافع است استرخائے ذکر را مسک یک حبہ قر نفل یک درہم لبن نعاج صد درہم و پا نزدہ درہم از شکر نوشیدن نافع استرخائے ذکر است مجرب بذرالقصیصہ مدقوق یک درہم با بیض یا سمن بقر خوردن نافع استرخائے ذکر است بذرکرفس مدقوق مخلوط با شکر و روغن بقر خوردن

کردن مر استرخائے ذکر را بالخاصہ نافع است خطمی تخم آں و نان خواہ ہرگاہ طبخ دادہ و صاف کردہ باعسل استرخائے ذکر را حقنہ کردن نیز و بیخ مطبوخ آں باشراب نوشیدن نیز کرفس تخم آں و نخود احمر ولو بیائے احمر طبیخ جید دادہ صاف کردہ حقنہ کردن استرخائے ذکر را نیز رازیانج تخم او و حلبہ کوبیدہ طبخ دادہ صاف کردہ حقنہ کردن استرخاء آں را نیز هلیون و تخم کراث ولو بیاء احمر طبخ دادہ صاف کردہ حقنہ کردن مر استرخائے ذکر را نیز - خسک و تخم خطمی و لب صنو بر کو بیدہ و طبیخ دادہ صاف کردہ حقند کردن مر استرخائے ذکر را نیز شیطرج ضماد کردن باآب قرنفل نیز ثعلب مصرا طبخ دادہ درزیت و آب کرم و تخم رازیانہ و تخم کرفس و نان خواہ تاکہ فانی شود آب و باقی ماند زیت تمریخ کردن با آں نیز حنظل در دهن زیت طبخدادہ ضماد کردن نیز فرفیون یک درهم زیت دہ درهم تمریخ کردن بآں نیز جند بید ستر و فرفیون و دهن القسط تمریخ کردن با آں نیز فرفیون یک درهم و اشق و مقل هرواحد نصف درهم شرباً نافع است میعہ سایلہ درزیت طبخ دادہ مروخا و شرباً نافع است زنبق دهن او مروخا نیز سکبینج شرباً دو درهم با آب گرم اگر آلت بلع سست گردد لطخ کردن حلق را باروغن بان و سکبینج نیز جندبید ستر دهن سوسن و موم مالیدن آلت بلع را کہ استرخا یافتہ است و مالیدن جند بیدستر بروغن بان نیز خردل ازروغن بادام تلخ و خردل مدقوق قیر و طی ساختۃ ضماد کردن نافع استرخا است و اگر عارض شود استرخا در زبان غرغرہ کردن باآب گرم و فصد کردن

است وگفته اند هردر هر گاه حادث شود آفت در اول نشاء نخاع منع
میکند قوی را که بوده است تحت آں عضوپس عارض شود استرخائے
بدن سوائے و جه و اگر عارض شود استرخائے زباں فصد کن رگ را که
تحت زباں است و مهجه بگیر ذقن را و غرغره بکن باخردل و اگر
عارض شود آلات صوت راپس قصد کن علاج صدر را و علاج بکن آلۂ نفس
را و صوت را و اگر عارض شود استرخا ذکر را تدبیرکن به
تدبیر مثانه دریں موضع و اعیان آں موضع را مثل قطن و دبر
و استعمال کن ادویه باه را و پرهیز کن از شیر و پنیر و بقول
بارده کلها و اگر عارض شود استرخا اطراف را سزاوارست بعد علاج
کلیتیں ایں که کثرت کند بست و کشاد و قبض و تحریک و
دلک را پس تحقیق دلک انجح العلاج است و گفته است بقراط
استمساک صوت بااسترخا ردیست و نافع است استرخا را طبیق ورق
مصطکے غسولا جوزالقی شربا نیز را وند طویل یک مثقال خوردن نیز
ملح با سویق و عسل در کوزه سوختن وضماد کردن خاکستر او نافع
استرخا است اقاقیا شرباً و ضماداً نیز دارصینی نافع است شرباً
دوقو آں تخم جزر بری است شربا نیز ماء الکبریت نشستن دراں و نطول
کردن نیز آس روغن آں مروخا و شرباً رماد حطب الکرم باسر که
و زیت ضماداً نیز سندروس شرباً و بخوراً فلنجه شرباً و ضماداً
بالخاصه

نافع استرخائے ذکر است نیز مر و طبیخ آں و زر ورد استرخائے رو دۂ مستقیم را حقنہ کردن نیز عفص وقسط و جلنار حقنہ کردن با آں و وقت حقنہ کردن نیم درهم مصطکے انداختن نافع استرخائے رو دۂ مستقیم است اذخر ورازیا نج حقنہ کردن با آں نافع استرخائے رو دہ است سعد و تخم هلیون و جوز سرو حقنہ کردن مر استرخائے رو دہ را نیز دهن القسط تدهین کردن بردبر و هر دو سرین نافع استرخائے ذکر است و مالیدن بر اعضاء مسترخیہ نیز بلادر عسل او با روغن بان مالیدن و خوردن عسل آں نصف درهم با مصلحات نافع است ریتہ خوردن با آب شیر گرم نیز و قشر آں ضماداً وشرباً نیز دارشیشعاں طبیخ آں شرباً نیز دهن الحنا مروخا نیز حاشا طبیخ او شربا نیز کرنب خوردن با زیت نیز حب صنوبر کبار اکلا نیز فوۃ الصبغ طبیخ آں نطولا و ضماداً و تکمیداً و باعسل شرباً نیز قرط یمانی شرباً عاقرقرحا با سر کہ خوردن و مروخا نیز یاسمین روغن آں شرباً و مروخا نیز قندول روغن شگوفہ آں مروخا و ثمرباً آں خوردن بالخاصہ ظیان روغن آں مروخا نیز بندق دهن آں شرہ مروخا نیز بالخاصہ

فصل تجربہ کردیم ماباں وقتیکہ مسترخی شد عضو پس بگذاردیم دوا ها رابر مبدۂ عصب وشفا دادہ است اللہ تعالے قومے راکہ استرخا یا فتہ است پاهائے ایشان گذاشتیم دواها را بر قطن غیر از این کہ بگذاریم دواها رابر هردو پاالبتہ واین قول جالینوس ورازی

نه قیراط درعلک البطم حب ساخته خوردن نزلات بارده و مشایخ را نافع است کمون معجون با سرکه شما نیز نشا باشکر و بادام حسو ساخته خوردن دافع نزله است جند بیدستر بخوراً و شما و شرباً و ضماداً نیز نیل شرباً نیز اشق دو درهم استفراغ می آرد دافع نزله است و نیز اشق یک درهم و خمر عتیق نصف رطل و آب گرم مثله بعد بلع اشق نوشیدن دافع نزله است دارشیشعان بخوراً و شما و ضماداً بر مقدمهٔ دماغ دافع نزله است عودالبخور شرباً و بخوراً و زروراً نیز صبر با شراب حل کرده داخل بینی نمودن بریشهٔ بالخاصه و اگر مخلوط کرده شود با ملح و نطرون و ضماد کردن بر مقدمهٔ سر وقت برآمدن از حمام با محافظت از هوائے بارد دافع نزله است حمحم شما و بخوراً نیز بهار شما و طبیخ او شرباً و شگوفهٔ او شماً و بخوراً نافع است نزلهٔ مزمن را ـ نارنج شگوفهٔ آں با دهن بان مالیدن و بوکردن مجربست و ذروراً بر مقدمهٔ سر مجرب است جو زالاکل شگوفهٔ آں بعد خشک کردن باریک سحق کرده بر مقدمهٔ سر ذرور کردن مجربست و برگ آں در اوایل ربیع که از شجر اول برآید خشک کرده سحق نموده ذرور کردن مجربست و پوست سبز خشک کردهٔ آں ذرورا مجربست و مخلوط باسدر بری و حنا نطول کردن درحمام دافع نزله است و مجرب باهونج شگوفه خشک آں ذروراً و دهن او مر و خا نافع نزله است واجب است که بسازد روغن آں را در روز نزول شمس در برج حمل و شگوفهٔ تازهٔ آں بو کردن و سحق کرده ذرور کردن دافع نزله است بیض سفیدی بیضه که درو کندر مسحوق

باب - بست و سیوم

درعلاج نزلات بندق بریان کرده خوردن بافلفل نضبح میدهد نزلات ردیه را و طبیخ او شرباًمر بارد را نافع است کبریت بخور کردن و نگاه داشتن برمقدم سرنضج میدهد نزلات بارد را و نفع می بخشد شماً و بخوراً و شرباً نیز مرز نجوش شما و نطولا و شرباً نیز نخالة الحنطه باشکر و لوز نضج میدهد نزلهٔ بارده را فرنجمشک شما و شربا نیز قیصوم شرباً و نطولا نیز و نگاهداشتن شگوفهٔ قیصوم در زیت پیش آفتاب تاچهل روز و مالیدن مقدم سر را نافع نزله است بالخاصه طین ارمنی شربا و شما نیز و مانع است اگر استعمال کرده شود پیش از حدوث نزله - صدف محرق سحق کرده و باسرکهٔ تند خمیر کرده طلاکردن بر صدغین و سر بالخاصه دافع نزله است باقلا در سرکه یوماً و لیلهٔ تر کرده و ضماد کردن سررا مانع نزلاتست خل هرگاه گرم کرده شود حجر رخام را و پاشیدن سرکه برو و بخار گرفتن مانع نزله است مجرب شراب ریحانی پاشیدن برحجر رخام و بخار گرفتن نیز قرومانا باعسل شرباً صبح و شام مانع است نزله را مجرب عنبر بخوراً و شرباً و مضغاً با مصطکی مانع نزله ست عودالقرح باریک کوفته در مقدمه سرگزاشتن مانع نزله است و کذالک بذره خردل دهن آن مروخا در مقدمهٔ سر نیز و معجون باعسل طلا کردن بر مقدم سر سندروس همیشه بو کردن و بخور کردن نیز شرکهٔ مصریه طلا کردن نیز قشپش النحاس وزن

خشک کرده اومسحوق در ورآ نیز جوزسرز ذروراً بالخاصه اضفار الطیب بخوراً
نیز فجل روغن تخم آں طلاکردن بریافوخ نیز انیسون بخور کردن وشماً
بعد بریاں کر ده و در لته کتان بسته و خوردن باشکر و باعسل نیز
بابونج طبیخ او بخار گرفتن خصوصاً در آخر روز تاسه روز و نوشیدن
بشراب ابیض نافع است دارصینی شربا و ذروراً در مقد مه سرنیز دافع
نزله است بزراً لبنج ابیض و مرارة الزیب سعوطا باآں نفط دود او شما
دافع نوازل قویه است سندروس شماً متوا ترا بالخاصه غراب زهرة
او باروغن بادام تلخ سعوطاً نیز فقرالیهود هود آں استنشاقاً نیز
خیری روغن اوسعوطاً و بخوراً نیز عنبر بخوراً و شرباً مجربست شما
وضمادا و مضغاً نیز عودالبخور بخررانیز مجربست لاذن محلول باروغن
گل بریافوخ صنبیاں مالیدن نافع نزله است سلق اکلا و عصاره آں شربا
نیز فوتنج بری طبیخ او شربا و مدقوق او ذ ر ورآ در مقدم راس نیز تربد
استفراغ میکند ماده نزلهرا ریحان کافوری شماو م حوق او ذروراً نیز ملح
وصبر و نطروں مخلوط ساخته ذ ر ور کردن برمقدم راس نیز شهدانج
برگ مجفف مسحوق او مثل غبار ذر وراًنیز کرنب جوف آں مطبوخ
بامرغ خوردن دافع نزله است بان روغن آں قطوراً نیز خولنجان بخوراً
نیز ترنجاں شما و ضماداً کرم العنب عصارة ورق آں باسویق ضماداً یاسمین
شگوفه آں شما و ضماداً دافع نزله است مجرب کهربا ذروراً برمقد مه سر
حدید تعلیقاً دایما مانع نزلہ است بالخاصه شقایق النعمان عصیر آں
سعوطا نیز حرف وذ رق الحمام ضماداً نیز عصی الراعی ضمادا نیز

خمر کرده با شند بر خرقه کتان مالیده بر صدغین گذاشتن دافع نزله
است و نیم برشت خوردن نیز سداب روغن آں مالیدن نیز ایرسا بیخ
او ذروراً نیز بهار شگوفه آں ذرورا نیز ماش خوردن نیز اقحوان شما
و شگوفه آں سحق کرده ذرور کردن در مقدمۂ راس و روغن شگوفه آں
مالیدن خصوصاً که در زیت ساخته باشند در روز نزول شمس در برج حمل
و گذاشته باشند پیش آفتاب چهل روز دافع نزله است ـ الجمل الهسن
و قتیکه خشک کرده شود دماغ اورا ذرور کنی در یا فوخ مانع نزله است
شونیز بریاں کرده مدقوق ذرور ساختن نیز و هم چنیں روغن او مالیدن
نیز اصطرک و آں میعۂ سایله و یابسه است ضماد کردن مانع نوازلست
و بخوراً نیز مادر یون سحق کرده ذروراً نیز خشخاش اکلاً و ضماداً و
شربت او خوردن مانع نزله است سلیخه مانند غبارسائیده ذرور کردن در
مقدمۂ راس نیز مر مالیدن بر منخرین در نوازل مزمنه و داخل
نمودن در بینی خصوصاً باآب قرنفل و عصارۂ مرزنجوش دافع نزله
است نرجس شما نیز مسک شماً و ذروراً و طلاءً با روغن نیز سنبل ذرورا
و شماً و شرباً و سعوطاً نیز لوزمر دهن او مالیدن بالخاصه مجربست
لبن البلساں مروخا در مقدمۂ سر و شماً و شرباً مجربست حب البلساں شرباً و
ذروراً نیز اجاص برگ درخت او مضمضه کردن به طبیخ آں یاعصارۂ آں مانع
نزله است سوائے حلق ولهات غاریقون مانع نوازل صعبه است و حقنه کردن
باب آں نیز کباس قرنفل ذرور کردن بر مقدمۂ سر مجرب بست
تریاق فاروق و قتیکه در خمر عتیق حل کرده باشد برجبه و صدغاں ضماد کردن
افع نزله است غبارالرحی ضماد کردن بر جبه نیز خروع برگ

باب ـ بست و پنجم

در علاج بیضه ملح الطعام در آب حل کرده گذاشتن بر سر بالخاصه دافع بیضه است صبر طلاکردن بر سر باصمغ عربی بعد تنقیه بالخاصه دافع است قثاءالحمار عصارهٔ او سعوطاً بالخاصه قاقله کبار ربع درهم سعوطد باروغن بادام شیرین نیز خیار شنبر استفراغ باید کرد باآں اگرباشد حرارت سبب آں فروع استفراغ باید کرد زعفران طلاکردن سررا باآں وبامراگر باشد سبب قوی بعد تنقیه تام و باربع درهم افیون و ربع درهم زعفران و ربع صبررا کربلاشد سبب حار مسک شماً اگرباشد سبب بارد کافور و گلاب شماً اگرباشد حارو باماء خلاف نیز رماد معجون بخل ضماد کردن نیز سلق سعوطاً عصارهٔ آں نیز مومیائی سعوطاً بقدر حبه باروغن بادام نیز حمام زرق آں باحرف ضمادا نیز نعنع ضمادا با دهن خیری ودهن الور نیز فلونیاء رومی ربع درهم باشیر نساء سعوطاً نیز قرص الکوکب سعوطاً بمر تنها اگر باشد سبب بارد دواء لمسک باروغن بادام تلخ اگرباشد سبب بارد سعوط کردن نیز حنا معجون کردن باآب در و نصف رطل ملح باشد ضماد کردن سررا و گذاشتن تمام شب در حمام نیز

باب ـ بست و ششم

در علاج عشق حرمل طبیخ او شرباً زایل میکند عشق را و لیلی را نیل هند نوشیدن وزن چهار حبه باآب زایل میکند عشق راقبل تمکن آں بالخاصه حجرالدجاج وآں موجود است در حوصله دجاج مشابه

باب - بست و چهارم

در علاج و سواس سنامکی شربا دافع و سواس است ترنجان خوردن و تخم آں باشکر خوردن نیز و مسلوق آں باروغن بادام شیریں خوردن دافع وسواس است مجرب افتیمون بسیار ازخلق نجات یافتند از وسواس باایں ترکیب هفت در هم از او هفت در هم ازتخم آں باهفت درهم حلیب کزبرہ ازلبن ماعزخوردن و تخم آں خصوصاً مرو سواس صفراوی را لسان الثور نصف درهم از قشربیخ او شربا باشکر نافع است مجرب تفاح الحلو خوردن و شما نیز حنظل شحم او شرباً نیز سنور دماغ مجفف مسحوق او سعوطاً سه روز متوالیه دافع نزله است تدرو تلخه او سعوطاً سه روز دافع وسواس است خطاف سنگ صغارے که در جوف آں یافته شود سحق کردہ باآب شکر خوردن نیز دافع وسواس است بالخاصه ضبح خون آں خوردن نیز رووس الدجاج و اد مغتها خوردن نافع جنون و وسواس است مجرب و گاه یافت می‌شود در بعضے حوصلها ے دجاج سنگی هرگاه تعلیق کند صاحب جنون در گردن خوه نافع است دیک خوردن نیز رخمه جگر آں مجفف مسحوق خوردن نیز مصطکی شرباً و مروخاً نیز املج شرباً نیز فوتنج نهری اک بنگ شرباً اکلیل الملک یک مثقال او باعسل منزوع الرغوه نیز و طبیخ او فاتر ذطولا بر سر در سه یوم یک مرتبه دافع و سواس است بهمن احمر شرب آں مرات متواتر دور میکند نفس فاسد را بالخاصه و وزن یک حبه ازاں باروغن بادام سعوطا نیز اصابع صفر شرباً نیز سلت ساختن حساء او از دقیق او و سه روز خوردن دافع و سواس است اسطوخودوس شرباً نیز درونج شرباً نیز داذ شیشعان نفع میکند نفع بین پچنکشت و آں ریحان قرنفلیست شرباً نیز حلیب الماعز شربا باشکر و سادج نیز

بالخاصه دافع مانیا است فاشرا خوردن دو روز هر روز سه مثقال دافع مانیا است زنے که مانیا داشت و اختلاط عقل بهم رسیده بود خوردن فاشرا بمرات دفع کرد

باب - ۲۸

در علاج قطرب شعیر آب او خوردن با شراب نیلوفرو و روغن بادام دافع قطرب است سکر با آب لسان الثور و گلاب و آب خلاف با دو درهم تخم یا در نجبویه بالخاصه مجربست فراریج مطبخا باروغن بادام و با کشنیز غذاء نیز حمل اطراف او با کشنیز مطبخاً نیز جدی مثله نیز سمک رضراضی تازه بریان باروغن بادام و با شیرج بالخاصه دافع قطرب است مجرب لبن الماعز حلیب باشکر خبزجواری بالخاصه مجربست سرمق باروغن بادام اکلاً نیز اسفا ناخ با روغن بادام و شیرج یا با گوشت حمل مقلو با روغن نیز بقلةالحمقا با روغن بادام نیز قرع باروغن بادام و کشنیز سبز خوردن نیز خیار خوردن با قشر بالخاصه نیز قثاء خوردن با قشر تازه مجربست بنفشج طبیخ او نطولا در حمام و روغن او تمریخاً بالخاصه نیلوفر مثل بنفسج خس بقله او مسلوقاً با شیرج یا باروغن بادام نیز مشمش شیرین کثیرالماء خوردن نیز خوخ اکلاً نیز بطبیخ شیریں خوردن بالخاصه نیز بابونج ضماداً با تخم خس و تخم خشخاش مدقوق دافع قطرب است نیز ـ

بلور است هرگاه عاشق بخورد زایل میشود عشق واگر در آب انداخته آب رابخورد نیز زائل میشود مجرب لقلق تعلیق استخوان اں زایل میکند عشق عاشق را و حزن صاحب حزن را نیز

باب - ۲۷

فی المانیا شعیر نوشیدن آب جو باشراب نیلوفر دافع مانیا است و نطول کردن سررا با ماء الشعیر در حمام نیز بنفسج نطول کردن شگوفه اورا و طبیخ برگ اخضر اورا نیز و سعوط کردن دهن بنفسج بالبن جوارے نیز خس نطولاً طبیخ او و ضماداً تخم او در حمام با عصارۂ او دافع مانیا است قرع ضماد کردن بزر مدقوق او و سعوط کردن روغن او دافع مانیا است و خوردن مطبوخ باروغن او دافع مانیا است و خوردن مطبوخ باروغن بادام بالخاصه و مجرب - خشخاش ضماد کردن قشر او و بزر او و نوشیدن شراب او نیز خلاف سعوطاً باروغن آں و لبن جاریه نیز لبن النساء مالیدن سررا و موخر دماغ را دافع مانیا است مجرب لبن الماعز شرباً و دو شیدن برسر مریض نیز مجربست سرمق مسلوق باروغن بادام شیریں نیز ؟ بقلة یمانیه مسلوقا باروغن بادام شیریں اکلاً بالخاصه مجربست - ؟ خس با حلیب بادام شیریں خوردن نیز بقلة الحمقا مسلوق باروغن بادام خوردن نیز خیار با قشر خوردن نیز مجرب است قثاء مثل خیار بیض الدجاج نیم برشت غذاء نیز جدی گوشت او مسلوقاً مطبخاً نیز - دجاج سمین مطبوخ با کدو و اشنه

بادام تلخ نیز مرزنجوش و شحم حنظل غرغره کردن طبیخ هردورا نیز و روغن آں مالیدن بر موخر سرنیز سکنجبین بز و ری شربا نیز فوتنج پا نزده روز از شگوفه آں و ثمر آں باعسل نافع است انیسون و دو قو طبخ دادن هردو با عسل و خوردن نیز فطرا سالیون و راز یانج و اصلا لسوس محکوک هر روز طبخ داده صاف نموده باشکر خوردن نیز دو قو استعمال او مثل اوست قنه بری غذا کردن نیز جند بید ستر باروغن بادام مالیدن بر سر نیز شبت بابصل نرجس باطبیخ اوقے آوردن نیز حرشف صمغ او محلول و درآب گرم و نمک قے آوردن بالخاصه دافع کابوس است خربق نیم درهم و از محموده ربع درهم استفراغ کردن با آں دافع کابوس است ایارج فیقرا استفراغ باآں بالخاصه گفته است ارسطو کابوس و قتے که متمکن می‌شود صرع است و گفته است ابن ماسویۃ که کابوس مقدمۃ صراع است که پیدا می شود از اخلاط ردیه و گاه می باشد از غلبه خون و علاج آں فصد و حجامت ساقین است و گفته است رازی که کابوس عارض می شود قومےرا که فساد هضم دارند و صاحب سکراند وا حساس میکند شی ثقیل راکه طاقت بر داشتن ندارند فلفل باریک کوبیده باعسل غرغره کردن دافع کابوس است ایارج روفس استفراغ کردن باآں دافع کابوس است باذن‌الله تعالے۔

باب ـ ۳۰

درعلاج سردی سر مرز نجوش شرباً و ذروراً نیز لوف الجعد و شبت ضماداً نیز میعه سایله شرباً و ضماً نیز کندش در خرقه کتان بسته همیشه

باب ۔ ۲۹

در علاج کابوس ترنجان خوردن آں با شیرج و سہ درھم از تخم مدقوق آں باشکر دافع کابوس است مجرب فاوانیا شرباً و مقدار شربت او پا نزدہ حبہ با آب قراطن نیز عود صلیب یعنے فاوانیا شرباً و تعلیقاً نیز جو زالرقع شربا شربت ازاں ربع درھم نیز تین اکلاً تر و خشک نیز فستق بسیار خوردن ازاں نافع خردل خوردن آں مضر است دراج غزائے آں نافع است فراریج غذائے آں صالح است بامصطکی و دارچینی عصافیر خوردن آن نافع است ضاں حولی غذائے آں نیز پچنگشت تخم او شرباً نیز حب البلسان دو درھم ازاں شرباً نیز قر و مانا دو درھم شرباً نیز سکبینج نصف درھم شرباً نیز فرفیون ربع درھم شرباً نیز سمید دراں شراب نقیع کردہ باشند خوردن آں دافع کابوس است عنصل شکنجبین عنصلی شرباً نیز افسنتین طبیخ او شرباً نیز زوفا طبیخ او شربا عطوساً و غرغرۃ نیز کندش سعوطاً بسیار مرتبہ و غرغرہ طبیخ او را قنہ بخور کردن روز و شب مرات نیز سداب عصارۃ آں باروغن بادام سعوطا بمرات نیز حنظل غرغرۃ و سعوطاً باروغن بادام تلخ نیز شو نیز سعوطاً و غرغرۃ طبیخ او نیز فجل طبیخ او باسکنجبین عسلی قے کردن دافع کابوس است و تخم او نیز حبل بریاں کردہ غذا کردن نیز ترجس قے کردن با بصل او و معجون نرجس باآب گرم نیز تدرج غذا کردن با او بالخاصہ سمانی بازیر باج خوردن نیز قثاء الحمار باعصارۃ او عطسہ آوردن نیز خردل سعوطا باروغن

اثان طلاکردن برگردن و سررا بشیر او نیز ماعز نطول کردن برسر و فقرات کردن و پشت بشیر آں را نیز ورق البنفسج الخضرا و نیلوفر و پارچه کدو همه جوش دادن و نطول کردن برسر دافع ام الصبیان است سرسر برگ او با کدو مطبوخ نطول کردن آب آں را نیز تفاح شگوفه آں مخلوط با کنجد نگه دارند ایاماً تاکه برآید دهن او مالیدن او برسر نافع است بالخاصه دهن الخل باآبزن نشستن درآں نیز رمان الحلو بالعاب بذرقطونا و روغن بنفشه قلیلاً قلیلا هر ساعتے شرباً نیز شمع باشیرج و لعاب بذر قطونا مالیدن برسر نیز صوف نگهداشتن برسر صوف منقوع با روغن بنفسج و لبن جاریه نیز سداب عصره آں مالیدن بر بینی هائے صبیان نیز جاوشیر نافع است برگاه بسبب بارد باشد نیز فتیله مسهلاً اگر طبیعت یا بس باشدوپر هیز باید کرن ازدوا هائے مسهله همنیست قول رازی حکماء گفته اند مالیدن برسر صبیان لبن نساء و ماعز و اثان اگر باشد ام صبیان از پیش و تشنج باشد و سعوط کردن روغن بادام و لبن جاریه انفع است گفته است رازی سکونت مرضعه در مکان بارد لازمست دریں مرض و غذائے صالح نیز مثل فرار یج فربه و پارچه هائے حملان و گفته است اگر حادث شود ام الصبیان از رطوبت پس بخوراں تریاق را و عطشه آور باکندش و چیزیکه مشابه است و بو کناں انسیوں راوشو نیز را و بنشاں در طبیخ برگ غار و بمال روغن قسط را و تکمید کن بر مبادی حرمل را و سعوط کن مرارات را و بخور کن میعه و سند روس را و حل کن جند بید ستر را با ادهان و بمال منخر صبی صغیر را که نافع است

شم کردن دافع سردی سر است مسک شماً و سعوطاً و شرباً وذروراً نیز حلبه خوردن و زوراً نیز کباش قرنفل و آں نوعے از قرنفل است زر ورا نیز بسباسه بر مقدم سرز و را نیز سنبل شربا و زوراً نیز قشر جو زروراً و ضماد کردن برسر باسدر و حنا بالخاصه ورق الجوز مجفف بر مقدم سر زروراً بالخاصه مجرب زهرالجوز که بیفتد بر زمین خشک ساخته سحق کرده زروراً مجرب است

باب - ۳۱

در علاج ام الصبیان شهدانج نگه داشتن تحت سرصبیان بالخاصه دافع ام الصبیان است لبن الجاریه دوشیدن بر سر صبیان دائماً نیز و مالیدن دهن بنفشه نیز و سعوط کردن بالبن و روغن کدو نیز لوز حلو روغن آں سعوط کردن بمرات نیز دهن بنفسج سعوطا و مالیدن سررا بلبن جاریه نیز یا خطمی و روغن کتان مالیدن گردن را نیز و شراب او نافع است قرع دهن او سعوطاً بالبن جاریه و نطولا طبیخ شگوفه او با تخم خطمی و نیلوفر نیز بذرقطونا شرباً باشکر نیز سفرجل لعاب حب او با شکرشر با نیز خطمی لعاب او بالعاب بذر قطونا باشکر خوردن نیز و با بنفسج مدقوق مطبوخ با آب و دهن لخل ضماداً نیز و با جو مقشر و اکلیل الملک و بابونج و شیطرج ضماداً بر سر و گردن نیز شراب نیلوفر و جوراً ماءالشعیر باروغن بادامرو و شکر نیزو ماءالشعیر مطبوخ با قطعهائے کدو نافع ام الصبیان است

عصاره ورق او و اطراف او ضماداً نیز مجرب زنبق مقتول ضماداً
نیز عصی الراعی طلاء نیز حمص اسود مدقوق مطبوخ باشد ضماداً
نیز عفص سوخته و سحق کرده بازیت طلا کردن دافع قروح سر است
ترمس‌تر طبیخ او نطولاً و غسلاو ضماداً نیز و خشک اوضما دانیز اکلیل‌الملک
با گل ارمنی و عفص با شراب ضماد کردن نیز صابون با روغن گل ضماداً نیز
ثوم با عسل ضماداً نیز سداب مدقوق باشمن نیز و عصارهٔ او
جوش داده با پوست انار ضماد کردن نیز و عصارهٔ او با سرکه و
روغن گل واسفیداج طلاء نیز بقلةالحمقاء عصاره آں با شراب عتیق
طلاء نیز لبن‌البلسان و بیخ ایرسا طلاء نیز شقایق‌النعمان ذروراً
نیز نخل شگوفه خشک آں ذروراً نیز وهم چنیں روغن آں نیز عنب‌الثعلب
عصارهٔ آں با روغن گل نیز خل برقروح رطبه نیز بول‌الانسان ضماداً
نیز لاذن و جعده و آب خاکستر طلاء بالخاصه جعدة‌القنی بماءالرماد طلاء
نیز ماعز تلف محرق آں ذروراً غری ضماداً قروح رطبه را نیز و غری‌السمک
درادویه قروح قویست فعل آں را تینج با حلبه ضماداً دافع قروح سر
است عوسج ورق آں مر قروح رطبه را طلاء و عصاره آں طلاء نیز زیت
زیتون بری طلاء مر قروح رطبه را نیز سنبل ذروراً با روغن گل
برطانیقی طلاء نیز قنفذ جلد محرق آں با زیت طلاء نیز عسل با ملح
نیز زفت دورمی کند قروح عتیق را شحم‌العجل و ملح طلاء نیز
جلنار ورا تینج طلاء نیز عودالبلسان ذروراً نیز بابونج مدقوق مطبوخ
طلاء نیز هلیلج با زیت و با روغن گل نیز زنجفر طلاء نیز قرط

باب ـ ۳۲

در علاج عطاس بادروج عصارۂ او قطور کردن دربینی مسکن عطسہ است و باریک کوفتہ بو کودن نیز ورد تخم او باریک کوفتہ وز ور کردن درانف مسکن عطسہ است واما دواهائے محرک عطسہ پس بسیار اند مثل کرفش و بیخ مسحوق آں در خرقہ کتان بستہ نیز و بو کردن شلجم خشک مسحوق و ایرسا و بیخ مد قوق آں سعوطاً و خردل مدقوق خرقہ کتان بستہ و و خربق ابیض و کندش و مصطکی و فلفل مدقوق و فقاح اذ خرو حب الغار مدقوق درخرقہ کتان بستہ و جند بید ستر بستہ و قسط و شونیز مدقوق و غیرہ ۔

باب ـ ۳۳

در علاج قروح راس جوز قشر جوز عتیق سوختہ پا شیدن بر قروح راس دافع قروح است و روغن او قروح رطبہ را نیز خذف التنور زروراً برآں ایرسا روغن آں مالیدن و بیخ آں زروراً نیز ملح طعام و شحم حنظل زروراً بالخاصہ دافع قروح سر است بخور مریم ضماداً باریک کوفتہ و طبخ دادہ نیز وبا سر کہ و عسل نیز و طبیخ او نطولا نیز نطرون باصفرت بیض بر قروح رطبہ ضماداً نیز حلبہ زروراً و غسلا بطبیخ او و زروراً مدقوق او وتمریخاً بدهن او نیز خروع روغن آں علاج قروح رطبہ ہست تین فج طبیخ او بانطرون ضماداً نافع است و برگ مدقوق آں زروراً نیز وبا سر کہ و نمک ضماد کردن نیز علیق

شما و شربا نیز ترنجان شربا و شما نیز مرماخور شما و شربا بالتجربه شابانک شما اسطو خودوس شربا غار برگ مدقوق او در خرقه کتان بسته شما نیز سلیخه شربا نیز شاهسفرم شما بالخاصه سورنجان شگوفه آن شما بالخاصه مرزنجوش شما و بخورا و سعوطا نیز قندول روغن خسته او سعوطا نیز

فصل در دوا هائے مقوی دماغ مرزنجوش باقرنفل شربا نیز عبیشران شما دماغ بارد را بالخاصه حب البلسان شربا دماغ بارد را بالخاصه مشک شما و شربا عودالبخور شما و شربا و ضمادا نیز عنبر شما و شربا و ضمادا و مضغا فلنجه شربا نیز یاسمین مربا دماغ بارد را خوردن نیز زفت مخلوط بالادن شما نیز نسرین سعوطا و شما نیز املج شربا نیز بابونج شما و ضمادا نیز زعفران شما و درطعامها مخلوط کردن نیز و جاج مقوی دماغ است دراج گوشت او خوردن زیاده می کند عقل را تفاح شگوفه او خوردن و شما نیز بالخاصه سنبل شربا و ذرو را نیز نرجس شما و خوردن او زیاده می کند عقل را کافور مردماغ حار را شربا و فعل اودر باطن انسان فعل ریح شمال است درظا هر او بقول جالینوس و ابن سینا هلیلج کابلی شربا نیز کباش قرنفل مقوی است دماغ بارد را و مانع است ارتفاع ابخره و مواد را البته مجرب لوز شگوفه او مردماغ حار را شما و اکلا بالخاصه سفرجل شگوفه آن شما و اکلا بالخاصه خلاف شگوفه آن دماغ حار را شما نیز کمثری شما و اکلا مانع بخار است جوزبویا شربا و بخورا نیز فرنجمشک شربا و شما و ذرورا بالخاصه مجرب زهرالجوز حافظ صحت دماغ است و ذرورا درمقدم سر بالخاصه مجرب و قشر اخضراو

ضماداً نیز - سمک سرماهی صغار نمکین نیز خزف مدقوق بازیت نافع است قروح عسرالبرء را یقیناً حب‌البلسان وایرسا ضماداً نیز نطرون مخلوط به بصل نیز کمون با سمن و مر طلاء مرصاحب قروح رطبه و یابسه را نیز بیاض‌البیض و مر طلاء نیز حنا معجوناً بازفت و روغن گل شفا است قروح صبیان را لبن‌النساء شفا است قروح قریب العهدرا لوزمر روغن او با شراب عتیق طلاء نیز بنج روغن تخم او مالیدن مر قروح رطبه را بالخاصه دهن‌الورد طلاء مورطبه را نیز ورد یابس ذروراً مررطبه را سرو و جلنار صمغ آں طلاء نیز عنصل جوش داده درزیت تاکه بسوزد دواست قروح یابس را یتوع خاکستر سوخته او باموم و روغن بادام تلخ طلاء قروح رطبه و یابس را نیز نیل هندی باسرکه لطوخا نیز سعد بازیت ضماداً نیز صبر محلول با سرکه طلا کردن قروح رطبه را نیز لسان‌الحمل عصارهٔ آں طلا کردن باصبر شفا است قروح رطبه صبیان را کرنب عصارهٔ آں مخلوط درادویه قروح قویست فحل آں زیتون‌البستانی صمغ . او شفا است قروح را

باب - ۳۴

درعلاج سدد دماغ و نخاع خیری شگوفه او شما وهم چنین تخم آں شما و شربا نیز نرجس شما آزاد درخت است شگوفه آں شما نیز سنبل و جوز بوا و انیسون وبسباسه شربا و شما نیز لاذن شما نیز فرنجمشک شما و شرباً و ضماداً وهم چنیں تخم او نیز و بقله او خوردن و آب مقطر او نوشیدن شفا است سدد دماغ را زنجبیل

دوغ مالیده نوشیدن نیز خمیرة الحنطه در آب صاف کرده که بیست درهم باشد و طبا شیر دانگ و قیراط از زعفران و سه درهم از شکر دافع خمار است غنچهٔ کشنیز خوردن نیز اگر محلل با شکر شیرین کرده خوردن نیز جدی گوشت اوبا سر که و شکر و زعفران خوردن نیز تفاح آب ترش او و مغز بادام مقشر و زعفران نیز حلام طبیخ او با سرکه و زعفران و عناب و افاویه نیز فقاح الشعیر شربا بالخاصه کشکینه وقتی که مخمور با شوربه آن را بخورد راحت می یا بد سنبوسک ترش کرده با آب لیمون و سماق و سرکه و مغز بادام و کشنیز خشک و دارچینی خوردن دافع خمار است و اما دواهائی سرعت سکر بسیار است عنبر مخلوط کردن در شراب سکر آور است بسرعت مرما خوز نقوع او در شراب مسکر قویست و هم چنین بوکردن او نیز بالخاصه هوفاریقون منقوع در شراب نیز بادروج بقله او خوردن نیز عود منقوعا نیز زعفران و کشوث را منقوع کردن در شراب نیز لسان الثور بیخ او منقوع در شراب مسکر قویست و مضاعف مسرت و فرح است مجرب ایرسا بیخ او منقوع در شراب نیز بخور مریم منقوع در شراب بقدر نصف درهم خوردن نیز حماما نقوعاً نیز نارجیل تنقولاً نیز غالیه محلول در شراب نیز قنب منقوعاً نیز حب النیل نقوع کردن در شراب نیز شقایق نقوع کردن در شراب بالخاصه بسباسه منقوعاً در شراب نیز مرزنجوش شماً وقت شرب نیز فضه در ظرف او شرباً نیز شکر محلولاً در شراب نیز کاکنج از یک حبه تاپنج حبه خوردن بالخاصه

در حالتے کہ شمس درثور باشد استعمال کردن مجرب و صحیح است شنبلید و آں شگوفہ سورنجان است شما نیز بادرنجبویہ شما و شربا نیز اکلیل الملک ذرو رآ و نطولا طبیخ او نیز عودا لبلسان شربا باعسل بادآور شربا نیز

باب ۔ ۳۵

درعلاج خمار اقحوان طبیخ نبات او شربا دافع خمار است زعفران با میفختج شرباً و مخلوط در طعام و شراب نیز آس شراب او نوشیدن محلل خمار است و تنقل مانع خمار است بالخاصہ کافور بوکردن یا در طعام و شراب انداختن مانع خمار است سفرجل مضغا بر شراب مانع خمار است دهن الورد شما نیز رمان شراب ترش او شرباً دور میکند گرمی شراب را قنبیط خوردن بازیت طیب محلل خمار است حماض السواذی باروغن بادام شیریں پختہ خوردن نیز لیموں باشکر و گلاب خوردن بالخاصہ اترج حماض نیز افسنتین قبل از شراب خوردن مانع خمار است خس اکلا نیز اورد شماً و شربا نیز و جرع کردن بماءالورد محلل است خمار را سریعاً حمل بول او شرباً افاقہ می آرد سکران را در ساعت ریباس با آب سرد خوردن نیز و همچنیں تنقل او نیز شاہ صینی شربا با آب نیز قنطوریون عصارۂ او مرخمار و صداع حادث از شراب را نیز و قوی مزاج را ضماداً نیز شیرج سہ جرعہ نوشیدن سوزشے کہ عقب شراب میشود دورمی کند و بوئے خمر نیز خمیرت الشعیر ترش در آب

نیز ریحان کافوری شما همیشه نیز بابونج بخار گرفتن او بالخاصه
کندش مدقوق در خرقهٔ کتان بسته شماً و استنشاقاً نیز بلا خرقه
سلق الابیض عصارهٔ او با عسل غرغره کردن و سعوطاً نیز و سعوط
او بر آورد رطوبات غلیظه از دماغ زوفرا شماً و غرغرهٔ بصل عصاره
او شماً و سعوطاً نیز قنطریون دقیق شماً و بخور آن منقیست دماغ
را تنقیه بالغ خیری طبیخ او شرباً منقی دماغ است از اخلاط ردیه
و عصارهٔ شگوفه آن سعوطاً نیز خردل غرغره کردن و خائیدن بالغ
و بوکردن بعد کوفتن در خرقهٔ کتان بسته نیز سنبل شماً و شرباً
مسک شما و شربا و غرغره کردن نیز و مدقوق در خرقه بسته
استنشاق کردن منقی دماغ است نیز سنجار و آن کاهوءبری است
عصارهٔ آن منقی دماغ است سعوطاً افسنتین طبیخ او شرباً و غرغرهٔ
دار چینی شرباً و ضماداً و ذروراً نیز زنجبیل با مصطکی مضغاً نیز
نعناع عصارهٔ آن در بینی قطور کردن و غرغره کردن نیز راوند
با هلیلج کابلی خوردن نیز هلیلهٔ کابلی مدقوق باعسل شربا مانع
ارتفاع فضول است طرف دماغ اشق محلول در آب غرغره کردن
نیز کبر غرغره کردن نیز و طبیخ اجزائے او کلها مفردا او مرکبا و پوست بیخ
او مضغاً نیز تربد شرباً نیز کمون سعوطاً و طبیخ او نیز فوتنج جبلی
سعوطاً نیز عاقرقرحا غرغرة و شماً نیز غار روغن آن در بینی
کشیدن نیز سوسن ابیض شماً و سعوطاً نیز و عصارهٔ بیخ تازه آن
و عصارهٔ شگوفه آن و روغن آن هم چنین حرف غرغرة و سعوطاً

و اما دواهائے مانع سکر بسیارند افسنتین رومی قبل شرب شراب شگوفه او بوکردن و خوردن مانع سکر است خس ناشته خوردن سکر نمی آرد دراں روز و نقل کردن نیز لوز نقل کردن نیز سفرجل نقل کردن نیز لسان الحمل مجفف مسحوق دو درهم قبل از شراب خوردن نیز هم چنیں تخم او جست شراب خوردن در ظرف او سکر نمی آرد و اگر قطعه او در قدح شراب بنیدازند و بنوشند سکر نمی آرد شارب را جدی خوردن شش آں قبل طعام سکر نمی آرد تمام روز لوز المر اک درهم خوردن دافع سکر است کرنب بستانی خوردن قبل شراب نیز قنبیت همچنیں ذهب نوش کردن شراب در ظرف طلا مانع سکر است کزبره یابسه بریان کرده قبل شراب خوردن نیز عنب الثعلب عصیره او قبل سکر نیز فصل در دواهائے منقی دماغ و مفتح سدد آذان الفار غرغره کردن و عصارۂ آں یک درهم و مثل او عسل قطور کردن در بینی منقی دماغ و مفتح سدد ست عود البخور شربا نیز بخرر مریم عصارۂ آں با عسل شربا نیز قلقنت در آب حل کرده در بینی قطور کردن نیز شقایق النعمان عصارۂ شگوفه آں و بیخ آں مضغا مرۃ بعد مرۃ نیز کرنب عصارۂ آں سعوطاً نیز فقاح الاذخر طبیخ او شربا نیز مر سعوطاً وزن دانک نیز آذریون عصارۂ او سعوطاً نیز شحم حنظل شما بعد کوفتن در خرقه کتان نیز مصطکی مضغاً و غرغرۃ و مطبوخ در شراب ریحانی یا با سکنجبین عنصلی نیز شابانک عصارۂ برگ او سعوط

او سعوطاً نیز ـ جند بیدستر باروغن بادام سعوطاً نیز عدس مر
باروغن بادام سعوطاً نیز میعۃ سائلۃ سعوطاً منقی بالغ است زعفران
سعوطاً نیز صعتر عصارۃ آں سعوطاً بالبن نسا نیز جاو شیر باروغن
بادام تلخ سعوطاً نیز حلتیت باروغن بادام سعوطاً نیز ورد عصارۃ
آں سعوطاً نیز قاقلۃ کبار طبیخ آں غرغرۃ نیز فلفل ابیض بماء العسل
غرغرۃ نیز ملح اندرانی غرغرہ کردن نیز نشادر با آب سرد غرغرہ
کردن زوفا عصارۃ آں غرغرہ کردن نیز سلیخہ شربا نیز بستان افروز
شگوفہ آں شماً نیز سورنجان شگوفہ آں شما نیز شاهسفرم مفتح
است شماً نیز سرو صمغ آں باروغن بادام سعوطاً نیز بنک منقی است شما و
شربا درونج منقی سود است اسطوخودوس باعسل دودرهم منقی است دماغ را اما
دواهائے زیادہ کنندۃ جوهر دماغ این است نبدق باشکربسیار خوردن و مداومت
کردن زیادہ کنندہ است جوهر دماغ را لبن الضان شربا نیز دهن اللوز
و دهن الورد نطولا نیز لب اللوز باشکر نافع است مشایخ را دراج
گوشت آں و دماغهائے آں خوردن نافع است یقیناً واما دواهائے محلل
ریاح ازسر اینست یاسمین بری شگوفہ آں شرباً و شما محلل ریاح
است از دماغ بهار شما نیز مر سعوطا بقدر شعیرہ باروغن بادام
بالخاصہ قندول روغن تخم او سعوطاً محلل ریاح مستکنہ است
شابانک عصارۃ او سعوطا نیز مرز نجوش روغن آں قطوراً دربینی
نیز بستان افروز شما نیز سور نجان شگوفہ آں شما نیز نرجس بو
کردن آں دور میکند ریاح بارد را از سر

نیز بورق غرغرة و بوکردن در خرقه بسته مقوی دماغ است انجرة حشیش آن باروغن بادام و زیت پخة خوردن مقوی دماغ است و تخم مدقوق آن باعسل لعوقاً و عصارة آن سعوطاً و غرغرة نیز خربق اسود غرغره کردن بطبیخ او منقی دماغ است ایرسا شگوفة آن شما وطبیخ بیخ آن غرغرة و هم چنین کوفته در خرقة کتان بسته شم کردن مقوی دماغ است فوتنج نهری عصارة آن غرغرة و سعوطاً و شرباً نیز جند بیدستر همیشه بوکردن مفرح دماغ است طلح شما و غرغرة به طبیخ آن منقی دماغ است لوزمر روغن او شرباً منقی دماغ است و سعوطا و شما نیز بالخاصه عودالبلسان یک درهم ازان خوردن منقی دماغ است بنفسج باشکر شربا منقی دماغ است بمرات کندر مضغا همیشه نیز بالخاصه عنبر مضغاً نیز صمغ العتیق مضغا و علک البطم هم چنین ماميران طبیخ بیخ او سعوطاً نیز غاریقون شرباً نیز حب البلسان شرباً و شماً و سعوطاً و طبیخ او غرغرة مقوی دماغ و منقی اخلاط است لبلاب عصارة او سعوطاً نیز ترنجان حشیش آن بامغز بادام شیرین پخته خوردن نیز و آب مقطر او نیز فرنجمشک شماً وذروراً مفتح است مرماحوز شماً و شرباً و ذروراً نیز نرجس شماً نیز شیح الجبلی شماً و ذروراً نیز آزاد درخت است عصارة او باشیر جاریه مالیدن داخل بینی نیز سماق عصارة او سعوطاً نیز فلفل اسود در خرقة کتان بسته شما نیز دار فلفل شماً در خرقه کتان بسته نیز شو نیز کوفته در خرقه بسته نیز و روغن او سعوط کردن بالبن جاریه نیز کرفس عصارة

استخوان سر را شفا نیز خون او قطوراً نیز صنوبر کبار پوست درخت آں و پوست دانۂ آں باریک ساخته مفردیا مرکب درست میکند کسر استخوان سر را بالخاصه

باب - ۳۷

درعلاج رمد آس دانه مدقوق آں باشوکراں ضماداً مر ورم حار را ضاں مغز او طلا کردن برخارج چشم مسکن است درد چشم را مجرب و صحیح عصی الراعی عصارۂ آں نافع است رمد حار را ضماداً حی العالم کحل کردن باآں دور میکند رمد را سریعاً و عصارۂ آں نافع است در اواخر رمد نیز آبنوس محرق کحلاً رمد یابس را نیز باقلا آرد آں مخلوط باسفیدی بیضه ضماداً دافع رمد است کزبرہ تر عصارۂ آں و بمثل آں شیر نساء تقطیر کردن نافع است رمد حاررا اترج اکتحال کردن حماض آں را دافع رمد سوداوی است افسنتین ضماد کردن تحت عین نیز و مطبوخ آں بامیفختج ضماد کردن پلک را ساکن می‌کنند ضربان رمدرا ورد عصاره تازه آں نافع است رمدرا گل‌سرخ خشک طبیخ کرده باشراب ضماد کردن ساکن وجع است رمان شیرین مشوی کرده عصارۂ او ضماد کردن چشم را مسکن رمد و محلل ورم است قطران نافع است نیز سفرجل ضمادا نافع است رمد حاررا و سفرجل مشوی با خبز کو بیده تاکه مرهم کردد ضماد کردن مسکن و جع است در ابتدا بالخاصه و سفرجل مشوی شیرین ضماد کردن نافع است رمد را در ابتدا و رادع ماده است و لعاب آں مسکن دردچشم و حرقت چشم و خشونت چشم است و لعاب او باشکر نافع است کحلا نیز لسان الحمل باسماق عصارۂ

باب - ۳۶

درعلاج تفرق اتصال که حادث شود سر را عنب الثعلب ضماد کردن دماغ صبیان را مخلوط باروغن گل دافع تفرق اتصال است سماق برگ خشک کردهٔ آن مدقوق باآب محلل و رم است که حادث است در قحف سر خطمی مطبوخ باشراب محکم میکند استخوان سر را ضماداً اقاقیا مخلوط باصبر مفتح شئون صبیانست سوس بری ضماد کردن جراحات و استخوان سر شکسته را نافع است حازون الصغیر کوبیده ضماد کردن برشئون متفرقه سخت میکند ورد میکند آن شئون را دهن الورد زخم سر را و پارچه شدن استخوان را نافع است تقطیرا شمشاد فشارهٔ او ضماداً جامع شئون متفرقه است بالخاصه خراطین باروغن گل ضماداً شئون لحم را نافع است بالخاصه مر پاشیدن برتشنج لحم نافع است حمام خون آن قطوراً محکم کننده استخوان و گوشت سر است فاخته خون آن ریختن ملتئم گوشت و استخوان سر است بالخاصه دجاج دماغ آن نافع شقاق سر و محکم کننده گوشت و استخوان سر است ذراوند طویل باریک کوفته باعسل و شراب طبخ داده گرما گرم درخرقه کتان گذاشته نهادن برشجاج سر و جراحات سر را نافع است و هم چنین ذرور کردن بران نیز عجین الحنطه خشک مسحوق کرده ذروراً نیز زاج ذروراً نیز کندر ذروراً نیز دم الاخوین ذروراً نیز قنبیل محرق درشت میکند استخوان شکسته سر را کافور ذروراً نیز توبال النحاس ذروراً

آخر رمد را و تحلیل میدهد بقایاے رمد را و مسکن درد است
با دروج ضماداً با شراب نیز بزرقطونا غیر مدقوق در عصارۃ
کشنیز سبز ضماد کردن نافع رمد است در ابتدا لبن النساء دو شیدن
در چشم یا قطرہ قطرہ انداختن در چشم شیر گرم مسکن حرارت
اخلاط است و مذهب درد است و شستن چشم با آں مسکن حدت
اخلاط است عدس ضماداً با سفرجل مشوی و روغن گل نیز سرو
برگ او با سویق ضماداً نیز مامیثا شیاف آں رمد قدیم و جدید را کحلا
نیز مرز نجوش با سرکه ضماداً نیز علیق شگوفه آں باعسل طلاء
نیز صبر ضماداً نیز صندل با گلاب و کافور شماً نیز رخمه زهرۃ
آں تعلیقاً بالخاصه یبروج عصارۃ برگ آں با سویق جو یا آرد جو
ضماداً نیز کندر دخان آں کحلا نیز ۔ بنفسج عصارۃ برگ آں با سویق
ضماداً نیز و هم چنیں شگوفه آں نیز زهرالسفرجل خشک و تر ضماداً
نیز حجر السم یعنے باد زهر وقتے که گذاشته شود پیش آفتاب
رطوبت سیال او شرباً مسکن رمد و الم است مخیض باروغن گل
و زعفران و لبن النسا ضماداً دافع رمد است مجرب صحیح قرع شگوفه
آں کحلا و ضماداً نیز حمل قطعۃ از شش آں ضماداً نیز طباشیر مسحوق
با گلاب ضماداً بر جبه نیز عروق صغر محکوک برمس با گلاب
و گذاشتن در چشم بمرات مسکن الم و مزیل الم است سریعاً
ساج چوب محرق مطفی آں در آب و مثل آں عصارۃ مامیثا و سحق
ساخته مثل غبار کحل کردن دافع رمد است خس عصارۃ آں با آرد جو
ضماداً نیز نشا محلول در بیاض بیض و لبن نساء ضمادا نیز شکر نبات

آں تقیطر کردن در چشم مسکن الم است مستار عصیرۂ انگور کہ مامور بشراب است در وقت جوش کردن نظر کردن صاحب رمد در ظرف او دورمی کند رمد را بالخاصہ و نزدمن صحیح و مجرب است خس شیرۂ او ضماد کردن رمد حاررا نیز لسان الحمل عصارۂ او شیافاً دافع رمد است انزروت باشکر و نشاستہ کحلا نیز خصوصاً کہ انزروت باشیر آملہ یاشیر نساء تربیت یافتہ باشد نمام انزروت و برگ نمام و سمسم جوش دادہ با گلاب جوش جید براً و ردہ خشک کردہ و نصف او شکر نبات و بوزن ربع آں زعفران و بوزن ربع آں مامیشا و سحق کردن مثل غبا ردافع رمد است کحلاً و برگ نمام تنہا نیز شادنج مغسول مخلوط باشیر نسا کحلا دافع رمد حارست و مسکن لزع آں و حرقت آں نیز باریس پوست بیخ او منقوع درآب قطور کردن درچشم نافع رمد است زبد پنج مرتبہ شستہ باآب پس سہ مرتبہ از گلاب شستہ بر رمد گذاشتن محلل ورم و مسکن درد است حی العالم الکبیر رطوبتی کہ در برگ او ہست نافع است کحلامررمد حار را آذان الفار عصارۂ برگ آں با سویق ضماداً نیز اکلیل الملک ضماداً نیز و مخلوط بازردی بیضہ یا غبارالرحی یا خشخاش یا کاسنی بالخاصہ دافع رمد است حلبہ و خشخاش سحق باریک کردہ با گلاب بر رمد حار ضماداً نیز و طبیخ خشخاش با حلبہ نطول کردن نیز و لعاب حلبہ مسکن درد است ضماداً اسفیداج الرصاص با سرکہ و روغن گل طلاء نیز بیض بیاض آں در ابتدائے رمد تقطیر کردن در چشم مزیل حرارت و حرقت و خشونت و درد است بابونج مطبوخ با آب و سرکہ دور میکند رمد را علی الخصوص

دافع رمد است شیاف برای اجفان مامیثا عصارۂ آن و خولان و زعفران و صمغ عربی وما میران اجزا برابر شیاف ساخته باآب که درو خشخاش را جوش داده باشد سائیده مالیدن بر اجفان نافع است هندبا ضماد کردن پیشانی را باآب او وعصارۂ بقلة الحمقا و آب سفرجل و آردجو اگر باشد درد شدید مصطکی نصف جز غبارالرحی قند نشاشته اجزا برابر باسفیدی بیضه ضماد کردن بر پیشانی مانع انصباب مواد است حبا قا استفراغ کردن باآن و کحلا نیز زعفران ومر وتوتیا محلول درلبن جاریه دافع رمداست قثاءالحمار سعوط کردن باشو نیز نافع است رمد صعب رطب را و عصارۂ قثاء الحمار باروغن بادام بدین طور که روغن بادام در بینی نفخ کنند و عصارۂ آن بعد ازین دافع رمد است خسک عصارۂ او باآرد جو ضماداً مسکن است عجیب بزر قطونا وآب عنب الثعلب و روغن گل ضماد آ مسکن است عظیم طحلب بابرگ خشخاش و عصارۂ حی العالم ضماداً عجیب است در تسکن رمد ورق الورد باریک کوفته با رب عنب و زردی بیضه مرهم ساخته ضماد آ مسکن الم است درساعت حلزون صغیر مثل غبار سحق کرده باگلاب بر خرقه کتان گذاشته برپیشانی و صدغ جبیره بستن مانع انصباب است صمغ ابیض یک در هم روغن گل شش در هم مخلوط کردن باآتش تند و ضماد کردن نزد سختی الم رمد نافع است زاج البحر کوفته و بیخته مخلوط بازبد مغسول و مطبوخ بر آتش تاکه منعقد شود طلاکردن بر اجفان دافع رمدحار و درد شدید است ویک حبۂ آن مدقوق باسویق ضماد کردن دافع رمد است افسنتین مدقوق بامیفختج طلاء نیز لسان الحمل عصارۂ آن باآب سماق تقطیر

مخلوط با کحل قوی است فعل آں در تسکین لزع رمد
قصب الفارسی شبنمے کہ واقع است برو جمع کردہ قبل طلوع قطوراً
نیز صمغ عربی محلول در گلاب قطوراً نافع خشونت رمد است
دقیق الشعیر عصارۂ او معجون بعصارۂ عصے الراعی ضماداً نیز
و مشوی و مدقوق ضماداً بر رمد کہ از حدت اخلاط است محلل و مسکن
رمد است اترج عصارۂ برگ او کحلا نیز کرفس عصارۂ او باآرد جو
ضماداً نیز کرم بری عصارۂ برگ او و اطراف شاخہائے اوبا دقیق شعیر
ضماداً دافع رمد است ابتداء بالخاصہ نحاس محرق زیادہ بر دہ مرتبہ
احتراق یافتہ تاکہ ھباشود و باآب و گلاب بسیار مرتبہ شستہ اکتحالاً
نافع است نفع عجیب عنب الثعلب عصارۂ او باآرد جوضما داً نافع
است رمد را کہ پیداشدہ است ازد خان و غبار و گرمی آفتاب و تقلیل
غذا و جلوس در مواضعہ تاریک شیاف ابیض باعصارۂ عنب الثعلب کحل
کردن وقطور کردن دافع رمد است سرعۃ کثیرا باگلاب خشونت و حرقت
پلک را نافع است ضمادا ریق الصایم کحلاً دافع رمد است مجرب صحیح
از فوائد شیخ محی الدین عربی سرطان نہری چشم راست او تعلیق
مررمد چشم راست و چشم چپ او تعلیق مررمد چشم چپ و ھم
چنیں پائہائے او نافع است بالخا صہ ماميثا فرو بردن دانہ ماميثا
آمن رمد است درای سال خشخاش تخم او ومثل او حلبہ کوفتہ
باگلاب معجون کردن نافع است رمد را ضماداً و تخم خشخاش و پوست
خشخاش طبخ دادہ شرباً نافع رمد حار است زعفران اکلیل الملک عصارۂ
کز برۂ و زردی بیضہ معجون باآب کہ طبخ یافتہ است درو خشخاش یاماش

باشند و حلق سر بکنند و شعر کثیر مضر است و گفته است رازی نیز که فضلهٔ رقیق ردا بینا می کند صاحب رمد را در اکثر و گفته است نیز حمام گرم مورث رمد است پس هر کسے که مستعد رمد باشد داخل نشود حمام شدیدالحرارت را و رمد عارض می شود بسیار صبیان را و دیده می شود چشمهائے ایشان را و جفور ایشان را منشق می شوند جفون اینها متورم شوند پس علاج کن بذرور اصفر و پرهیز کن از حمام و از آب زن تا آنکه خلاصی یابد از رمد و نیز گفته است و قتیکه محکم شد ماده در طبقات چشم و مزمن شد وجع درین وقت حجامت کن و ارسال علق کن بر صدغین و بر اماکن قریبهٔ چشم پس و قتیکه نضج یافت رمد نافع است حمام و گفته است نیز کسے را که بر چشم او ریش نزله است منع کن از تحریک رأس و لازم بگیر حمام را و غوطه مده سر را در آب گرم و سرد و منع کن تدهین را و گفته است نیز رمض رطب سلیم است بطی البرء و رمض خشک سریع البرء است مگر اینکه حادث شود باو قروح و گفته است جالینوس که رمد چهار نوع است یا از خون خالص است زائدا لکمیت یا ازدم بلغمی یا ازدم صفروای یا ازدم سوداوی گفته است نیز که خلق کثیر خلاصی یافته اند باستفراغ از فقره قفا بمحاجم و استعمال محاجم درین جاو گفته است نیز که انفع ازان رمد آسمان جو نیست پس ادکن زیرا که هردو رنگ جامع بصر اند بعانف و گفته است ارسطو سرتراشی بمقراض در رمد و اجب است و نافع است و کثرت شعرمضر است بذرالبنج و خشخاش اجزا برابر کوفته باآرد جو که سیوم حصه اجزا باشد باآب کشنیز سبز یاخس یاماميثايا هردو ضماد

کردن درچشم نیز و سائیدن شیاف باآب آن و کحل کردن قوی است فعل آن حماما با زردی بیضه و روغن‌گل و زعفران مرهم ساختن در هاون و ضماد کردن نیز کمثری و سفرجل بعد طعام نافع رمد است توتیائے کرمانی با آب عوسج بری در آفتاب هفت روز گذاشته کحل کردن نیز سماق با گلاب قطوراً در چشم در اوائل رمد مجرب است خولان محلول در آب طلا کردن محاجر را و محکوک با لبن جاریه تقطیر کردن در چشم خلاصی رمد بسرعت است شراب عتیق و سویق جو ضماداً نیز فوفل و زردی بیضه و مرو زعفران بالسویه مسحوق مخلوط با روغن گل ضماد کردن بر چشم با صوف یا قطن دافع رمد است رمان‌الحلو عصارۀ او با سویق شعیر ضماداً نافع رمد حار است جبن تازه‌درونمک‌نباشد مخلوط با میفختج ضماداً دافع رمد حار است حلبه طبیخ او مسکن وجع است طلاء و اگر باشد رمد صفراوی فصد کردن و استفراغ کردن به مطبوخ فواکه و استعمال کردن ذرورات اصفر را مذاب با زنبق ابیض و نگاه داشتن دو ساعت پس شستن با گلاب نافع است وگفته است رازی صاحب رمد بگذارد شراب و جماع و شستن روئے با آب سرد و بوکردن شئے حاره و نخورد مالح و حامض را و نگاه دارد چشم را از غبار و دخان و شمس و چراغ و وقت خواب صوف مغموسه در شراب قابض بر چشم گذارد و فصد کند اولا و حجامت کند بر هر دو ساق پا و قصر کند غذارا بر ماء شعیر و صبر کند بر عطش و حقنه بگیرد چند مرتبه و بگذارد بر چشم طبیخ اکلیل‌الملک برب عنب و ضماد کند تخم خشخاش و قشر آن را که هر دو طبخ یافته

ایل شاخ محرق و مغسول آن مانع رطوبات سایله چشم است حنظل شحم آن شربا نافع است نفع بلیغ ماء الورد شستن چشم باآن نیز جوز پوست اخضر آن مجفف مسحوق ذرور کردن برمقدم سر و هم چنین شگوفه آن بالخاصه مجرب فستق پوست بیرون پسته مدقوق معجون به بیاض البیض ضماد کردن پیشانی را نافع است زرو رد باقمهای آن کوفتن و عجین کردن به بیاض البیض و ضماد کردن برچشم مانع انصباب مواد است بالخاصه مجرب سفرجل آب آن مخلوط باسویق و جلنار یا بیض البیض ضماداً برجبه نیز زیتون بری عصارهٔ برگ آن و اطراف شاخ آن ضماداً برجبه نیز عدس مسحوق مثل غبار معجون کردن به بیاض البیض و تحریک دادن تا نرم شود برخرقه کتان مالیده ضماد کردن برجبه و صدغین نیز اقاقیا عجین کردن بمثل او آرد باقلا باآب نیل و ضماد کردن برجبه نیز بطیخ اصفر پوست او مانع فضولست ضماد کردن بر جبه نیز ورد طری مدقوق ضماداً بر چشم حنا معجون باآب کشنیز سبز ضماد کردن بر جبه وصدغین نیز شعیر آرد اوباعصارهٔ حشیش بنج یا باآب که درو تخم بنج طبخ داده باشند ضماد کردن صدغان و جبه را نیز سماق برگ مدقوق آن معجون به بیاض البیض ضماداً برجبه و صدغان نیز اثمد با آب سائیده کحلا نیز برادة الحدید و قتیکه مخلوط شود در ادویه قوی است فعل آن کز برهٔ خضرا عصارهٔ آن ضماداً بر جبه و صدغین نیز کمثری قابض است و ضماداً برجبه و صدغین نیز دخان المیعه کحلاً نیز قطران دخان او کحلاً نیز بسد کحلاً نیز تو تیائے رمانی مغسول کحلا بعد تنقیه بدن بفصد و اسهال و معجون برطوبت صدف

باید ساخت ضماد دیگر استعمال کن در اثنائے رمد صعب آرد جو اکلیل الملک روغن بابونج و کشنیز سبز را و این ضماد نافع است در و قت الم

باب ۔ ۳۸

در تدبیر ردو اهائے مانع انصباب مواد طرف چشم زعفران مالیدن بر اجفان و بالبن جاریہ محلول کحل کردن مانع است انصباب موادرا بسوئے عین خصوصاً در مرض مزمنہ نیز لبلاب عصارۂ آں ضماداً باسویق باقلا مقشرممضوغ ضماد کردن برجبہ نیز و آرد آں باسفیدی بیضہ مخلوط باادویہ مانع انصباب قوی ست فعل آں بادروج عصارۂ آں ضماداً نیز فوفل و صندل و زرورد و اقاقیا و جلنار اجزاء برابر مدقوق معجون باعصارۂ لسان الحمل ضماد کردن برجبہ و صدغان نیز تریاق فاروق محلول باآب فرنجمشک و ضماد کردن برجبہ و خوردن بمعتاد غایت النفع است مشک ضماد کردن برجبہ نیز رصاص محرق مغسول کحلا بالخاصہ خولان لطوخاً نشف می کند تری چشم را کحلا نیز نشا باگلاب ضماد کردن برجبہ مخلوط باآرد باقلا و بیاض البیض نیز انزروت مانع قوی است سیلان رطوبات را بسوے چشم عنب الثعلب باعصارۂ آں محکوک کردن شیافات مانع انصباب مواد است صندل ابیض محکوک برسنگ یک جزواز انزروت نصف جز معجون بہ بیاض البیض ضماد کردن برجبہ و صدغین نیز حلزون مغز آں و صبر و مر و کندر مرکب نگاهداشتن برجبہ نیز

اکلاً نیز مرجان احمر کحلا بالخاصه جوزبوا اکلاً بالخاصه ترمس‌جبلے هر روز یک کف خوردن نیز بادروج عصارهٔ آں کحلا نیز دار چینی اکلاً و کحلاً بالخاصه ذهب میل ساخته کحل کردن با آں بالتجربه -

باب ۴۰

تاریکی چشم دارچینی اکلاً و کحلاً نیز عود البلسان شرباً دور می سازد ظلمت بصررا و تیز می کند بصررا کندر شربا و اکلاً و کحلا نیز سندروس مثل او کحلا نیز فلفل اسود کحلاً و اکلا نیز زنجبیل اکلا نیز را زیانج آب او و تخم او خوردن دافع ظلمت بصر است و تیز می کند بصارت را فجل مثله اکلاً غرب مثله دارفلفل شرباً و در طعام مخلوط ساختن دافع ظلمت بصر است و تیز کنندهٔ بصر است حلتیت مثله شربا و کحلا بالخاصه قطران بو کردن آں و دخان آں کحلا نیز افسنتین شرباً نیز بصل آب آں کحلا و حده یا باعسل نیز خردل تازه خوردن نیز حاشا مخلوط در طعام نیز دا و شیر مثله فجل روغن تخم آں منقی اخلاط ردیه است از چشم و تیز می کند بصررا شربا نیز نرجس روغن آں عمل می کند مثل روغن فجل شربا مرز نجوش دهن او شربا نیز دهن‌البلسان کحلا بالخاصه خولان کحلاً منقی و مجلی بصر است وج منقی رطوبات است کحلاً سکبینج کحلا نیز شیطرج کحلا نیز بادروج اکلاً و کحلاً نیز و تخم آں و عصارهٔ آں نیز کماد ریون دقیق عصارهٔ آں کحلاً نیز قنطوریون دقیق کحلا و عصارهٔ آں نیز سداب عصارهٔ آں کحلاً نیز و قدرے بقلهٔ آں خوردن نیز راز یانج عصارهٔ آں

ضماداً برجبہ و صدغین نیز حضض ضماداً بر جبہ مانع انصباب مواد ردیہ است بسوئے چشم

باب ـ ۲۹

رعلاج ضعف بصر اقاقیا ضماد کردن چشم را با آں یا مخلوط کردن در کحل مقوی بصر است تمرخستہ آں سوختہ کحلا نیز مر مثل او فلفل و ربع آں صمغ عربی شیافاً نیز ملح سہ درهم شکر مثل او روغن بادام شیریں نصف درهم شرباً نیز راز یانج صمغ او کحلا و بزر او اکلا و کحلاً نیز صعتر خوردن مقوی و مجلی بصر است ابریشم کحلاً بعد سوختن نیز اقلیمیاے ذهب کحلا نیز مرارةالضب و عسل کہ آتش ندیدہ باشد کحلا نیز سداب صمغ او کحلاً نیز هلیلج اصفر شرباً و اکلاً نیز لاذن منقوع درشراب یوماً و لیلۃ کحلاً نیز عنصل سرکہ او مخلوط در طعام نیز کرنب اکلاً بالخاصہ اثمد کحلا حافظ و مقوی بصر است لولوء مقوی عصب عین و حافظ صحت است مسک ناشف رطوبت چشم و مقوی و حافظ صحت چشم است زعفران کحلاً و شرباً و مخلوط در طعام و محلول بلبن نساء قطوراً مقوی چشم است خولان هرهفتہ یک مرتبہ کحل کردن حافظ صحت چشم است مرقشیشا ولولوء و صدف محرق کحلاً مقوی بصر و حافظ صحت چشم است آبنوس برادۂ آں بعد سحق بسیار در شراب ریحانی یک شباں روز پس خشک کردہ و سحق کردہ واز حریر گذرانیدہ و صمغ عربی اضافہ کردہ باگلاب یک شیاف کردہ کحلاً نافع و مقوی بصر است مون بری عصارۂ آں کحلا نیز اجاص صمغ او کحلا نیز بالخاصہ لوزالحلوۂ

شادنج مغسول کحلا نیز سنبل کحلاً و مخلوطاً بادویه زیاده است فعل آں سرطان بحری محرق خاکستر آں کحلا ساذج کحلاً رازیانج در آب باراں هفت روز گذاشته تقطیر کردن آں آب را در چشم حافظ صحت چشم است و گفته است جالینوس کے راکه عارض شود درنقاهت ضعف بصر کحل نکند بلکه استعمال کند آب گرم را و مشی کند در جا هائے سبز و بساط سبز فرش کند

باب ـ ۴۱

در علاج سبل جوز بوا کحلاً و اکلاً نیز اسارون شرباً نیز انیسون اکلاً و شرباً و کحلاً دافع سبل مزمن است اترج حموضت آں مخلوط در ادویۀ سبل قوی است فعل ادویه کباش قرنفل کحلاً و اکلاً نیز قثاء الحمار سعوطاً بالبن جاریه نیز شو نیز سعوطاً شگوفۀ آں و روغن بادام تلخ بقلة الحمقا و عصارۀ قثاء الحمار هر دو خشک کرده مثل غبار سائیده کحلاً دافع سبل است البته انزروت و شکر طبرزد و زعفران کحلاً بالخاصه و با شیر ماده خرهفت روز ترتیب داده سحق نموده کحلاً بالخاصه دافع سبل است زنجار مخلوط در ادویۀ سبل عجیب است فعل آں ملح مخلوط در ادویه سبل عمل عظیم می کند ریگه ها آب مرز نجوش سعوطاً نیز صنوبر کبار محرق با خولان مخلوط کحلاً اثر عجیب دارد بیض قشر آں در سرکه تند چند جوش داده و آتش تنها داده در سرکه ده روز گذاشته پس بر آورده خشک کرده و سحق نموده کحل کردن دورمی کند سبل را بسرعت قنطوریون دقیق عصارۀ آں

کحلا و مجفف پیش آفتاب کحلاً نیز کرفس آب او کحلاً نیز جندقوقی
عصارۂ آں کحلاً نیز شقایق النعمان آب او و بیخ او کحلا نیز سلحفات
خون او کحلاً نیز و مرارۂ آں باعسل کحلاً نیز کبد وقت بریان کردن
دار فلفل دران غرس کنند و آب مقطر او را کحل کنند منقی
رطوبات است و مجلی بصر فلفل اسود کحلا نیز حلبہ دهن او شربا نیز
شبت روغن آں شربا نیز اقحوان دهن او شرباً نیز خطاف دماغ او
کحلاً فجل آب او کحلا نیز ضبع مرارۂ او کحلاً دیک مرارۂ او کحلاً
نیز بوم دماغ او کحلاً قشارا لکندر کحلاً بالخاصہ اشق کحلاً دار چینی
شربا و کحلا بالخاصہ لوزمر تد هین کردن شربا بالخاصہ حب البلسان
کحلاً بالخاصہ لبلاب عصارۂ آں کحلاً خل العنصل عصارہ آں اکلا و کحلاً
کمون عصارۂ آں کحلاً حدات خون او کحلاً دراج همیشہ خوردن عنصل
مشوی یک مثقال خوردن کرکم کحلاً فراسیون عصارۂ اوکحلاً و باعسل
شرباً نیز خفاش زرق او کحلا اجاص صمغ او کحلاً کباش القرنفل
اکلاً و کحلاً ذئب مرارۂ او باعسل کحلاً ضبع مرارۂ او کحلاً ابریشم محرق
کحلا عقیق در حمام دو مرتبہ کحل کردن شب کحلاً مامیران کحلاً بالخاصہ
حمام سر او چنانچہ هست با خون و پرها سوختہ کحل کردن
خاکستر آں نیز زمرد همیشہ پیش نظر گذاشتن فراصیا صمغ او
شربا نیز خلاف وقت خروج بر گهائے آں هر گہ شرط زنند صمغ
کہ پیدا شود کحل کردن با آں نیز و عصارۂ شاخهائے او و هم چنین
لبن او مجلی بصر است خولان کحلا نیز ایاعابس عصارۂ آں باعسل
کحلاً نیز ادویہ حافظ صحت چشم توتیا کحلا اثمد کحلاً مرقشیشا کحلا

او و شحم او عصاره گرفته مطبوخ باعسل تامثل مرهم شود کحل کردن بمرائك دور می سازد ظفره را اشق دو درهم مثل غبار سائیده کحلاً صبح و شام دور می‌سازد ظفره را حجرحبشی دور می سازد ظفره را کحلاً نیز ملح طخامر سوخته کحلاً نیز نوشادر کحلاً نیز روشنائی کحلاً نیز باسلیقون کحلاً نیز قطن روغن حب آس و پارۀ ضرف چینی مقشر مخلوط بادهن مذکور نگاه داشتن برظفره دور می سازد ظفره‌را ماعز تلخه‌آس کحلاً نیز شیاف قیصر کحلاً نیز شب دور می کند ظفره را کحلاً مرجان احمر کحلاً نیز زنجفر نافع است کحلاً شیاف اقلیمیا و مسحقونیا و زر نیخ احمر و شکر اجزا برا بر معجون بصمغ عربی محلول شیاف ساخته کحلاً دور می کند ظفره‌را . سرطان نهری خاکستر آن و مثل آن ملح محرق نافع است کحلاً طلا نوشادر و قلقدیس و ایر سا و نحاس محرق مثل غبار همه را سائیده در روز و شب طلا کردن بر ظفره دور می سازد ظفره را البته نطرون مثل او کندر مسحوق که بر آب گرم ریخته باشند و گذاشتن یک قطره ازین آب برظفره نافع جید میعه دخان او کحلاً نیز ملح کحلاً نیز هلیلج آب خسته او کحلا نیز بلبوس و زردی بیضه کحلا نیز شیاف قلقدیس جزملح زرانی جزصمغ عربی نصف‌جز باشق محلول کحل کردن مجرب است دور می کند ظفره را دخان‌المیعه و دخان کندر و دخان قطران و دخان‌المر اجزاء برابر کحل کردن نیز لبن‌المراة و کندر قطورا درچشم نیز زرنیخ احمر محلول با آب قطوراً شب و روز بمرابت نیز صبر محلول در آب بر ظفره قطوراً شب و روز نیز گفته است رازی اجود علاج در ظفره

با آب مرز نجوش کحلاً نیز حباقا بعد نضج طعام استفراغ کردن با آں نیز حب ایارج استفراغ کردن بعد نضج با آں نیز حنظل سعوط کردن شحم اورا با آب مرز نجوش مرات بالخاصه هلیلج خسته آں باعسل کحلاً نیز مسک مخلوط با ادویه سبل قوی است فعل آں قلقطار کحلا بالخاصه زفت اند کے کحلاً شیاف مجرب شب اندرانی حامض غیر اسود و جلنار و عصارۃ لحیۃالتیس و ملح اندرانی و ماء الحصرم مجفف شیاف کردہ معجون بماء السماق نافع است عجیب گفته است جالینوس و رازی‌کسے که در چشم اور گھائے کبار است و ممتلی است خون و در بدن او امتلا نیست پس بنوشاں شراب صرف راو امرکن خواب طویل را پس‌خلاصی یابد از سبل گفۃ است ابن قمری صاحب سبل فصد کند هرماه یک مرتبه و گفته است جالینوس سبل پیدا می‌شود در شهرهائے رطب و گفۃ است که صاحب سبل سعوط و تدهین و نطول نکند

باب ـ ۴۲

درعلاج ظفر آس آب او کحلاً و خاکستر او کحلاً نیز ملح با خواص مذکوره در باب بیاض کحل کردن نافع است سوسن و عصارۃ بیخ آں کحلاً نیز خفاش زرق او کحلاً نیز سرطان نهری خاکستر آں کحلاً باملح نیز اقاقیه کحلاً نیز ملح اندانی کحلاً نیز لسان البحر و مثل او ملح کحلاً نیز سقمونیا کحلاً نیز کرم بری‌شگوفه سوختۃ آں درخرقۃ کتان بسۃ بر آتش [illegible]اشۃ و باریک سحق کردہ باعسل مخلوط کرده کحلا دور می سازد ظفر را زنجار مخلوطاً باداد و یه نیز رمان حامض آب او تنها کحلاً نیز و قشر مدقوق

شیر گرم نیز رمان‌حامض عصارهٔ شحم او گرم کرده باقلیل عسل تاکه غلیظ شود
تقطیر کردن در چشم نیز افسنتین در خرقهٔ کتان بسته در آب گرم فرو برده
تکمید کردن چشم را و ضماد کردن طبیخ آن را مرات درشب و روز بالخاصه
دهن‌الورد و زردی بیضه ضماداً نیز زرنیخ اصفر محکوک بر مس
با آب کشنیز سبز تقطیرا نیز املج مدقوق جوش داده در شراب
عتیق ضماداً نیز صبر با آب گرم قطوراً نیز فلفل دو درهم
دارچینی و کرکم یک یک درهم نانخواه دانک کحلاً نیز و اگر بنوشد مریض
هر روز کرکم دو درهم نافع است نفع عظیم ز رنیخ احمر محکوک
بلبن‌نساء تقطیر کردن در چشم نیز جرجیر عصارهٔ او قطوراً
بالخاصه ورشان خون گرم او قطوراً نیز شفانین خون او قطوراً
نیز طین‌ارمنی و خون و رشان قطوراً نیز شیاف‌الکندر تقطیر
کردن بمرات خلاصی یابد از طرفه شیاف‌الزعفران کحلاً نیز اکلیل‌الملک
طبیخ او قطوراً نیز دهن‌الورد مخلوط با سفیدی بیضه تقطیر
کردن نیز و صوف تر کرده بر چشم گذاشتن نیز شیاف مجرب
ز رنیخ احمر دو مثقال انزروت مثقال ماميران و شادنج و صبر و اقلیمیا
هر و احد نصف درهم شکر دو درهم صمغ عربی نصف درهم شیاف
ساخته قطوراً مجرب است بط خون او قطوراً گرماگرم نیز فروج
خون او قطوراً بلبن النساء و طین ارمنی مجرب ماءالجبن
قطوراً نیز دم الاخوین قطوراً نیز بلبوس ضماداً نیز صفرت‌البیض
مسحوق با اکلیل‌الملک ضماداً نیز کرفس عصارهٔ او قطوراً

این ست که سرنگون شود مریض بر آب گرم تا که سرخ شود چهرهٔ او و داخل شود در حمام بعد ازین استعمال دوا کنند۔

باب ۴۳

در علاج طرفه گفته است جالینوس که طرفه عارض می شود از قئی عنیف و صوت بلند واز سرفهٔ قوی حجل زهرهٔ او ومروا رید غیر منقوب و مشک ازین ها کحل ساخته اکتحالاً دافع طرفه است نانخواه وزوفاے یابس بشیر گاؤ کحلاً نیز فجل قشر مدقوق آں طبخ کرده ضماد کردن دور می کند طرفه را زبیب احمر منقی باریک کوفته طبخ داده تاکه محرا شود ضماد کردن دافع طرفه است فوتنج نهری کوفته طبخ داده تاکه محرا شود ضماد کردن نیز حمام خون کبوتر درچشم قطور کردن نیز اکلیل الملک طبیخ او یا عصارهٔ او قطور کردن در چشم نیز لبن الجواری قطور کردن در ابتداے طرفه ملح اندرانی محلول در آب ترب و تقطیرکردن درچشم نافع ست زوفا طبخ داده در شراب و ضماد کردن طرفه مزمن را و تکمید کردن طبیخ آں را دافع طرفه است بذرالکتان لعاب او بالبن جواری قطور کردن درچشم نیز ۔ کندر مسحوقاً بالبن جواری قطوراً نیز کرنب برگ مدقوق او طبخ کرده ضماداً نیز راتینج اگر باقی ماند در چشم اثر طرفه پس نقوع کن راتینج را در آب تا منحل شود و بگیر جزئیکه صاف ست و تقطیر کن در چشم شیاف زائل می کند اثر طرفه را زرنیخ اصفر و انزروت هر واحد یک جز مدقوق معجون بلعاب حلبه شیاف ساخته کحلا دافع طرفه است حلبه لعاب او قطو کردن درچشم

و طلاء نیز هلیلج کابلی در خمیر پوشیده در تنور گذاشته تابسوزد خمیر پس بر آورده خشک کرده باریک سحق کرده کحلا نیز نحاس محرق کحلاً مفرداً و با ادویه مرکبا نیز قشرالبیض محرق کحلاً نیز صدف سوخته کحلا همچنیں دخان او نیز دیک زهرة خشک کرده او کحلاً و هم چنیں زهرة دجاج نیز انیوس برمس سائیده کحلاً نیز زعفران محلول باشیرزن لطوخا براجفان نیز مشک مخلوط باادویه قوی است فحل آں دار چینی کحلا و اکلاً رازیانج تخم اوکحلا نیز مرقشیشاے فضی یا ذهبی یانحاسی هرواحد ازینها کحلاً نیز آس عصارة او مخلوط باادویه قوی است فحل آں حجرغاغاطیس برمس بالبن جاریه سائیده کحلا نیز کحل دافع دمعه است دار فلفل دو درهم فلفل درهم زبدالبحر نصف درهم ملح هندی درهم اثمد سیزده درهم و نصف مسحوق علحده جمع کرده مرتبة ثانی سحق کنند و بکار برند کحل دیگر خسته هلیلج کابلی محرق و عفص و املج اجزامساوی باریک کوفته کحل کردن نیز خل ممزوج باآب قطوراً نیز

باب ـ ۴۵

درعلاج شعیره ذباب مقطوع‌السر دلک کردن دافع شعیره است کرم درعسل معجون کردن و بر شعیره گذاشتن و شستن با آب کرم بمرات نیز داخلیون پارة ازداخلیون ضماداً دافع شعیره است صمغ اصفر سحق کرده برشعیره گذاشتن نیز میعة سایله لطوخ کردن شب و روز بمرات بآں نیز حمام داخل شدن در حمام و ریختن آب گرم

نیز و گفته است رازی اگر باشد طرفهٔ قلیل‌العهد سرخ یا سبز پس و اجب است تکمید با آب نمک و استعمال کن آرد با قلا و افسنتین ضماداً

باب - ۴۴

در علاج دمعه قنطوریون دقیق ضماداً برجبه بصل آب پیاز کحلاً زفت دخان او اگر واقع شود در کحل دمعه قویست فعل آن صنو بر کبار دخان او قوی است کحلا صبر وحده کحلا و مخلوط با ادویه خشک کننده دمعه لطوخا نیز بسد کحلاً مجفف است بغایت انبر باریس پوست بیخ او منقوع در گلاب تقطیر در چشم نافع است اثمد کحلاً نیز لاجورد غیر مغسول کحلا بالخاصه تمرخسته سوخته او شسته کحلا نیز کباش‌القرنفل مسحوق نصف درهم بر مقدم سر ذروراً نیز جوز پوست خارج او ذروراً بر مقدم سر و هم چنیں برگ ربیعی او بالخاصه مامیثا کحلاً نیز سلحفات تلخه او کحلاً نیز شادنج محلول در گلاب قطوراً نیز لولو کحلاً نیز زنجفر قوت او مشابه قوت شادنج است کحلاً بالخاصیه هلیلج اصفر مسحوق منقوع در گلاب پیش آفتاب خشک کرده مرتبه ثانی سحق کرده کحلاً نیز را تینج دخان او کحلا بطم دخان صمغ او کحلا نیز زیتون عصاره برگ بری آن ضماداً برجبه و کحلاً نیز عودالقرح دو درهم کباش قرنفل درهم ذروراً بر مقدم سر دافع دمعه است نشاءالحنطه کحلاً نیز مصطکی مخلوط در ادویه مقویست فعل آن اشق کحلا

معجون باعسل ضماداً نیز اقلیمیا ضماداً نیز مقل ازرق بالعاب صایم ضماداً کنیز بورق سه درهم میعه پنج درهم ضماداً نیز میعه و اشق ضماداً نیز و میعه سایله لطوخا نیز

باب - ۴۷

درعلاج جرب خوض النخل نمک آں که مذکور است درباب بیاض کحلا دافع جرب است خولان کحلاً نیز عفص مانند غبارسائیده و اجفانرا منقلب ساخته ذرور کردن دافع جرب است و باید که تا سه ساعت پلک چشم را منقلب نگاه بایددا شت اقلیمیائے فضه و توتیاے کرمانی ر شکر کحلاً نیز اقلیمیائے نحاس کحلا نیز سرطان بحری محرق محلول کحلا نیز و حک کردن باآں جرب را بشیاف معمول از محرق آں صبر کحلا و مشوی ازاں نیز کحلا جردان زبل آں کحلا آبنوس محرق مغسول کحلا فوفل کحلا محکوک اترج عصارۃ قشر زرد او کحلا شعرالانسان محرق مسحوق که مردارسنک برو زیاده کرده شده است طلاء بیض قشر مکلس او کحلا بول الصبیان در ظرف نحاس سحق کرده کحلا دافع جرب چشم است و عکر بول ایشاں نیز کحلا حجل خون مجفف آں کحلا نیز مرارۃ المعز مجفف کحلا مرارۃ الکبش ایضا نحاس هرگاه سحق کرده شود ادویه جرب را به هاون دسته نحاس احمرقوی است فعل آں زبدالبحر کحلا بالخاصه رمان حامض رب آں سلایه کرده و جفن را منقلب کرده گذاشته شود برو دو ساعت و پےدرپے سه روز قلع می کند جرب را که کورشده اند کحالیں از علاج او قشا را لکندر کحلا بعده

نیز قنه ضماداً محلل شعیره است تین شیر انجیر طبیخ باعسل و مخلوط کرده با نان سمید و قنه ضماداً نیز سکبینج محلول باسرکه و لطوخ کردن محلل شعیره است بورق نصف درهم میعه دو درهم و نصف ضماد کردن نیز زاج باشمع و میعه ضماداً نیز تین مطبوخ با شراب و عسل تاکه محرا شود پس سحق کرده در هاون میعه اضافه نموده ضماداً نیز لاذن نصف جز بورق و مر هر واحد جز شیاف ساخته تحریک دادن شعیره را بمیل و ضماد کردن باآن نیز مر و زعفران باگلاب حل نموده طلا کردن نیز مقل ازرق بالعاب روزه دار طلاءً نیز قنطوریون دقیق محلوک برمس طلاء نیز سمید و تین مطبوخ با ماءالعسل قنه اضافه نموده ضماداً نیز صبر ضماداً نیز دقیق شعیر مطبوخ با شراب و بعسل و میعه ضماداً نیز قلقند نوشادر صمغ عربی مساوی ضماداً بعد حک شعیره بمیل نیر

باب ـ ۴۶

درعلاج برده اشق محلول باسر که طلا کردن دافع برده است سکبینج مسحوق باسر که طلاء نیز کندر جز مر جز شمع جز لاذن نصف جز بورق ارمنی نصف جز سحق کرده و معجون نموده با روغن سوسن طلا کردن نافع برده است تین باعسل و شراب و سمید مطبوخ ضماد کردن نیز شمع ضماداً نیز شعیر آرد آن باشراب ضماداً نیز قلقند جز نوشادر جز صمغ ربع جز شیاف ساخته بعد حک کرده بمیل شیاف باید گذاشت خل محلول در و قنه و اشق طلا کردن نیز صمغ عربی مداف باخل طلاء نیز شمع خام کماداً مراراً خبز لباب آن

زعفران کحلاً نیز کباش قرنفل مسحوق مثل غبار اجفان را منقلب ساخته ذرور کردن بر آن پس دردمی کند درد شدید و صبر کردن دردو ساعت دورمی شود جرب مجرب شیاف شادنج و مروزاج اجزا مساوی مثل غبار سحق کرده معجون با شراب ریهانی شیاف ساخته کحلاً نیز فرنجمشک مسحوق باریک ذرور کردن بر جفن مقلوب و صبر کردن دو ساعت دورمی کند جرب را زجاج محرق کحلاً نیز خنفساء دو حصه قطع کرده و درو میل را فروبرده کحل کردن با آن چشم را دورمی کند جرب قدیم و حادث را گفته است جالینوس و رازی که جرب پیدا می شود از گرمی آفتاب و غبار و علاج او شستن است و تکمید با آب نیم گرم و پرهیز کردن از نمکین و تند و تیز و ترشی و گفته است نیز حدت اخلاط بقدر قوت و قلت است و استعمال نباید کرد فصد و استفراغ و نقائے بدن خصوصاً وقت هیجان صفراو گفته است نیز علاج جرب حمام است یا حک کردن و استعمال نباید کرد روغن را برسر و زیادہ طعام نباید خورد بلکه یک وقت و گفته است رازی هر گاہ جرب مزمن شود لازم است فصد از جبه پس فصد کردن ماقِراو ار سال زلو براجفان مرة بعد مرة و استعمال کردن سرکه را بعد حلق و زلو بعد فصد پس تخفیف می کند جرب را

باب - ۳۸

فی العشاء حجرالحدیدی کحل کردن نیز حجل زهرۂ آن با مسک و مروارید ناسفته کحلاً نیز کراث عصارۂ آن با سماق ضماداً نعجه بول

سحق بالخاصه حصرم عصارۂ آں جرش دادہ تانصف ماندپس روئے آفتاب گذاشتہ تا منعقد گردد حک کردہ برمس و لطوخ کردن بر اجفان دافع جرب است سماق طبخ دادن باخرقہ کہنہ دراں و کماد کردن باآں خرقہ چشم را دافع جرب است دیک مرارۂ آں کحلا بالخاصہ قنطوریون دقیق عصارۂ آں محلول درآب اثارترش قلع می کند جرب را و طلا کردن براجفان مقلوبہ تا دوساعت مقلوب باید گذاشت مجرب است رخمہ زہرہ آں کحلا نیز قطف تخم آں باشکرمسحوق سہ روز کحل کردن دافع جرب است و تخم او و ہموزن کحل اسود کحلا نیز فراسیون عصارۂ او برائے جرب قدیم کحلا مجرب است و بعد لطخ عصارۂ آں تادوساعت جفن را مقلوب باید گذاشت عقاب زہرۂ مجفف آں کحلاقاقیا باصمغ عربی و بلوط سحق کردہ حک کردن جفن را نافع نسر زہرۂ آں کحلا بالخاصہ قلقدیس محرق کحلا نیز نشادر حک کردن براجفان نافع جرب است و ہم چنیں اجفان را منقلب ساختہ لطوخا نیز ہرگاہ مخلوط کردہ شود نشادر را باادویہ قویست فعل ادویہ زرنیخ لطوخ کردن اجفان را نیز عفص باریک کوبیدہ براجفان منقلبہ ذرور کردن و صبر کردن دوساعت درحالتے کہ اجفان منقلب اند دافع جرب است اشق کحلا نیز و محلول درآب کحل کردن اجفان را نافع است شیاف زنجار درہم اسفیداج نصف درہم اشق درہم اشق را محلول در عصارۂ سداب و معجون کردن باقی ادویہ را و شیاف ساختہ کحل کردن دافع جرب است صحیح مجرب شادنج کحل کردن صاحب جرب را نافع است و چاعسل نیز بالخاصہ

دار فلفل و مشک کحلا دافع عشاء است سداب اکلاً و طبیخ او شرباً بعد فصد و استفراغ با ایارج فیقرا دافع عشا است کحل مجرب فلفل دو درهم دارچینی دو درهم عروق الصبغ نصف درهم نانخواه ربع درهم کحل کردن عجیب الفعل است ودو درهم نوشیدن ازآں نیز وج جگربزمشوی کرده و بر و وج و شونیز پاشیده کحل کردن صدید آں را و خوردن ازان بالخاصه زوفائے یابس شربت او با آب سداب ناشته خوردن دافع عشا است شب مصری دو درهم ملح زرانی یک درهم مثل غبار سائیده کحلا نیز تریاق الافاعی نرم باشهد کحل کردن دافع عشا است نشادر و شب هردو برابر بعد سحق بلیغ کحل کردن نیز و شرط است استعمال آں بمرات گفته است جالینوس و رازی سبب عشاء اکثر رطو بتست و حادث شود اصحاب عیون وا سعرا اکثر زیراکه آں عیون رطبه اند و علاج آں بافصد و دوائے مسهل است و فصد کردن ماق را و زلوچسپانیدن گفته است بقراط عشا حادث می شود ازرطوبت و گفته است چنیں عشا پیدا می شوداز غلظ روح باصره زعفراں کحلاً نیز

باب - ۴۹

فی الجسا زنجار مخلوط باعسل کحلاً و تکمید کردن چشم رابعد کحل بابنفسج گرم کرده باآب گرم دافع جسا است زوفائے رطب ضماد کردن باپیه بط نافع است باقلا آرد اویک درهم و خرزة بقر ربع درهم کحل ساخته بکار برند بقر مغز ساق او مخلوط باروغن خل و موم ضمادا دافع جسا است شحم البط گداز داده باموم ضماداً بالخاصه دافع جسا است بیض دجاغ او

آں در هاون دسته نحاس سحق کرده تا سیاه شود کحل کردن دافع
شب کوری است جمل یک مثقال از دماغ او اکلاً نافع است ورشان
خون او کحلاً گرما گرم کرکی دماغ آں کحلاً نطرون در آب حل کرده
کحلاً دافع شب کوری است کما شیر یک عدسه با دهن بنفسج سعوطاً
سه مرتبه دافع است رمان حلو آب راوق آں پیش آفتاب گذاشته
تاکه غلیظ شود کحلا نیز ضبع جگر آں خشک کرده و سحق کرده کحلاً
بالخاصه معز صدید جگر مشوی آں کحلاً و جرم آں اکلاً و مرارهٔ آں کحلاً
نیز و هر گاه در جگر او زنجبیل و دار فلفل وقت مشوی کردن
انداخته کحل کنند صدید اورا دافع عشا است سندروس سحق کرده
بر جگر بز وذرور نموده مشوی کرده کحل کردن دافع عشاء است
کزبرة الثعلب ورق مدقوق آں با جگر میش مشوی گرما گرم خوردن
و کحل کردن آں را دافع عشاء است المعزالوحش الجبلی مراره او دافع
شب کوری است شفا نیز خون گرما گرم او کحلاً نیز حمام خون
او کحلاً نیز سر کبوتر سوخته و کحل کردن خاکستر او نیز هند با
آب آں کحلاً الثعلب جگر او خوردن و کحلاً نیز حربا زهره او کحلاً
بالخاصه خنفساء دو حصه قطع کرده و میل درو فرو برده کحلا نیز
و اگر میل در موخر فر و برده کحل کنند انفع است غراب جگر او کحلا نیز کرکم
کحلا نیز قرنفل کحلا بالخاصه کندش بقدر عدسه باروغن بنفسج سه روز پےدرپے
عطوساً نیز عذب عصاره برگ آں کحلا و آب مستخرج او از تحت لحات موسم ربیع
هنگام شگوفه گرفته کحلا نیز بقر مراره آں کحلا نیز تیس الجبل مرارهٔ اوکحلا نیز

شباں روز قلع می کند گوشت ردی را و دور می کند غرب را نیلوفر
باریک کوفته و معجون با خل ساخته ضماداً نافع غرب است البته
و اگر تنہا ضماد کنند نیز با بونج ضماد کردن دور میکند غرب را
جوز عتیق نگہداشتن بر نواصیر چشم دور می کند نا صوررا
و ہم چنیں دہن جوز نیز و ہر گاہ روزہ دار بخاید جوز را
و نگاہ دارد بر ناصور منفجر می سازد ناصور را و شفا می دہد
ناصور را صمغ عربی یک درہم مر سہ درہم با مرارۂ بقر معجون
ساختہ بر ناصور استعمال کردن دور می کند ناصور چشم را
ریق الصایم معجون کردن با او مررا دافع ناصور است و اگر تنہا
پر کردہ شود ناصور را بامر نیز دافع نا صور است عنب الثعلب
مدقوق ضماداً بر نا صور منفجر نافع است جاؤشیر با روغن جوز
ضماداً نیز لسان الحمل مخلوط با نمک ضماداً دافع نا صور چشم است
آس ہر گاہ پر کردہ شود نا صور را دور می کند بالخاصہ نطرون
و شبت ہر و احد ازاں نصف درہم مر و کندر یک یک درہم
مخلوط پر کردن ناصور را دافع ناصور چشم است بالخاصہ خبازی
ہر گاہ باملح مضغ کردہ گذاشتن بر ناصور شفا است و ایں محتاج
است بتکرار و مدا و مت تا پاک شود ناصور بعد ازیں برگ خبازی
تنہا گذاشتن دافع ناصور است بالکلیہ ماش مضغ کردہ بر ناصور
گذاشتن شفا است قشر اصل الکبر دافع ناصور است و عصارۂ برگ
آں ضماداً نیز خندروس آرد مطبوخ آں ضماداً نیز

و صفرة او معاً مخلوط باروغن ضماد کردن بآں دافع جسا است حلبة لعاب آں مستخرج باشیرنساء طلاء نیز یامستخرج باشیر ماعز نیز لوزحلو روغن او سحوطاً باروغن بنفسج عدس و شحم رمان طبیخ جید دادہ با روغن گل ضمادا نیز هرگاہ باشد درچشم سرخی شیاف احمر لین نافع است نیلوفر غرق کردن سررا باروغن آں و باروغن بنفسج نافع است شحم الدجاج و لعاب بز رقطونا و موم و روغن خل درهم ساختہ ضمادا نیز کزبرہ خضرا عصارۃ آں باروغن گل و بیاض بیضہ و مخ آں ضمادا بالخاصہ عجل مخ ساق او روغن گاؤ و موم ضماد کردن نیز و ایں بعد تکمید چشم با آب گرم است بمرات لحم الجدی اعضائے آں مسلوق مشوی نیز حمل ایضا مر کحلاً و طلاء گفتہ است رازی لازم است حمام و شستن او با آب گرم همیشہ و ریختن آب گرم را بر سر و نافع است جسارا ادویہ حار کہ میکشند دموع را و جاذب رطوبات ردیہ اند و جالب رطوبات جیدۃ فاضلہ باطراف چشم شب کحلا و جمیع اصناف جسارا نافع است

باب ـ ۵۰

فی الغرب کرسنہ دآرد او ضماداً و نقیع آں غسولا نافع غرب است کرم خاکستر او با عسل ضماداً نیز کندر و پشکل کبوتر تازہ ضماداً نیز زاج و عسل نگاہ داشتن بر غرب منفجر می سازد غرب را و الاشق کردن بہ آهن سکبینج ضماد کردن دو شباں روز با سرکہ نیز خربق اسود در غرب داخل کردن چوب آں را و گذاشتن یک

ابریشم کحلاً نیز اقاقیا کحلاً مرو نظر کردن دراں خفاش
خاکستر آں کحلا مرجان کحلاً مقوی و جالی بصر است بقرۃ سودا
مرارۃ آں کحلاً اشنہ اکلاً و کحلاً بالخاصہ صف صاف شیر درخت آں
مستخرج در ایام شگوفہ کحلا غزال مداومت اکل گوشت آں مقوی
بصر است بہ تجربۂ حکمائے روم فجل آب آں اکلا و کحلا و برگ
او خوردن نیز ذہب اکتحال کردن بمیل آں نیز ریباس عصارۂ آں
کحلاً قطران دخان آں کحلا مامیران کحلا بالخاصہ ماءالحصرم اکلاً
و کحلاً دار چینی کحلا شکر طبرزد کحلاً خولاں کحلاً کماۃ آب آں با
اثمد ترتیب کردہ کحلاً از سیدالبشر خاتم الرسل صلوٰۃ اللہ و سلامہ
و تحیاتہ و برکاتہ علیہ کباس القرنفل اکلاً و کحلاً

باب ـ ۵۴

در علاج بیاض لؤلؤ و قتیکہ استعمال کردہ شود در کحل
ھاقویست فحل آں و جالی بیاض است بزر رمان عصارۂ آں
کحلا نیز وج کحل کردن نیز بیض دوام استعمال آں مزیل بیاض
است بورق کحلاً نیز شقایق النعمان کحلاً نیز و عصارۂ آں محلول
با مر کحلا جالی بیاض است بسد جلا میکند آثار قروح را کحلاً آبنوس
یک جز و شکر یک جز کحلاً جالی بیاض است ھرا سائیدہ شود
برمس با آب قصب کحلا جالی است نیز و محرق مغسول کحلاً نیز
و با شگوفہ کاسنی و شقایق النعمان اجزا ۃ معجون باتری قصب
شیاف ساختہ خشک نمودہ کحل ساختن دور می کند بیاض را مجرب

باب ـ ۵۱

در علاج ضعف بصر صدف محرق مقوی بصر و حدت بصر است سکبینج مقوی و حدت بصر است سداب اکلاً مقویست بصر را ماءالجبن مقوی و مزیل ضعف که حادث است عقب مرض حاد و هم چنین استعمال لبن حلیب و تدهین بر سر و حمام و ترطیب با اغذیه مرطبه بالخاصه کرنب مقوی است بیخ آن هر گاه همیشه خورده شود سندروس مذاب بشراب کحلاً نیز شیر العشر و ملح ذرانی کحلاً عسل مقویست بصر را اکلا و کحلاً کرکم بعصارهٔ کاکنج و عسل کحلا قراصیا صمغ او کحلاً قنطوریون دقیق عصارهٔ آن باعسل کحلاً نیز سماق صمغ او مقویست کحلا سمک نهری شحم گداز کرده او پیش آفتاب باعسل کحلاً صعتر باعسل کحلاً اثمد و رو سختج واقلیمیا و شادنج اجزا برابر کحل ساخته استعمال کردن مقوی بصر است توتیا مسحوق بماء المرزنجوش [ترتیب داده هفت روز س خشک کرده کحلاً نیز فراسیون کحلاً با عصارهٔ آن لبن البلسان کحلاً رمان الحامض آب آن جوش داده تا به نصف رسد و عسل منزوع الرغوه برو ضافه نموده باز جوش دهند تا مخلوط شود و یک روز پیش آفتاب گذاشته کحل کردن مقوی بصر است بجادق حجر آن کحل کردن نافع است تمر خسته محرق آن کحلاً نیز مر و برابر آن فلفل و هشتم حصه آن صمغ عربی شیاق ساخته کحلا نیز ضبع زهرهٔ آن کحلا بالخاصه مشک کحلاً و شرباً و شماً نیز را زیانج صمغ آن کحلاً

مربا عصارهٔ شقائق کحلاً حجرالمها کحلاً نیز مسک کحلاً طرخشقوق و آن هند بادے بری است تازه کحلاً صبح و شام نیز و لبن او و شگوفهٔ او مذهب بیاض است نیز صدف المحرق خصوصاً صدف لولو کحل کردن نیز ضبع زهرهٔ آن کحلاً بالخاصه دم مادر طفلی که در چشم او بیاض است از فخذان او خون گرفته کحل کردن دور می کند بیاض را دیک خون او کحلا نیز بمرات گرما گرم و زهرهٔ او در ظرف نقره گذاشته کحل کردن نیز هدهد خون او گرما گرم در چشم قطور کردن دافع بیاض است پنیر مایه معجون کرده با عسل محلول با شیر زنان کحل کردن دافع بیاض است بذر قطونا یک درهم سحق کرده با یک درهم شکر کحل کردن نیز با رود قلع می کند بیاض را کحلاً لبن الجاریه با شکر کحلاً ریته با گلاب یاآب سرد کحلا نیز کرکم کحلاً سلحفات مرارهٔ آن کحلا کبابه نقی کرده در آب و صاف کرده مخلوط در کحل ها کردن مقویست فعل آن کحل ها و دم محرق مسحوق کحلا نیز ذئب پنیر مایهٔ آن مخلوط و مسحوق بامشک کحلا دور می کند بیاض را فجل عصارهٔ و رق آن کحلا نیز سفرجل حبه مقشر آن و لعاب حب قطن کحلا بالخاصه مجربست صحیح قفرالیهود کحلا ملح اند را نی کحلا بالخاصه انزروت با نبات اجزا برابر قالع بیاض صبیانست کحلا حمام ذرق او کحلا عصافیر خانگی ذرق او کحلا سرطان البحری محرق کحلا قطران کحلا قلع می کند بیاض را و عسرکه پیداست بعد اند مال قروح رمان حلو قشر مسحوق او در آب گرم ریخته کحل کردن نیز زراوند مدحرج

صحیح بیض‌الدجاجہ قشر ملصق بیاض باریک سحق کردہ تا مثل غبار شود نفخ کردن در چشم مزیل بیاض است و قشر مکلس آں کحلاً نافع است نیز خرءالصبی وقت تولد خشک کردہ سحق نمودہ کحل کردن دورمی سازد بیاض را جمل خاکستر گوشت آں کحلا نیز اقلیمیائے ذهب کحلاً متواتر ملح‌اندرانی کحلاً مراراً در ایام متوالیہ نشادر کحل کردن چشم را همیشہ جالی بیاض است حیات البطن خشک کردہ کحلاً بالخاصہ قنفذ مرارۂ آں کحلاً کرنب مخلوط بازاج کحلاً کزک حک کردہ بمس کحلا نیز حجرالمثانہ کحلاً نیز مامیران کحلاً نافع است املج یک شباں روز در آب گرم گذاشتہ صاف نمودہ املج دیگر یک شباں روز گذارند و صاف کنند و مرتبۂ سیوم املج یک شباں روز در آب مذکور بیندازند پس صاف نمودہ تقطیر کردن در چشم دور می کند بیاض را سنج برگ او کوفتہ سائیدہ تقطیر کردن در چشم هفت شباں روز متوالیہ زایل می کند بیاض نورا و کہنہ را و آب برگ آں کہ مخلوط است درومے کحل کردن دافع بیاض است و هم چنیں تقطیر عصارۂ آں بالبن نساء و بیاض‌البیض هفت روز صبح و شام در وسط روز نیز تحقیق دور می کند بیاض را حجل زهرۂ او مثل آں با مروارید نا سفتہ صغار و قدرے مسک سحق کردہ کحلا نیز زبدالبحر مثل غبار سائیدہ کحلاً نیز عقعق بیضہ او کحلاً نیز عقیق مغسول کحل کردن در چشم بہ میل صبح و مثل آں وقت شام دہ شباں روز پس تحقیق دور می سازد بیاض را کلب‌الماء مرارۂ آں کحلاً نیز جندقوقی کحلا

تقطیر کردن در چشم گرما گرم بمرات نافع است نزول الماء رابالخاصه

شیح آئنہ ساختہ و خوب سیقل کردہ همیشه نظر کردن دراں نافع است

ابتداء نزول الماء را مامیران نافع است در ابتداکحلاً ضبع زهرهٔ آں کحلاً

لبن التین البستانی کحلاً عنصل خاکستر آں کحلاً در ابتدا نافع است

لبن البلسان کحلاً دیک زهرهٔ مرغ سیاہ باعسل و روغن بلسان خارج چشم را

در ابتدا طلاکردن نافع است و دماغ دیک بالبن النساء در ابتداء نیز

مرز نجوش شما در ابتدا و تدهین سر بروغن آں نیز نافع است

کسے را کہ خوف نزول الماء داشته باشد صبر در ابتدا کحلاً زوفائے یابس

کوفته با آب طبخ دادہ تکمید کردن چشم را در ابتدا

نزول الماء بالخاصہ مرجان در ابتدا کحلاً کرکم سلاقہ کرکم پاک می کند

آب را از ثقبهٔ چشم اقلیمیائے ذهب در ابتدا کحلاً شجر مریم کحلاً

و عصارهٔ آں نیز و کوفته و پیخهٔ باعسل نیز و عصارهٔ آں باعسل کحلاً

نیز ریٹہ کحلاً ثعلب مرارهٔ آں کحلاً حنان دماغ آں کحلاً در ابتدا

صفصاف در اول ربیع صمغ از وگرفته کحل کردن نیز باشق مرارهٔ آں

کحلاً هلیون همیشه خوردن او در ابتدا حلتیت باعسل کحلاً بصل آب آں

باعسل کحلاً در اول زیت عتیق قائم مقام قدح است نزول الماءرا

هرگاہ در چشم انداخته بسر میل حک کنند بسیار مرارۃالزئب کحلاً

فرس الماء زهرہ آں در آب سہ روز گذاشته باعسل مخلوط ساخته کحل کردن

دافع نزول الماء است بازی مرارهٔ آں کحلاً در ابتدائے نزول الماء واگرنازل

شدہ باشد نیز شفا بخشد و ذرق او با روغن سوسن طبخ دادہ بر چشم طلا

کردن نافع نزول الماء است ابتداء نسر مرارہ آں نفع است آب نازل

خراسانی و شیر زن و شکر نبات اجزا برابر کحل کردن بالخاصه
مجرب خبازی پوست اندرون او خشک کرده مخلوط بابورق محرق و ملح
اندرانی کحل کردن قالع بیاض است عجل خون خشک آن مخلوط
بازجاج مکلس محرق و دار فلفل کحلا نیز فراسیون عصارهٔ آن کحلا تمام
عصارهٔ آن کحلا بهار شگوفه خشک کرده آن کحلا طین مختوم کحلا
تمساح زبل او کحلا و مرارهٔ آن نیز ماهیران رقیق می کند بیاض چشم
را کحلا زمرد محرق باعسل کحلا نیز اقلیمیائے نحاس کحلا باپلنج
لب خستهٔ آن باعسل کحلا لوف عصارهٔ آن کحلا سمانی مرارهٔ آن کحلا
توتیا کحلا ریق الصایم استعمال کردن آن بمرات قلع می کند بیاض
را حنظل اخضر میل دران فروبرده کحل کردن جالی بیاض است لک
کحلا نیز ناب الخنزیر کحلا نیز عاج کحلا نیز سندروس سحق
کرده برمس کحل کردن بمرات دافع بیاض است

باب - ۵۳

درعلاج نزول الماء خطاف دماغ آن باعسل کحل کردن دافع نزول اکماء
است ابتداء و باآب پیاز نیز حجل مرارهٔ آن باعسل و زیت مالیدن
برخارج چشم نافع است ابتداء غاریقون دافع است ابتداء نزول الماء
را و تحلیل می دهد شرباً و کحلا را ز یانج عصارهٔ خشک کردهٔ او مخلوط
دردویه نافع است نزول الماء را و هرگاه مخلوط کرده شود بوزن ربع
آن عسل را و جوش داده شود درآتش تاکه غلیظ شود کحل کردن دراول
نزول الماء نافع است و تخم آن و پوست بیخ آن و حشیش آن کلها نافع
است شرباً و اکلا شقایق النعمان عصارهٔ آن کحلا در ابتدا نیز مرارهٔ غزال

شرباً حنا در ظرف نحاس گذاشته نافع است کحلاً دهن الاجر کحلاً در ابتدا الحمار الوحشی نظر کردن همیشه برچشم او مانع ابتدائے نزول الماء است تیس مرارهٔ او با فراسیون کحلاً و مرارهٔ تیس اهلی خشک کرده با آب رازیانج شیاف ساخته کحلاً نیز ارنب مرارهٔ آن قطوراً در چشم نافع است ابتدائے نزول الماءرا حنظل شحم او با قنطوریون دقیق استفراغ ساختن و منع کردن از حمام و هرقدر که خواسته باشد آب بنوشد لطیف تدبیراست کما زریون کحلاً نافع است نفط ابیض کحلا نافع است شراب کحلا نافع است نیز شراب عتیق نافع است اندک خوردن تین البری عصارهٔ ورق آن مخلوط باعسل کحلاً نیز جعده با صبر نوشیدن نافع است نزول الماء را و اگر مخلوط کرده شود بعض تلخها پس اکتحال کردن نافع است نزول الماء را خلد دماغ آن کحلاً شبوط تلخی آن کحلا در ابتدا مرارهٔ و عل کحلاً نیز زعفران کحلاً در ابتدا خصوصاً وقتیکه باشد نزول الماء عقب مرض دلفین بحری مرارهٔ آن کحلاً کتم تخم آن کحلا و آن از اسرار طب خفیه است نافع نزول الماء را بالخاصه فلفل اسود مخلوط با مسک کحل کردن نیز فلفل درهم بذرالقطف درهم مرارهٔ با شق نصف درهم با مرارةالضبع نصف درهم کحل کردن دافع نزول الماء است مجرب ضب پشکل او کحلاً بهار صغیر مسمی بعین الحجل کحلاً نیز لولوء کحلاً نیز فوتینج نهری عصارهٔ آن با مر کحلاً نیز گفته است رازی و اسکندریون وقتیکه باشد خیالات از جنس واحد پس علت درچشم است و اگر باشد خیالات نوع نوع پس علت بمشارکت عضو دیگر است شیاف مرارةالشبوط و مرارهٔ الجدی و مرارةالحجل خشک کرده معجون کردن با آب رازیانه

را وا کتحال با آں ہفت مرتبہ بالخاصہ مانع نزول الماء است سلحفاۃ

مرارہ او کحلاً در ابتدا مخلوط باعسل نیز مانع نزول الماء است

عقرب بحری مرارۃ آں کحلاً نیز وجّ باسرکہ سحق کردہ شش ماہ

ہمیشہ کحل کردن خشک می‌کند ماء نازل را و نافع است شرباً و کحلاً

نیز فراسیون عصارۃ آں نافع است نزول الماء را حجرالبقر یک حبہ

زاں بالبن نساء وروغن بادام سعوطا دافع نزول الماء است ابتداء

کرکی مرارۃ آں باآب چقندر و آب مرز نجوش کحلاً نافع است

ابتداء نزول الماء را فرفیوں افضل ادویہ است کحلا در ابتدائے نزول الماء

قاتل الذیب برچشم گذاشتن نافع نزول الماء و مغنی عن القدح شونیز

باروغن ایرسا سعوط کردن ابتداء نزول الماءرا نافع است مر محلول

در طبیخ کرم کحلاً صعتر باعسل لعقا نافع است نزول الماء را و خشک

کردۂ آں و قتے کہ چہل شباں روز خورده شود نیز واز برگ آں و شگوفہ

آں باشکر تاسہ مثقال نصف صبح و نصف بوقت خواب اکلا نافع است

نزول الماءرا و صعتر مربا باعسل نافع است نیز صقر مرارۃ آں کحلاً

نیز سداب آب او مخلوط در کحل ها خشک می‌کند ماء نازل را و مداومت

بوکردن آں مانع نزول الماء است سرطان سروپائے آں سوختہ مخلوط در کحل‌ها

نافع است ابتداء نزول الماء را و تمام سوختہ خاکستر آں کحل کردن نیز

نافع است خبازی پوست داخل او خشک کردہ برابر وزن

او ملح اندرانی کحل کردن دورمی کند نزول الماء را کما سرمہ ترتیب دادہ

از آب اونافع است ابتدائے نزول الماء را ہلیلۂ کابلی با افتیموں نافع است

قویست فعل آن قرن ایل محرق کحلاً بالخاصه ورشان خون آن کحلاً آبنوس محرق مسحوق کحلاً زیتون صمغ او کحلاً فیروزج کحلاً ارنب سر آن سوخته و خاکستر آن کحل کردن نیز دافع غشاوه است ودع محرق کحلاً املج شگوفه آن کحلاً نحاس محرق کحلاً ریته آب نقیع او کحلاً سمسم کحلا ثور دماغ او کحلا با عسل جند قوقی بستانی کحلاً و هم چنین تخم او و عصاره آن نیز سکبینج کحلاً قیشور محرق کحلاً جوز ورق مجفف او در اول ربیع باعسل کحلاً و عصارهٔ او باعث جالی غشاوه است کباش قرنفل با کحل ها مقوی فعل کحلها است هم چنین خوردن آن شب جمیع اصناف او دو رمی کند غشاوه راکحلاً خربق اسود مقوی فعل اکتحال است افسنتین باعسل کحلا یشم وآن شجره بق است عصارهٔ ورق او باعسل کحلاً نیز عقرب بحری تلخی او کحلا نیز خردل باعسل کحلاً زعفران اکلا و شرباً و کحلاً نیز لولو نافع است کحلا مرجان کحلاً نیز خس کسے که همیشه خورد دو رمی کند غشاوه را حماما کحلا نیز روی مرارهٔ او کحلاً دار چینی اکلاً و کحلاً نسر مرارهٔ او کحلا نیز لبن البلسا کحلاً طرخشقوق کحلا بالبن الجاریه خل برهاون دسته مسی با شیرزن و عسل سائیده پیش آفتاب گذاشته تا سیاه شود کحل او بالخاصه دافع غشاوه است غایة الصبی اول ولادت خشک کرده سحق نموده مثل غبار کحل کردن دافع غشاوه است ماءزجبلی مرارهٔ او کحلاً نیز صفصاف هنگام ربیع وقت شگوفه شجر آن را شرط زده صمغ او بر آورده کحل کردن آن صمغ را دافع غشاوه است دم الخفاش کحلاً نیز ضبع مرارهٔ آن کحلاً نیز کبد الماعز

فروق شیاف ساخته استعمال کردن دافع نزول الماء است گفته است رازی که صاحب نزول الماء ترک کند حجامت را و خوردن ماهی و گوشت ضان و ثوم و نبیذ و بقولات را و معجون مذکور نافع است ابتدائے نزول الماء را و خلاصی می دهد ازیں مرض وج حلتیت زنجبیل بذرالرازیانه اجزا برابر مثل غبار ساخته معجون با عسل منزوع الرغوه هرروز خوراک یک بند قه و کحلا نیز نافع توتیائے هندی اقلیمیائے ذهب مشک مخلوط کرده کحل ساختن دجاج مرارۃ او کحلاً نیز گفته است جالینوس و رازی فرق درمیان نزول الماء و خیالات این است که خیالات گاهی باشد و گاه نمی باشد و گاه کم می شود و گاه زیاده می شود و آب باقی می ماند برحالت واحد تغیر نمی یا بد پس مریض ایارج بخورد و اگر زائل شود خیال پس ازمعده است و اگر زائل نشد و باقی ماند برحالت پس این نزول الماء است و ایارج خورده شود بمرات و نزول الماء که بعد ضرب پیدا شود لا علاج است و اگر آب متحرک شد علاج پذیر است والا فلا و نافع است ابتدائے نزول الماءرا ارسال علق بر صدغین و نیز گفته است پرهیز کند در ابتدا از حمام و جماع و شراب و سعوط کند مرارۃ دیک را بمرات اترج مربائے برگ او باعسل ناشته خوردن دافع نزول الماء است

باب ـ ۵۴

پیهاو و چهار در غشاوه جمل مرارۃ او کحلاً دردی الخمر محرق کحلاً جوز فارسی برگ خشک او باعسل کحلاً و قشر شجر او نیز بهار مخلوط با کحل

و حک کردن بملحقہ نافع است اجفان را خل ممزوج با آب کحلاً نیز حدید زنجارآں کحلاً نیز حصرم عصارۂ آں کحلا نیز اشق کحلاً نیز زبدالبحر کحلاً نیز زنجار مخلوط در ادویہ اجفان مقویست فعل آں ادویہ ورد کحلاً نیز زفت دخان او کحلا نیز صدف لولو مکلس کحلاً نیز —

باب ۵۷

در علاج نتو علیق برگ او ضماداً و هم چنیں عصارہ برگ او خشک کردہ کحلا نیز و عصارہ برگ تازۂ او ضمادا دورمی کند نتورا اقاقیا ضماداً نیز تمر خستہ محرق مصفائے او در شراب کحلا نیز حالبی نتو حدقہ چشم را ضماداً نیز فیروزج ضماداً نیز بنفسج برگ زرد او مدقوق ضماداً نیز بیض سفیدی تخم مرغ با روغن گل ضمادا نیز حمامرخون او قطوراً نیز شقنیں نتوی کہ از ضربہ حاصل شود پس فصدکن مریض را و در چشم آں خون شقنیں تقطیر کن عصی الراعی آب آں ضمادا دافع نتو است هندبا ضماداً نیز با قلا آرداو وزر ورد و کندر و بیاض البیض ضماداً نیز و آرد با قلا بقشر بیض ضماداً نیز خلاف برگ او شگوفہ او نتوی کہ حادث است از ضربہ ضماداً نیز زیتون بری ضماداً نیز عوسج عصارۂ برگ او و اطراف شاخ او ضماداً نیز دهن الورد و مخ البیض مخلوط پنبہ تر کردہ نگاہ داشتن بر چشم نافع است نتوی کہ عارض است از ضربہ و سقطہ را رمان شیریں مدقوق با شراب طبیخ دادہ محرا ساختہ ضماد کردن نافع

مشوی ذرور کردن بران زنجبیل را و کحل کردن صدید آں را دافع غشاوه است ضبع مرارهٔ او کحلاً نیز مرقشیشائے ذهبی کحلاً نیز

باب ـ ۵۵

درعلاج کمنه آبنوس محرق مغسول کحلا دافع کمنه است اسفنج محرق مغسول کحلاً نیز جعدة القنی مسحوق ضمادا نیز صبر کحلاً مسکن خارش چشم است یقیناً ـ افسنتین ضمادا باسر که تحت چشم نیز گفته است رازی کمنه ریح غلیظ است و صاحب آں هر گاه بیدار شود از خواب وهم میکند که در چشم ریگست یا خاک کحل کردن بدواهائے مذکوره خلاصی از کمنه است و گفته است نیز ضماد کردن راوند وخل راتحت چشم بمرات دافع کمنه است ـ

باب ۵۶

در علاج خشونت اجفاں و غلظاں سنبل رومی کحلا نافع خشونت است نشاء محلول در شیر جاریه یادر سفیدی تخم مرغ تقطیر کردن در چشم نیز صمغ العربی محلول در گلاب قطور کردن و مخلوط کرده با عسل کحلاً نیز لبن الجواری قطوراً متواترا نیز عکر الزیت ضمادا نیز مر کحلاً نیز و سنبل هندی نیز ذهب کحلا نیز شادنج مغسول باعسل کحلاً نیز قلقطار سوخته وسحق کرده مخلوط بسفیدی تخم مرغ نافع است کحلاً تین به برگ انجیر حک کردن نافع است اجفاں را دخان المر کحلاً نیز خردل مدقوق مخلوط با آب کحلاً بالخاصه با سلیقون کحل کردن

مریض بسوئے آں و بگذارد بر چشم دافع قمور است خمر عتیق گرم کردہ کماد کردن چشم را بہ پارۂ پنبہ دافع قمور است شونیز مرزنجوش واذ خروشیت جوش دادہ برآتش وگذاشتن چشم را بہ بخار آں شب و روز بمرات دافع قمور است عقعق تلخۂ او کحلاً نیز مرزنجوش جوش جید دادہ کماد کردن با سفنج دافع است نیز شبت جوش دادہ کماد کردن نیز اذخر نیز گفتہ است ابن سینا و ایلاقی پیدا می شود قمور ہمیشہ نظر کردن طرف برف پس دیدہ نمی شود اشیا یا از نزدیک دیدہ شود و از بعید دیدہ نشود ہر گاہ نظر کردہ شود الوان خیال کردہ می شود -

باب - ۵۹

درعلاج شعر منقلب اطلیس نمکین از و سوختہ و خاکستر آں با قطران مخلوط نمودہ بعد کندیدن شعر منقلب مالیدن بر آں باز شعر منقلب پیدا نمی شود قراد بعد کندیدن موئے منقلب خون او را مالیدن نافع است صدف کوچک ازاں سوختہ و با قطران خاکستر آں را مخلوط نمودہ بعد کندیدن شعر منقلب مالیدن مرتبۂ ثانی نمی روید حربا خون آں بر جفن مالیدن بعد کندیدن موئے منقلب دافع شعر منقلب است آنبوس کحل کردن بعد کندیدن موے مانع است پیداشدن موے را علق سوختہ مسحوق کردہ و خاکستر آں معجون با سرکہ تند و گذاشتن بر پلک چشم بعد کندیدن مو مانع است پیداشدن موئے واژگون را طالیقون قبل طلوع الشمس واوأیل ماہ بعد بر آوردن مو و گذاشتن موضع موئے کندہ را بطلخۂ بز تحقیق

است عظیم گفته است رازی نتوی که حادث شود از ضربه تقطیر کن دران خون کبوتر با خون شفنین و بگذار برو پنبه که تر کرده است به سفیدی بیضه و روغن گل در روز اول و سوم روز و تکمید کن با آب نمک و تقطیر کن لبن‌النسا را و گفته است طبری طلا کن بر نتو ادویه قابض را و نگهدار بر آن رصاص ملفوفه را در خرقه ناعمه و بخواب آورعلیل را و پرهیز کن از عطسه و سرفه و قی خشک و سبک غزابده علیل را و گفته است رازی هرگاه بر آید تمام چشم فصد کن قیفال را ومسهل ده با ادویه قویه پس بگذارمحجمه را بر هر دو خدعه چشم و بگذار بر چشم ادویه قابض را و لازم کن سخت بستن را و گفته است نتو چشم از ضربه و سقطه بر سر باشد اگر باقی است بصارت پس عضلات چشم کشیده شود و اگر نتو از غیر ضربه است پس عضل مسترخیست و اگر بصارت رفته است آفت درعصب است و شیاف اقاقیا نافع است جمله را -

باب ۵۸

در علاج قمور از دیدن برف کحل کردن ثوم و خوردن نیز دور می کند قمور را مجربست حنطه جوش داده کوبیده معجون بخمر کهنهٔ ریحانی و ضماد کردن جفن را مجربست صعتر کوبیده مخلوط باآرد گندم معجون بخمر صاف نابی پخته با ثوم خوردن بالخاصه مجربست بزرالبنج بریان کرده برتختهٔ حدید سحق کرده معجون کردن با شراب خوش‌بو ضماد کردن دافع قمور است خرقه سیاه نظر بکند

باب - ۶۰

درعلاج انتشار پلک ها صنوبر دخان او پیدا می کند پلک ها را لحاے صنوبر
دخان او کحلا مانع تساقط پلک است را تینج دخان او کحلا نیز تمر خسته
محرق آں سرد کرده درشراب کحلا پیدا می کند موے را و خسته
محرق او مسحوق معجون بروغن آس طلا کردن بیخ ھائے مو را
نیز قفرالیھود مانع است انتشار را و پیدا می کند پلک ها را
لازورد غیر مغسول کحل کردن پیدا می کند موئے را آبنوس پیدا
می کند موئے چشم را کحلا سنبل ھندی و خسته خرما محرق می
رویاند مورا مانع تساقط مو است سنبل رومی نافع است مثل ھندی
سنبادج محرق کحل کردن مانع تساقط است و رویا نندۂ مو است
اثمد باآب کماة نافع است کحلا موافق حدیث نبی صلی الله علیه
و سلم بالخاصه بندق سوختن باپوست او و کحل کردن نافع است مثل
اثمد حجرالیھود باخون خفاش مانع انتشار است کحلا و منبط شعر
بطم دخان او نافع تناشر است و منبط شعر کندر دخان آں کحلا قطران
دخان آں کحلا نیز زفت دخان آں کحلا نیز ذباب سوخته خاکستر او
کحلا نیز آبنوس سوخته کحلا نیز مانع تساقط است و پیدا کنندۂ مو
مصطکی کحلا نیز صمغ الصنوبر دخان او عمل می کند مثل باسق شیاف
مامیثا کحلا نیز حجرارمنی کحلا نیز قطب الفارسی سوخته کحل کردن نیز
ماعز پشکل سوخته او کحلا نیز قلقطار اثمد و زاج بعد حرق و سحق
باعسل سرشته کحلا منبت شعرست بنج و جعده جبلیه و پشکل موش

باز نمی روید موئے واژگون ضب خون او گذاشتن بر پلک چشم
بعد موئے کندیدن مانع است نیز صدف کبار سوخته در کوزۂ سر
پوشیده بگل‌حکمت داده تا حک شود کحل کردن بهرات بسیار نمی
روید شعر منقلب مجربست را تینج برائے شعر زاید نیز
مصطکی مالیدن چشم را نیز هدهد تلخۂ او بر سر موے کندیده
گذاشتن نمی رویاند شعر زاید را یربوع خون او بعد بر آوردن
موئے واژگون گذاشتن نیز رصاص کوزه ازاں ساخته و زلو پر کرده
بگذارد تابمیرند همه زلو سحق کرده پاشیدن بر موضع موئی
کندیده بازبرنمی روید کلب ۔ شیرسگ بر مکان موئے کنده مالیدن
پیدا نمی شود باز آں مو ضفدع سبز گذاشتن مکان موے کنده خون
ضفدع را بعد نمی رویاند آں موے را شاهترج عصارۂ آں مخلوط با
صمغ عربی ضماد کردن موضع موئے کنده را مانع است باز پیداشدن
موئے را صمغ‌البلاط گذاشتن بر اجفان نیز خفاش مغز خفاش مکان موئے
کنده مالیدن مانع است پیداشدن مرتبه ثانی را جرذان خون او تقطیر
کردن بر پلک چشم بعد کندیدن موئے ساعة مانع است بر آمدن موئے
را قنة مالیدن تامثل عسل شود و مالیدن بر پلک چشم بعد کندن
مو نمی رویاند مو را و موے زاید را نیز حجرالیهود مثل ایں گفته
است هو قوطوس و ابن هیشم شعر زاید از پلک چشم در پنجم
ماه یابیست و پنجم ماه قلع باید کرد و کحل کردن ایں کحل را
مجربست علق پنج یا هفت در کوزه سوخته و خاکستر او سحق
کرده کحل کردن در حالت کندیدن مو باز پیدا نمی کند مو را

یاآبی که درو حل کرده باشند کبریت را دافع قمل است ملح محلول درآب
ششتن اجفان را نافع است روشنائی کحلا متواترا مویزج مدقوق مثل
غبار کحل کردن نیز بورق ارمنی کحلا نیز خل العنصل غرغره کردن بمرات
نیز نطرون محلول درآب ششتن اجفان را بالخاصه دافع قمل است خردل
مدقوق درسرکه تند حل کرده غرغره کردن بمرات نیز ماء القبیری ششتن
پلک ها را نیز کحل شب دودرهم مویزج درهم صبر نصف درهم بورق نصف
کحل ساخته درسر که عنصل گداخته برکناره پلک کحل کردن مجربست
جندبیدستر محلول درآب ششتن پلک چشم را مجربست حب القوقا
بعد نضج تام استفراغ کردن بآں منقی ماده است ایارج فیقرا غرغره کردن
و استفراغ کردن بآں نیز عاقرقرحا کوبیده باچقندر طبیخ جید نموده ششتن
رورا بآں نیز نخالته الحنطه مویزج طبیخ داده ششتن رورا بآں نیز شب یمانی
مسحوق مثل غبار و کشیدن برکناره پلک چشم ممیت شعر نیز صبر دودرهم
دارچینیی و مصطکی من کل و احد ربع درهم استفراغ کردن باآں منقی
ماده متولده قمل و قمقام است نطول عاقرقرحا و مویزج و شب یمانی
جوش جید داده بخار دادن پلک چشم را و ششتن پلک ها را به طبیخ
او نیز گفته است احمد بن ثابت همیشه ریاضت و همیشه حمام
کردن و استفراغ بدن و تنقیه کردن دور می کند قمقام را و گفته
است ابن عبدوس قمل دور می شود از پلک به آب نمک و به مالیدن
شب یمانی اجفان را

معجون با روغن سوسن طلا کردن برکنارهٔ پلک چشم و محل روئیدن مو نیز اوز دلک کردن کنار پلک چشم را از شحم او پیدا می کند موئے را و مانع تساقط است شحم الدب دلک کردن کناره پلک چشم را پیدا می کند مورا بیض! مخ او طلا کردن جفن را نافع است بابونج عصارهٔ آں لطوخا نیز شیح محرق فرو بردن میل را دراں و کحل کردن پلک چشم را نافع است ساذج هندی محرق کشیدن میل بر پلک ها بعد فرو بردن میل دراں نافع است سلخ الحیه هر گاه در روغن زیت گذاشته و پیش آفتاب نهاده بعد چهل روز کحل کردن این زیت را نیک حدقه چشم را مانع انتشا راست و منبت مو است دیک پشکل سوخته او کحلا منبت مو است و مانع تساقط گفته است بوعلی سینا سبب آں یاقلت ماده است که عارض شده است درآخرمرض یافساد ماده است یاوسیع شده است مسامات شعر یا صلابت مساماتست یاغلیظ ست ماده و اصلا که نمی رسد بخار آنجا و نفوذ نمی کند و دلالت می کند برین خارش مکان کحل خسته خرما محرق دودرهم و نصف دخان کندر دودرهم سنبل هندی درهم و نصف حب بلسان درهم و نصف حجرلازورد غیرمغسول پنج درهم کحل ساخته کشیدن میل را برموضع شعر مانع است تساقط را و منبت شعر .

باب ـ ۶۱

درعلاج القمل و القمقام در پلک چشم سلق به عصارهٔ آں ششتن پلک بمرات دافع قمل و قمقام است زیت گو کرو دراں حل کرده مالیدن اجفاں را بالخاصه دافع است ماء الکبریت ششتن اجفاں را با آں

و سفیدی بیضه ضماداً بالخاصه شیاف مرسلاق را که حادث است بعد رمدزاج
محرق و زعفران و سنبل هندی از هرکدام در هم شادنج مغسول در هم
کوبیده و پارچه بیز نموده معجون به بیاض البیض ساخته خشک کرده باگلاب
سائیده کحل کردن دافع سلاق است دخان المر کحلاً نیز کندر دخان اوکحلاً
نیز اترج ترشی او کحلاً لبلاب عصارهٔ او کحلاً صبر کحلاً زنجبیل کحلاً بطم
دخان او کحلاً شیاف توتیا وا قلیمیا مامیران زبدالبحر هرواحد دو در هم
خولان چهار در هم زنجبیل دو درهم صمغ عربی پنج درهم شیاف ساخته
با ماء الحصرم حک کرده کحلاً نیز مصطکی مخلوط در کحل نافع سلاق است صمغ
صنوبر دخان او کحلاً زیت عتیق کحلاً گفته است ثابت بن قره که سلاق
از رطوبت بو رقیه مالح است و آن در ماق اکبر است یادر ماق اصغر یادر هردو
گفته است ابن‌بطلان منع است فصد در سلاق و گفته است تقطیر کن آب سماق
را در ابتدائے سلاق پس تحقیق مسکن الم است و مقوی بصر و لازم
بکن حمام را و استفراغ کن به طبیخ هلیلج و غاریقون –

باب ـ ۶۳

در علاج حکه چشم و ماق خل حکه وجمیع آن چیزے که می‌گزد چشم
رادورمی کند خل ممزوج با آب و کافی است تکمید باآب سرد و حدہ
آبنوس سوخته وشسته کحل کردن نافع حکه است بطم دخان او کحلاً نیز
میعه دخان او کحلاً نیز قطران دخان او کحلاً بالخاصه دافع حکه
است زفت دخان او کحلاً نیز سماق یک اوقیه در نصف رطل آب طبیخ
داده تاکه باقی ثلث بماند صاف کرده پارچه باریک را دران فرو برده

باب ـ ۶۲

درعلاج سلاق زیتون بری عصارۂ او معجون بشیافات نافع سلاق است و کحل کردن باآں تنها نیز نافع است ماء الرمانین معصوربا شحم جوش دادہ در ظرف مسی بے قلعی کحل کردن باآں نیز خنثی بیخ او مدقوق و گرفتن آب آں مخلوط باشرب حلوعتیق و مروزعفران و طبیخ جید دادہ کحل کردن باآں دوائیست نافع ز نجارا لحدید کحلا نیز سماق در آب خیسانیدہ شب و روز صاف کردہ تقطیر کردن چشم را نیر هلیلج اصفر درگلاب شب و روز خیسانیدہ و صاف نمودہ تقطیر کردن در چشم بالخاصہ مجربست ماء الحصرم قطورا نافع است نفع عجیب بالخاصہ مجربست ز نجار پارۂ آں با ادویۂ سلاق مخلوط نمودن قویست فعل آں حب ایارج استفراغ کردن باآں نیز شیاف صمغ عربی و کتیرا هرواحد ازاں سی درهم نوشادر دودرهم و نصف اسفیداج پنج درهم ادویہ جمع کردہ و سحق کردہ باسفیدی تخم مرغ شیاف ساختہ محکوک باگلاب کحل کردن نیز شحم الرمان ترش مدقوق ضماداً عجیب است فعل آں بیضہ دخان او کحلاً نیز زفت کحلاً نیز قطران دخان او کحلاً نیز خولان کحلاً بالخاصہ و حک کردن پلک چشم را باآب حصرم جدید و عتیق یا با گلاب برمنبت شعر شیاف احمر کحلا نیز برود حصرم جد ید عتیق برائے سلاق مزمن کحلا نیز د راج برائے سلاق مز من کہ باشد با او تناشر اشعار کحل کردن پشکل آں نیز ماءالورد قطوراً در ابتدا نیز عدس مطبوخ در گلاب ضماد کردن نیز بقلہ حمقا عصارۂ آں ضماداً بالخاصہ نیز هند باعصارۂ و روغن گل

پر می کند قروح چشم را کحلاً گفته است رازی تجربه کردیم بمرات که شادنج باگلاب موثر است بسیار تمرهندی خسته محرق او کحلاً نیز حلزون محرق کحلاً نیز ودع محرق کحلاً نشادد درست می‌کند قروح را و خشک می‌کند کحلاً نیز زفت کحلاً نیز توبال النحاس کحلا نیز توتیا کحلاً نیز وج محرق کحلاً نیز بیض قشر مد قوق مغسول کحلاً نیز و مکلس نیز زبد دخان او کحلاً پس درست میکند قروح را طین مختوم محلول درشیرزنان تقطیر کردن نیز سکبینج کحلاً اشق مندمل قرح قرنیه است خصوصاً و قتیکه مخلوط کرده می‌شود کندررا بالخاصه اثمد اصفهانی محرق پیدا کننده لحم است اسفیداج مخلوط به ادویه بسرعت مندمل است سنجار و آن خس بریست عصارۀ آن بشیر نساء نیز لوف عصارۀ آن کحلاً نیز زیتون عصارۀ برگ او و صمغ او دور می کند و سخ قروح را قنطوریون دقیق عصارۀ او مخلوط باشیر زنان نافع است کمادریوس مسحوق بازیت نیز کحلاً حجل تلخه او کحلاً نیز سنور تلخۀ او کحلاً نیز عقاب تلخه او کحلاً نیز دجاج تلخه او کحلاً نیز صبر کحلاً راسخ کحلاً مرقشیشا کحلا ابریشم محرق کحلاً ورد برگ یاتخم عصارۀ آن کحلاً نیز سنبل هندی کحلاً شادنج هندی کحلا زعفران درست می کند قروح را ماميثا کحلاً لحية التيس عصارۀ آن کحلا حلبه طبیخ آن قطوراً جندبیدستر به پیزاند قروح چشم را کحلاً گفته است فرق درمیان قروح و بثور آنست که در ابتدائے قروح رنگ او ابیض است و درظهور بثور لون او احمر است گفته است علاج قروح فصد ذراع و حجامت است ازساقین و خوردن مسهل و بسا اوقات بریده می شودرگ پس هردو

ضماد کردن بر چشم دافع حکہ است کندر کحلاً و دخان او نیز کحلاً صبر کحلاً نیز قولان کحلاً فلفل دو رمی کند دمع را و نافع است کحلاً زنجار دورمی کند دمع را هرگاه مخلوط کنند در کحل و استعمال کردن تنها زنگار را بسیار بد ست قلقطار کحلاً نیز زنجبیل کحلاً سنبل هندی کحلاً نیز کحل نافع توتیائے کرمانی دو درهم هلیلج اصفر صبر سقوطری فلفل و دار فلفل مامیران عروق الصفر هرواحد ازینها یک در هم مسحوق مثل غبار ترتیب داده باآب حصرم پیش آفتاب هفت روز گذاشته و کحل ساخته بکار برند نافع حکہ است قثار الکندر محرق کحلاً نیز قطن دخان او کحلاً بصل آب او ومثل او توتیائے کرمانی کحلاً نیز گفته است جالینوس ورازی هرگاه استعمال کرده شود ادویه راقبل فصد و تنقیه و مسهل پیدا می شود در چشم درد و ضربان و سبب ریزش مواد است بسوئے چشم و گفته که حکہ لازم است آں را دمع مالح بورقیه و سرخی پلک و بساوقات پیدا میشود قرع در پلک چشم پس استعمال کن در حکہ ادویه جالیه دمع برائے تحلیل فضل ردیه و پیدا کن رطوبات صالحه راکه مصلح است مزاج رابا ملازمت حمام و باصلاح غذا

باب - ۶۴

در علاج قروح کثیرا کحلاً اقلیمیائے فضة بهم می‌آرد قروح را کحلاً آبنوس محرق و غیر محرق کحلاً نیز و مخلوط باداد ویه چشم قویست فعل آں قنفذ تلخه او کحلاً نیز بسد و آں مرجان احمر است تمر خسته او محرق کحلاً شقایق النعمان کحلاً نیز کندر یادخان او یاهردو کحلاً نیز طباشیر پرمی کند قروح را از روے گوشت مر کحلا نیز و جلا می دهد بیاض چشمرا شادنج مغسول

تازه او کو بیده حل کرده ضماد کردن بر جبه نیز بنج تخم او مخلوط با ادویه مانع سیلان مواد است قطران باشیر زنان اکحلاً برپلک چشم نیز کندر و صبر جمع کرده برطوبت صدف ضماد کردن جبه را مانع انصباب مواد است

باب ـ ۶۶

در علاج کمنه مرزنجوش برگ هائے کوبیدۂ او مطبوخ باعسل ضماد کردن کمنه را زایل می کند و با سرکه تند کوبیده طلا کردن نیز فجل پوست بیخ او باعسل ضماد کردن دور میکند عارضه تحت چشم را و تخم او باعسل ضماد کردن نیز و عصیر آن باعسل طلا کردن نیز فلفل الماء برگ اوبا ثمرۂ او ضماد کردن کمنه را دافع است صبر ضماد کردن باعسل دافع کمنه است ملح باعسل ضماد کردن نیز کمون البری مخلوط بازیت ضماد کردن نیز و بیخ مطبوخ او بازیت مثل اوست نانخواه باعسل ضماداً و تکمید کردن قالع آثار خون است که عارض است تحت چشم و با شراب ضماداً نیز و رشان خون او ضماداً نیز فوتنج جمیع اقسام آن زایل کنندۂ کمنۂ چشم است و نهری مطبوخ با شراب ضماداً بالخاصه قطران مطبوخ با شراب ضماداً نیز خل باعسل ضماداً نیز انجدان بیخ او بازیت ضماداً نیز بلبوس بیخ او مخلوط بازردی بیضه ضماداً دافع کمنه است زوفائے یا بس مخلوط بازردی بیضه ضماداً و مطبوخ بامسکه ضماداً نیز جبن تازه بے نمک ضماداً

گوش و فصد کردہ می شود شریان قیفال و حک کردہ نمیشود پلک را درعلاج قروح از برائے آنکہ التصاق و قتیکہ اضرار کرفت حکہ بسرعت میکند شیاف الکندر منبت لحم است درقروح

باب - ۶۵

دردواهائے جالی آثار قروح را حندقوقی بستانی عصارہ او باعسل کحل کردن بالخاصہ جالی قروح است کندر و قشر آں هرواحد ازینها جالیست نیز سکبینج جالی و مرقق و ملطفست کحلا و جالی آثار قروح و دمعہ است ارنب مرارۃ او خمیر کردہ باروغن و باشیر زناں لتکردہ کحلا نیز فاختہ خون او جالی آثار مزمنہ است قطوراً - سندروس برمس حک کردہ تقطیر کردن درچشم جالی عجیب است املج شگوفہ او کحلاً نیز مرجان کحلا نیز بول‌صبی کہ محتلم نشدہ باشد درظرف نحاس بے قلعی باعسل طبیخ تام دادہ کحلاً نیز لولو کحلاً نیز قنطوریون عصارۃ او کحلا نیز زجاج محرق مکاس بعسل بمرات کحل کردن بالخاصہ سنجار عصارۃ او کحلاً نیز - فصل درادویہ مانع انصباب مواد بسوئے چشم کندر دخاں او قاطع مواد است از چشم و هرگاہ مخلوط کردہ شود کندر را بسفیدی بیضہ و برهرد و پهلو گذاشتہ شود مانع ریزش مواد است بسوئے چشم میعہ دخان او کحلاً نیز آبنوس قاطع سیلان مواد است کحلاً انزروت نیز ایل شاخ محرق آں معجون بہ بیاض البیض گذاشتن بر هردو پهلو مانع سیلان مواد است باقلا آرد آں با سفیدی بیضہ طلا کردن بر هردو پهلو نیز بطیخ قشر او ضماداً بر جبہ نیز دلب . برگ

باب - ۶۸

در علاج جحوظ اقاقیا ضماداً آس عصارۂ آں ضماداً نیز هندبا کوفته ضماداً نیز عصاالراعی عصارۂ آں ضماداً نیز خولان ضماد آنیز حضض مکے ضماداً نیز لحیۃالتیس عصارۂ آں ضمادا نیزبالخاصه هلیلج کابلی پاک می کند از خلط بدن را غاریقون ایضا مطبوخ الفواکه پاک می کند بدن را نیز گفته است جالینوس ورازی علاج جحوظ چشم استفراغ بفصد ودوائے مسهل است بعد آں و ضع محجمه است بر قفا -

باب ۶۹

در علاج زرقه زعفران با آب کحلاً اگر پیدا است بعد مرض گرم و تند و تیز شقایق‌النعمان عصارۂ آں کحلاً نیز بندق محرق پوست او مسحوق بازیت بر یا فوخ صبیان مالیدن دور می کند ز رقیت چشم را و سیاه می کند چشم را حنظل تر و تازه میل درو داخل کرده کحلاً نافع است زرقۂ چشم را و عصاره او تقطیر کردن در چشم نیز حنظل و حلزون مثل غبار سحق کرده بمرات کحلا نیز رمان عصارۂ پوست آں تقطیر کردن در چشم و بعد ساعت تقطیر کردن در آں عصارۂ ورق که در قشررمان مخزونست سیاه می کند چشم را عفص-در هم اقاقیا شش درهم مثل غبار سائیده معجون بعصارۂ شقایق النعمان تقطیر کردن با خرقه پیچیده درچشم دور مٰی کند ز رقیت را اتان شیر او تقطیر کردن در چشم بمرات کثیره گرما گرم نافع است نیز قلقدیس دو درهم اقا قیا دو درهم عفص دو درهم مثل غبار سائیده کحل کردن دور می کند زرقه را جوز عصاره پوست سبز آں کحلاً مسود زرقه است عنب الثعلب عصارۂ او قطوراً در زرقه بمرات مسود است گفته است جالینوس زرقه که عارض

نیز باقلا آرد او و آرد حلبه باعسل ضماداً نیز راوند چینی باگلاب یا سرکه لعاب الصایم ضماداً نیز مردارسنگ ضماداً نیز ترمس ضماداً ثافسیا و کندر و شمع ضماداً نیز ثوم محرق خاکستر او باعسل ضماداً نیز سندروس ضماداً نیز افسنتین با شهد ضماداً نیز و مخلوط با سرکه سماق ضماداً نیز قصب الزریره ضماداً نیز خردل ضماداً نیز عسل مقوم مخلوط با خردل ضماداً نیز و با ملح بالخاصه گرسنه ضماداً نیز دم الشفا نیز ضماداً نیز مرقشیشا ضماداً نیز مر محلول در آب ترب ضماداً نیز بط پیه او با خردل ضماداً نیز -

باب - ٦٧

در علاج حول ریشه و آن بندق هندی است مخلوط با اثمد کحل کردن نیز بالخاصه ریشه گرم کرده رطوبت آن با اثمد مخلوط ساخته کحل کردن زیتون عصارة برگ آن نیز نطرون باقنه میل کشیده بر چشم کشیدن دافع حول ست شفا نیز خون او تقطیر کرن در چشم نیز فاخته خون او تقطیر کردن در چشم نیز گفته است رازی حول خلقی نیست بلکه حادث است به سبب علت هائے سر چنانچه صرع و سدر و دوار و گاه پیدا می شود از رطوبت دماغ و گفته است جالینوس که حول میل از استقامت است و سبب او یا استرخائے عضلات چشم یا مده است یا رطوبت است یا خشکی است و بر گشتن چشم بسوئے فوق یا بسوئے اسفل می بینند یک را دوشي

زنجار هرواحد یک درهم زعفران چهار درهم شیاف کردہ کحلاً نیز شیاف دیگر نافع است ضیق را وقتے کہ باشد از رطوبت عاقرقرحا درهم نجار ربع درهم شیاف ساختہ کحلاً نیز گفتہ است حریری ضیق اگر بالطبع است محمود است و اگر بالعرض است ردیست و گفتہ است رازی وقتے کہ تنک می بینند مریض اشیائے بزرگ را تدبیر آن ریختن آب گرم بر سر ورو و گفتہ است حریری اگر عارض شدضیق از خشکی پس علاج کن با اشیائے مرطبہ و حمام و ریختن آب شیر گرم معتدل بر سر غرق کردن سررا بد هن البنفسج و بادام وروغن کدو و روغن هیل -

باب ۴۲

فی الاتساع باقلا آرد او معجون بشراب ضماد کردن نافع است اتساع را بالخاصہ را زیانج آب او قطورا درچشم نیز گفتہ است طبری و رازی انفع دوا در اتساع وضع محجمہ است و گاہ وسیع می شود حدقہ چشم و می بینند شی را اصغر و بسا او قات باطل می شود بصارت پس فصد کن و استفراغ کن بدوائے مسهل و فصد ماق کن وحجامت کن بر نقرہ و نطول فرما بر چشم از آب سرد و نمکین وسر کہ و بگذار محجمہ بر هر دو بنا گوش و اگر حادث شد اتساع از خشکی پس علاج نیست و اگر حادث شد از ورم یا ضربہ علاج او فصد قیفالست و شستن چشم بشیر دختران و سرمہ شادنج مغسول وتخفیف غذا و استعمال مزورات واگر حادث شد از رطوبت کثیرہ پس اگر مریض صبی است استعمال کن شیاف را از عصارۃ آس تر واز زعفران -

باب - ۴۳

فی الشترہ اگر از نقصان مادہ است پس علاج نیست و اگر از استرخا است استمال کن موقویات را واگر از تشنج است پس دوائے کہ سست بکند - علمق

است مشایخ را می با شد از بسیاری خشکی چشم و این زرقہ نوعیست از آب متولد در چشم و قال صاحب الحاوی زرقہ عارضۃ جمود رطوبت جلیدیہ است و انعقاد آں و دریں‌حالت حادث می شود تا بینائی تمام ۔

باب ۴۰

در علاج انتشار رازیانج آب عصارۃ آں دہ درھم عسل پنج درھم جوش دادہ تا غلیظ شود قوام آں کحل کردن نافع انتشار است باشق تلخہ آں کحلاً نیز ورد خشک یا تر ضماداً دافع انتشار است کہ حادث است از ضربہ صندل دافع انتشار کہ حادث از ضربہ است ضماداً نیز فوفل نیز ضماداً نیلوفر ضماداً نیز خلاف برگ آں و شگوفہ آں نافع انتشار و نتو است نیز باقلا آرد او معجوں کردن بشراب و ضماد کردن نیز سکنجبین السکری و دقیق الباقلا ضماداً نبز شیاف عصیر الرازیانج تازہ وعصیر ورد پیش آفتاب نہادہ تا غلیظ شود شیاف ساختہ کحلاً نیز حلتیت اکلاً و کحلاً نیز فرفیوں دو درم فلفل چہار درھم مثل غبار کوبیدہ باتلخہ بز خمیر نمودہ شیاف ساختہ کحلا نیز اقاقیمیا ھر نوع کہ باشد کحل کردن نیز لولو کحلا خطمی و آرد با قلا و بابونج معجون با آب سرد و شراب ضماداً نیز بیضہ زردی و سفیدی آں مخلوط باسہ درھم روغن گل نافع انتشار است شبوط زھرۃ آں کحلاً نیز مرارۃالمعز کحلاً نیز عنب الثعلب عصارۃ آں ضماداً نیز دشا با زعفران ضماداً نیز گفتہ است رازی کہ دواھائے نزل مانع اند انتشار را ۔

باب ۴۱

فی الضیق بابونج و اکلیل الملک و فرنجمشک نطول کردن بر سر نافع است ضیق را بان روغن او بسیار استعمال کردن نیز شیاف جاوشیر

یا قُوا کہ یا ھلیلج و قلیل کن غذا را با مزورات پس اگر ضعف قوت باشد غذا کن بفراریج و زردی نیم برشت گفتہ است ثابت بن‌قرہ دبیلہ قرحۂ ردیہ است حادث می شود در ملتحمہ یا در قرنیہ پس تدارک کن از اول حدوث آں و ھرگاہ بزرگ شد منفجر خواھد شد و بر آید جمیع رطوبات چشم و گفتہ است کہ علاج آں‌تقطیر است در چشم سفیدی بیضہ و روغن بنفشہ و شیردختراں بمرات صبح و شام و امرکن مریض را بقلت کلام و صحبت و تعب و لازم دارد سکون و دعت و راحت را۔

باب ۔ ۷۵

فی‌التوثہ و آں گوشت نرم و سرخ است در باطن جفن میرود ازو خون و گفتہ است جوزی التوثہ حادث می شود از مادہ دموی کہ از عروق بر سبیل ترشح بر می آید و گفتہ علی بن عیسے ابتدا کن علاج آں بفصد قیفال و حجامت بر ساق و استعمال دوائے مسہلہ تا پاک شود بدن و نیز توثہ لحم سست است سیاہ رنگ و اکثر عارض می شود جفن اسفل را و گاہ عارض می شود جفن اعلیٰ را در ظاھر یا در باطن و پیدا می شود ازدم محرق

باب ۔ ۷۶

فی‌السعفۃ گفتہ است حریری سعفہ قروح صغار است و حادث می شود از بلغم عفن یا از سوداو دلیل آں رنگ ھر دو و گاہ مرکب می شود از ھر دو و گاہ می باشد از صفراو دلیل آں زردی رنگ است و علاج فصد و استفراغ است بہ دوا کہ بر آرد مادۂ علت مذکورہ را

عصاره ورق او واطراف او قطوراً عوسج عصارۂ ورق اوو اطراف ورق او قطوراً نیز گفته است ادن مختر شگوفه سفید بابونج خشک کرده بکوبند یک جز ازو و ربع جز اشق مخلوط کرده استعمال نمایند و گفته است حریری شتره یا از نقصان ماده یا از تشنج یا از استر خائے عضل یا از خیاطت جفن است گفته است ثابت ابتدا کن استفراغ بمطبوخ فوا که قبل علاج و فصد کن از قیفال و گفته است پرهیز بکن از دوا هائے قابضۂ مجففه مگر بعد فصد و گفته است عبدوس شتره اگر خلقے است لا علاج است ۔

باب ۔ ۴۷

فی الدبیله گفته است حریری قرحه که بگیرد تمام سیاهی چشم را قلیل است که سالم بماند چشم ازاں حلبه تقطیر کن در چشم طبیخ حلبه را اکلیل الملک طبیخ او قطوراً بزرالکتان لعاب او نیم گرم منضج است تقطیراً لبن الجاریه با سفیدی بیضه قطوراً شیاف الابار کندری بعد انفجار علاج است دبیله را شیاف الاحمر بعد التحام کحلاً نیز عوسج در آخر کار کحلاً مجلی است شاهترج عصارۂ آں شربا با شکر عدس ضماداً در ابتدا مطبوخ در آب بهی یا جرم بهی نیز بیضه زردی آں بعد سه روز با زعفران ضماداً نیز شیاف اخضر در اواخر کحلاً زیتون عصارۂ برگ او ضماداً در ابتدا سنبل هندی مخلوط بوزن او تخم گل ضماداً نیز طین مختوم ضماداً نیز اسفیداج نیز عفص سه درهم اصفهانی پنج درهم مثل غبار سائیده در چشم کشند گفته است احمد بن ثابت فصد کن اولا بعده حجامت کن و استفراغ ده بمطبوخ افتیمون یا غاریقون

و گل سوخ منزوع الاقماع و کشنیز خشک سحق کن همه را و بنوش با آب پنیر هر روز پنج درهم شادنج و نشا صبح و شام کحل کن چند میل شیاف مامیثا حک کن بشیر دختران صبح و شام و هر روز کحل کن چند میل نافع و مسکن الم است شادنج و مامیثا و طین مختوم و لولو هر و احد درهم سحق کن و کحل کن در چشم شیاف مامیثا طین مختوم و لولر هر و احد درهم سحق کن مثل غبار و کحل کن مسکن الم است

باب - ۷۹

فی الشرناق شرناق زیادتی شحم است در پلک اعلیٰ و گفته است حریری علاج شرناق فصد است و حجامت ساقین و استفراغ بقرص بنفسج و ایارج فیقرا صبر طلاء بر جفن نیز مامیثا نیز مر طلاء نیز بسد طلاء نیز طلا مربسد ا قاقیا هر و احد یک درهم زعفران نصف درهم معجون کن با آب آس تازه و طلا بکن برجفن

باب - ۸۰

فی الدمل و آں ورم صلب است حادث می شود در باطن جفن اسفل یادر ظاهر و تولد او از صفرا و خون است و عارض میشود درد طین مختوم ضماداً اشق با آب کشنیز سبز ضماداً بعد جمع شدن چرک بقلة الحمقا حشیش آں مدقوق بروغن بنفشه ضماداً نیز و اگر داخل است تقیطر کن بعد خروج مدة مخ البیض و دهن بنفشه و اگر خارج است بچسپان روغن را روز و شب و در صبح مرهم اسود قیروطی بشو چشم را روز شب با آب گرم بسیار مرتبه و قیروطی بگذار شیاف احمر بالبسن کحل کردن- داخلیون بعد انقطاع خون بگذار

شیاف احمر حاد کحلاً نیز حب الایارج استفراغ بسه روز پے در پے یک مثقال نیز حمام دخول حمام نافع است سعفه را هر روز یا بعد دو روز از حمام بر آمده بروغن گل و قنبیل و اسفیداج تدهین کردن نافع است و پرهیز کن از کشک و از هر چیزیکه مولد سوداست و غذا کن غذائے لطیفه و بیضه نیم برشت .

باب - ۷۷

فی النملة و آں قروح صغار است اکاله در پلک چشم گفته است رازی نمله قروح است در پلک چشم هلیلج اصفر و تمرهندی و سنامکی و محموده مسهل ده ازینها مامیثا طلا کردن بر پلک چشم با صبر و خولان و زعفران و آب کاسنی برود حصرم کحلاً و شیاف احمر نیز حضض مکی زعفران مر نافع است و گفته است حریری نمله گاه می باشد از صفراء محرقه هر گاه بریزد در پلک و منتشر می شود مویهائے پلک و دیده می شود بیخ هائے مو منشق و برنگ سرخ

باب - ۷۸

فی السرطان ورم صلب است که عارض می شود در طبقهٔ قرنیه اعلی که باعث درد سخت است با تمدد و نخس قوی خصوصاً وقت حرکت و صداع و سقوط شهوت طعام و نفع نمی کند علاج مگر به تسکین الم سفوف حجر ارمنی هلیلج کابلی بسفایج و نمک هندی و غاریقون و مسهل ده باین سفوف با آب کشنیز سفوف مبدل تخم خیار و تخم کدو و لسان الثور و اصل سوس و صندل مقاصری و تباشیر .

باب ـ ۸۵

فی الجهر علاج کن بمقویات دماغ بہ ادویۂ باردہ مثل لخلخہ و سرکہ و گلاب و بہ ہر چیزے کہ علاج کردہ شود صداع را و بر یزان آب معتدل رابر سر نطول بنفشہ زہرۂ بابونہ و بذر خطمی خوب جوش دادہ بخار گرفتن و نطول کردن بر سر در حمام

فصل کسے کہ می بیند از دور و نمی بیند از نزدیک و بالعکس علاج کن بحب ایارج و حب قوقا و منع کن مریض را از استعمال ادھان و شم کن مرزنجوش را و غذا کن فراریج مشویہ و مطبخہ را و قلیۂ ہاۓ لحوم طیور را و اگر مادرزاد است لاعلاج است و اگر حادث است پس دوا کن بادویۂ مسہلہ بعد فصد وغر غرہ و معطسات نیز کحل فلفل قنبیل اجزا برابر کحل کن کرکی زہرۂ او کحلاً تیس جبلی کحلاً نیز باشق مراۂ او کحلاً ارنب مثلہا راز یانج با شہد کحلاً سلحفاۃ زہرۂ او کحلا کحل مجرب فلفل دار فلفل اجزا برابر کماشیر شخصے کہ نمی بیند کواکب و نہ قمر پس سعوط کن کما شیر و دہن بنفسج مجرب

باب ـ ۸۶

فی الشری استفراغ کن بہ حب ایارج و قوقیا دار فلفل در جگر گوسفند گذاشتہ بریاں کردہ کحل کن صدید او را و دار فلفل خشک کردہ مثل غبار سائیدہ کحل کن و غذا کن زردی نیم برشت را و کحل کن روشنائی را صبح و شام سہ میل

باب ـ ۸۷

فی الخفش دہن بنفسج با شیر دختران و حمام با آب معتدل و منع کردن از غذاۓ حریفۂ مالح

باب ـ ۸۱

فی بیاض الهدب استفراغ با هلیلهٔ کابلی و غاریقون و ایارج فیقرا و غر غره کردن با ایارج فیقرا و مصطکی و قرنفل جاوید طلا کردن برجفن دافع بیاض است

باب ـ ۸۲

فی الخیال سه قسمت است یا از معده و یا از غلظ رطوبت بیضیه یا ازمشارکت استفراغ کن با ایارج فقرا بعد از دوروز استعمال کن بذر کرفس و انیسون و مرما خور و کحل عزیزی استعمال کن بعد از تنقیه معده و بدن و پرهیز کن از حرکات عنیفه و جماع سلحفات بری تلخه او کحلاً مانع نزول الماء است و سر مدرق او کحلاً نیز

باب ـ ۸۳

فی الغدده علاج آں فصد قیفال است و حجامت ساق و استفراغ بحب ایارج بعد ازیں علاج با آهن و مضغ کن کمون را و نمک را و تقطیر کن درچشم بعد ازیں زردی بیضه باروغن گل و به بند تادو روز

باب ـ ۸۴

فی استرخاء الجفن استفراغ کن بحب ایارج و بعد پنج روز استعمال کن اطریفل صغیر را صبر طلاکن جفن را بالخاصه ضماد اقاقیا و حضض و زعفران و بسد و صبراجزا برابر معجون کن بماء مورد و ضماد کن اقا قیا ساقیده بر پلک چشم بگذار شجرالارز دخان او کحلاً شبت کحلاً

باب ـ ۸۹

فی صغرالعین و ذبولها گفته است رازی صغر عین از خشک شدن رطوبات چشم است پس غذاکن اغذیه مرطبه و چرب چنانچه شحم دجاج و لحم حملان و اجتناب کن از تعب و دخان و غبار لبن‌النساء بدوشان در چشم یا مخلوط کن به سفیدی بیضه و دهن بنفسج قرع تخم او مدقوق در آب و باشکر شربا نیز و سعوط کن دهن بنفسج و شیردختران نیز الادویة اللمضرةللعین بادروج ملح کرنب لحوم غلیظه سرکه جماع حجامت کراث جرجیر زیتون الادویةالحافظة لصحة العین توتیا مسحوق باآب مرزنجوش هفت روز در آفتاب گذاشته کحلاً اثمد کحلاً مر قشیشائے ذهبی و فضی کحلاً شادنج کحلاً

باب ـ ۹۰

فی وجع الاذن افسنتین بخار طبیخ او نافع است اکلیل‌الملک عصارهٔ او بامیفختج مسکن است افیون و زعفران و مر قطورا نیز سنجار طبیخ بیخ آں تقطیر کردن مسکن وجع است مجرب اذان الفار عصاره او قطورا کندش مسکن و جع و منقی و سخ است خروع روغن او با روغن گل قطوراً نیز قنب روغن تخم او قطوراً بزر شهدانج قطوراً سلق عصارهٔ طبیخ او باعسل تقطیر کردن نیز حشیشه عصارهٔ او بروغن گل مومیائی وزن یک حبه بروغن گل تقطیراً نیز دهن‌اللوز قطوراً وسعوطاً وجوش داده بانسج عنکبوت سعوطا نیز شونیز مدقوق باؤیت

باب ـ ٨٨

فی و رمر العین ورد ضماداً کندر دخان او کحلاً بنفسج برگ سبز او ضماداً حی العالم ضماداً زعفران و ورق گل ضماداً بیضه زردی او باروغن گل ضماداً صفر تنها گرم کرده ضماداً سفرجل گرم کرده ضماداً بقلة الحمقا عصارة او با آردجو ضماداً سویق الشعیر با برگ بنفشه و با شیر ضماداً بنج عصارة برگ با سویق شعیر ضماداً ـ آس مثله شادنج مغسول کحلاً

و ضماداً ـ عنب الثعلب با آرد جو ضماداً خل با آرد جو ضماداً الادویة المسکنة الوجع ورد کز برة خضرا عصیر آن تقطیر در چشم با شیر دختران بیض زردی آن با زعفران و روغن گل ضماداً و بالخاصه سفیدی آن مسکن و جع است و نرم کند سختی پلک زا رمان حلو مدقوق باشحم و مطبوخ با شراب حلب ضماداً نافع است اسفنج تکمید چشم در آب گرم نافع است حماما و زعفران و زردی بیضه و روغن گل ضماداً نیز جلنار و اکلیل الملک طبخ داده کماداً نیز شیاف دارچینی کحلاً نیز اکلیل الملک و برگ کشنیز سبز و زردی بیضه و روغن گل و خبز گندم منقوم دراب عنب مخلوط ضماداً نیز غبار الرحی ضماداً بر پیشانی مسکن و جع است افیون محکوک بشیر دختران تقطیر او مسکن ضربه است میفختج و اکلیل الملک و زعفران و افیون قدر عدسه ضماداً نیز زعفران و برگ گل و زردی بیضه ضماداً نیز لبن الجواری نشاسته حل کرده تقطیر درچشم نیز نشا سفیدی بیضه حل کرده تقطیر درچشم خولان با آب گلاب نیز.

پر کردہ برآتش گذاشتہ سہ ساعت تقطیراً نیز خشخاش روغن آں قطورا درگوش نیز نفط ابیض تقطیراً نیز سماقی خون او قطوراً نیز سرطان نہری کوبیدہ جوش دادہ در زیت تامہرا شود قطوراً نیز صرصر در زیت جوش دادہ تقطیراً نیز بصل بازیت جوش دادہ تقطیراً نیز یبروج الصنم زہرۃ او بارد را نیز قنطوریون دقیق عصارۃ او بدھن سوسن قطوراً فرفیون یک درھم دردہ درم زیت جوش دادہ تقطیراً نیز ماعز مرارۃ او باروغن بادام تلخ و عصارۃ افسنتین طبخ دادہ تقطیراً شحم الضب بادھن سوسن تقطیر کردن نیز کرم شگوفۃ او در روغن خیری حل کردہ تقطیراً نیز فلفل کوبیدہ مخلوط بروغن گل تقطیراً نیز خربق اسود جندبید ستر یک یک درھم زعفراں دو درھم فتیلہ ساختہ نیز حلتیت بازنجبیل و روغن خردل تقطیراً کمون معجون باعسل فتیلہ ساختہ نیز کاوی روغن او قطوراً دارفلفل بازیت سحق ساختہ تقطیراً نیز

باب ـ ۹۱

فی ورم الاذن اکلیل الملک نافع است ضماداً نفطابیض ایضا زعفراں ایضا نرجس روغن او ضمادا جندبید ستر افیون میفختج دور می کند و رم بارد را ضماداً کرنب عصارہ او باآرد باقلا و روغن سوسن مطبوخ کردہ ضماداً نیز گفتہ است رازی علاج ورم ھا در گوش فصد قیفال است و استفراغ بمطبوخ فواکہ و غذا آب جو باشراب نیلوفر و ضماد بازبد و سفیدی بیضہ و شیر دختراں و در گوش شیر چکانیدن نیز

تقطیراً نیز نعناع عصارہ او باشهد قطوراً قرم عصارۃ ورق تازۃ اوقطوراً
دهن الناردین و جندبےدستر وزن حبہ تقطیراً ـ دهن البان باجندبیدستر
ایضا لسانی الحمل قطوراً کرنب باروغن گل و کندر تقطیراً معزبول او
قطوراً شجرالارز عصارۃ او قطوراً دودالجراد طبیخ او و دهن البان
تقطیراً بادووج جاوید درگوش چکانیدن مسکن و جع است خراطین طبیخ او
بازیت تقطیراً نیز کبش زهرۃ او قطوراً بنج روغن تخم او قطوراً فجل
روغن تخم کهنہ او مروخا فراسیون بخار طبیخ او درقمقم مسکن بارد
است فوہ الصبغ عصارۃ او قطوراً نیز سلخالحیہ در شراب جوش
دادہ تقطیراً نیز مصطگی باروغن یاسمین تقطیراً مسکن است نرجس
دهن او قطوراً خنفسا طبیخ درزیت تقطیراً قصب الزریرہ طبیخ او نیز
ایرسا دهن او نیز سداب عصارۃ آں جوش دادہ تقطیراً نیز لبنالنساء
درگوش تقطیراً سوسن قطورا نیز عنب الثعلب باروغن گل قطوراً
نیز زوفا باپیہ بط قطوراً نیز خولان چهار درهم افیون یک
درهم عسل پنج درهم فتیلہ ساختہ درگوش گذاشتن مسکن و جع
است دارچینی خوردن نیز شعرالانسان محرق باروغن گل مسکن وجع
شدید است و باشراب قطوراً کراث عصارۃ او باسرکہ و روغن گل و
کندر قطوراً باشیردختران نیز نطرون باخل گداختہ قطوراً نیز حنظل
درزیت جوش دادہ تقطیراً نیز شحم الحنظل دو درهم ثوم سہ درم
عصارۃ سداب دہ درهم بازیت جوش دادہ تا کہ زیت بماند تقطیراً مجرب
است قرم باروغن تلخ قطورا بادنجان اصفر خالی کردہ روغن کد و تلخ

روغن او قطوراً نیز خل و بول گاؤ قطوراً نیز و زهرهٔ گاؤ با آب کراث تقطیراً نیز مازریون مسحوق بابول محز تقطیراً نیز خل جوش دادہ بخار او بقمع نافع است دوی و طنیین را تیین با خردل مدقوق با آب فتیلہ ساختہ در گوش گذاشتن نیز نارجیل قطوراً با شراب کہنہ و یا با عسل مرارير جميع مرا رها قطوراً نیز لوزالحلو همیشہ خوردن او نافع است فجل عصارهٔ آں قطوراً سوسن و مشمش هر واحد یک درهم روغن سداب شش درهم خل سہ درهم مخلوط مقطر ساختن نیز کمون مسحوق در شحم دجاج مذاب کردہ هفت مرتبہ تقطیرا نیز -

باب - ۹۵

فی قروح الاذن خولان فتیلہ ساختہ استعمال کردن نیز لبلاب باروغن گل تقطیر کردن نیز جاموس زهرهٔ او نافع است مدهٔ جاریہ را قطوراً لحیةالتیس بیخ او نافع است زبد قطوراً صبر بآب لسان‌الحمل تقطیراً نیز خبث‌الحدید با سرکہ تند تقطیرا نیز حضض مکی مخلوط با شراب کہنہ تقطیرا نیز بول انسان با عصارهٔ سداب تقطیراً نیز بول انسان قطوراً کندر مدقوق بشراب عتیق تقطیراً نیز زرنیخ احمر مثل غبار سائیدہ با عسل تر کردہ در گوش نہادن نیزمرهم عجیب برائے قروح اذن مجرب انزروت زبدالبحر بورق ارمنی کندر مر شیاف ماميثا مدقوق و معجون با عسل و سرکہ پس تقطیر کردن در گوش با شراب کہنہ دور می کند قروح را مرهم با سلیقون محلول با روغن گل تقطیر کردن نافع است بالخاصہ ماءالقاتر نطولاً بول ابل دور می کند قروح را و گاہ سیلان می کند رطوبت

باب - ۹۲

فی سدد الاذن مشمش روغن خسته تلخ او مفتح است شبت روغن او قطوراً نیز الفجل دهن او قطوراً نیز لوزالمر دهن او قطوراً خردل روغن او قطوراً قنب عصاره برگ او قطوراً نیز سداب روغن او قطوراً نیز

باب - ۹۳

فی الطرش و الصمم شحم الشفا نیز قطوراً خل برسنگ گرم پاشیده بخار گرفتن نیز عنصل سر که آں قطوراً خروع روغن او قطوراً حنظل عصارهٔ برگ او قطوراً بابونج و اکلیل الملک کوبیده با آردجو و روغن خل مطبوخ ضماد کردن دافع صمم است خردل مدقوق باعسل فتیله ساخته نیز مرراۃالبقر قطوراً مرارۃالغنم پوست آں مدقوق بانمک تقطیراً نیز قطران فتیله تر کرده در گوش گذاشتن نیز خربق‌اسود چوب او در گوش گذاشتن دو روز یاسه روز نافع است جندبید ستر نافع است نفع عجیب کبریت بخار او در گوش گذاشتن نیز ابہل ثمره او جوش داده بادهن خل در ظرف حدید تاسیاه شود تقطیرا نیز دهن‌العقارب تقطیرا بمرارت در گوش نیز

باب - ۹۴

فی الدوی و الطنین مرز نجوش عصاره او باروغن بادام تلخ تقطیر کردن نافع است زیتون برگ او مدقوق مطبوخ تقطیر کردن نیز حب‌الغار مدقوق طبخ داده باعسل تقطیراً نیز مازریون.

گاؤ قدید جوش داده تقطیرا نیز خربق ابیض مسحوق مخلوط باسرکه قطوراً نیز نشادر محلول باشیر دختران قطوراً نیز۔

باب - ۹۹

فی دخول الماء فی الاذن بصل آب پیاز قطوراً بیض سفیدی تخم باشیر دختران قطوراً گفته است رازی شخصے که داخل شد در گوش او آب باید که دگر بار آب بیندازدو بخاید همون طرف آب اول و ثانی بد رمی رود۔

باب - ۱۰۰

فی الریح الباردة یصیب الاذن زوفا بخار گرفتن بقمع دافع ریح گوش است صعتر مثله فجل روغن تخم او قطوراً جند بید ستر محلول در روغن خیری تقطیراً لبن البلسان قطوراً سه قطر

باب - ۱۰۱

فی الورم الحادث فی خلل الاذن ابل ضماد کردن مغزساق او را منضج و محلل است بقر مغز ساق او ضماداً نیز تین ضماداً منضج است باقلا پوست او ضماداً بزرقطونا باسر که و روغن گال ضماداً زعفران محلل است ضماداً ایرسا بیخ او باشراب ضماداً عنب الثعلب بانمک کوفته ضماداً لحم الصدف ضماداً محلل ست بعر الماعز باآرد جو و شراب یاسر که ضماداً نیز۔

باب - ۱۰۲

فی دخول الحیوان و غیره فی الاذن بصل آب آن تقطیراً زیت تقطیراً مجرب مر باروغن بادام تقطیراً نیز فصل فی منقیات الاذن عسل قوام غلیظ آن

از گوش صبیان و سبب آں کثرت شیر دادن است در شب علاج او ترک شیر دادن است در شب حضض مکی خبث حدید نافع است با خل و تقطیر او در گوش صبیان ـ ماءالزیتون‌المملوح تقطیر کردن مر قروح مزمنه را در گوش سمن‌العتیق مخلوط با شیر دختراں تقطیر کردن نافع است مده را و قیح را ـ

باب ـ ٩٦

فی الضربته و الصدمته کندر مدقوق در شیر زناں حل کرده مسکن است وجع را پنجنگشت و حرمل و آس طبخ کرده بدهن نافع است صدمه اذن را انیسوں کوفته باروغن گل تقطیر کردن نیز اسفیداج‌الرصاص نافع است طلاءً بورق جوش داده در سرکه نافع است انفجار دم را بیضه مخلوط زردی آں با سفیدی نافع است ضربه و صدمه را ضماداً ـ

باب ـ ٩٧

فی الرطوبۃالجاریه من الاذن شبت تقطیر کردن در گوش زفت رطب و روغن گل قطوراً نیز صبر حل کرده در آب لسان‌الحمل نیز ـ مرارۃالثور باشیر دختراں قطوراً نیز

باب ـ ٩٨

فی دودالاذن عذبه سحق کرده با آب بادیان تقطیر کردن توتیائی‌هندی معجوں با زردی بیضه در گوش نگاهداشتن دافع دود است بول‌صبیان قبل بلوغ جوش داده در پوست انار تقطیرا نیز حنظل عصارۃ تازۃ او یاطبیخ خشک او قطوراً نیز عفص مسحوق مخلوط بروغن گل تقطیرا نیز بقر گوشت

باب ـ ١٠٥

فی الخشم نسرین شماً و سعوطاً مرارير همه آن نافع است قطوراً شو نیز پنج روز در سر که گذاشته و خشک کرده مخلوط بزیت کهنه تقطیرا در بینی جمل بول او استنشاق کردن در حمام نیز خل فوتنج مرزنجوش در سر که جوش داده بخار گرفتن در حمام نیز

باب ـ ١٠٦

فی اللحم الزاید فی الانف سرو جوز او مثل غبار سائیده مخلوط باشیر دختران تقطیر کردن در پنیر دور می کند لحم زاید را طین یابس مدقوق با جوز سرو فتیله ساخته نیز زنجار نشادر صبر با سرکه سائیده پیش آفتاب خشک کرده نفوخ کردن در بینی فصل فی ادویة المحرکة للعطاس خردل مدقوق پیش بینی گذاشتن محرک عطسه است فرنجمشک شماً خولنجان مدقوق شماً ایرسا طبیخ او شماً

باب ـ ١٠٧

فی نتن الانف لبلاب عصارة او باروغن بادام قطوراً جمل بول او قطوراً ایرسا روغن او قطوراً خربق ابیض با صدف محرق ذرورا نشادر صبر با سرکه قطوراً قصب الذریرة تخم نسرین و قرنفل هر و احد درهم مر عفص هر و احد نصف مسک ثمن درهم نفوخاً

فتیله ساخته در گوش نهادن منقی است لوزالمر مخلوط باعسل فتیله ساخته درگوش نهادن. نیز زعفران سنبل ورد احمر درگوش گذاشتن نیز

باب - ۱۰۳

فی الرعاف ثور برا ده شاخ گاو شربا کافور سعوط کردن دوحبه باآب کشنیز سبز قاطع رعاف است آملج عصارۀ او با کافورسعوطاً کهربا شربا و تعلیقا و نشوقاً خرءالحمام واثمد قاطع رعاف دما غست نشوقاً خرءالحمام سوخته معجون باسر که اذن مرعوف رامالیدن دافع رعا فست جلنار چهاردرهم کندردودرهم سائیده ذرور کردن در بینی و آب آس معجون کرده بر پیشانی ضماد کردن دافع رعافست عقیق مسحوق قاطع رعافست مغیلان ازثمرو برگ اوآب گرفته قطوراً یاقوت تعلیقا دافع رعافست کزبرۀ یابسه سحق کرده مثل غبار نفخ کردن دربینی جنطیانا دهدرم حنا بیست درم خضاب کردن دست راسه شب دافع رعافست کمون کرمانی نفوخاً ٠کافور مداو مت شم او نیز افیون محلول در گلاب مالیدن برپیشانی نیز و مدقوق مطبوخ ضمادا پیشانی را نیز

باب - ۱۰۴

فی ورم الانف و حکه زبد طلاءً صبر فتیله ساختن و طلاءً

جلنار استرخائی دوامیه را ذروراً نافع است صنوبرکبار حبه او مضغاً سعد کبوساً فلنجان سخت می کند دندان متحرک نسخه قطران دوصد درهم ملح صد درهم شعیر صد درهم در کوزه سفال گذاشته سر او بسته سه روز در آتش گذاشته مثل سر مه سائیده مالیدن لثه را نافع است

باب - ۱۱۲

فی وجع الاسنان مویزج مضغاً جاورس و ملح تکمیداً از خارج افیون بذرالبنج سفید معجون بعسل امساک کردن در دهن مسکن وجع دندان است خردل مدقوق گذاشتن در دهن و هم چنیں روغن او مسکن وجع است شیطرج تعلیقاً در گردن شب‌یمانی در دندان گذاشتن مسکن وجع است

باب - ۱۱۳

فی تاکل الاسنان مشمش مغز تلخ او با ملح و سرکه دافع تا کل سنان است حلتیت حشواً در سوراخ دندان نیز مر مخلوط با دهن ازیت امساکاً فوتنج با عسل حشوا کرم برگ او غرغرة رمان قشر مدقوق مثل غبار با عصارة آس معجون کرده و پیخته گذاشتن قاطع است دم را سریعاً بالخاصه باب فی تسهیل قلع الاسنان قثاءالحمار بیخ او با عسل معجون کرده بر دندان گذاشتن قالع است بے آلت آهن فلیان هر گاه بر بیخ دندان نگاه داشته می شود می افتد دندان لسان‌الحمل

باب - ۱۰۸

فی بواسیرالانف لوف باروغن گل لطوخاً ایرسا بیخ او لطوخاً رمان حامض پوست کوبیده یا آب انار ترش فتیله ساختن نیز باقلا عصارة او هر روز قطور کردن نافع

باب - ۱۰۹

فی نتوالشفتین و قروحها و قروح الفم زنجفر اسفیداج طلا حصرم عصارة او ضماداً زرنیخ احمر باروغن گل و موم ضماداً کزبرهٔخضراء مضمضه کردن بعصارة آن و خوردن بقله آن ملح محرق نافع است مضمضه کردن و ذروراً عفص فج مضمضة لسان‌الثور سوخته کبوساً زجاج مسحوق کبوساً سندروس در مداوی قروح لثه بهتر دوا است دار شیشعان طبیخ او قروح لثه را مضمضه کردن نافع است صندل‌احمر ساقیده بر خزف نو مالیدن بقروح و بثور و سلاق نافع است اجاص ورق او جوش داده در شراب مضمضه کردن نیز قیصور و زجاج مثل غبار ساقیده کبوساً

باب - ۱۱۰

فی اکلةالفم سلحفات نهریه مرارة او لطوخا زرنیخ احمر باروغن گل و موم لطوخاً قرطاس زرد کبوساً قلقدیس کبوساً

باب - ۱۱۱

فی استرخاءاللثه و تزعزع الاسنان و تعلقها حبق عصارة او مضمضة قرنفل مر استرخا را نیز ملح اندرانی سخت میکند لثه را کبوساً

باب - ۱۱۸

فی اللثة الدامیة و النوازمة دهن الاس خبث الحدید قطع میکند خون را مصطکی نگاهداشتن در دهن

باب - ۱۱۹

ورم اللهاة و اللوزتین حلتیت ورم مزمن را ضماداً نشادر درهم شب درهم عفص دو درهم مسحوق بگذار بر لهات و ارمه شب بر بیخ لهات نفع می کند بعد ازین عسل بگذار سنبل هندی کبوسا و غرغرة طبیخ آن را زهرة النحاس مالیدن با شهد و اقاقیا ورم حار را کزبرة خضرا ایضاً ذنب الاسد تعلیقاً

باب - ۱۲۰

فی العلق المتعلق بالحلق قلقطار مذاب با آب خل غرغره کردن زاج دمیدن در حلق شو نیز ساقط می کند علق را از حلق خردل دو درهم بورق چهار درهم مثل سرمه سائیده دمیدن در حلق

باب - ۱۲۱

فی خنازیر الحلق رماد بنج و زفت هر و احد ده درهم خنازیر حلق را دور می کند کزبرة خضرا مطبوخ با سرکه ضماداً خردل با کبریت ضماداً نیل هندی با سرکه محلول نموده ضماد کردن خنازیر منفجر را در پانزده روز درست می کند زعفران با آرد جو مطبوخ با بول صبی ضماداً کمون بیخ او در گردن آویختن نیز جاموس زهرة او طلا کردن بر خارج

خشک مسحوق با سه وزن زرنیخ اصفر مثله بر نجاسف عقرقرحا و بزرالانجره مقل ارزق حلتیت جمع کن همه را و در بیخ دندان بگذار شبرم لبن او معجون با آرد گندم مثله

باب - ۱۱۴

فی ضرس الملح دافع است ضرس را که پیدا است . از اشیائے شیریں بقلةالحمقا نافع است آنرا که از اشیائے حامضه باشد جوز الاکل مثله بندق مثله لوز مثله نارجیل مثله

باب - ۱۱۵

فی الحفر سلحفاة جلد سوخته او با ملح اندرانی کبوساً نافع است عقیق کبوساً قلی ابیض و عدس سفید کوفته در پارچه سبز کره بسته زیر آتش خاکستر بپوشاند پس بر آورده با سرکه ممزوج نموده با زبد و روغن گل پنبه تر کرده بگذارد حفر دور می کند .

باب - ۱۱۶

فی النجر سداب مضمضه او مکرراً مر دردهن نگاه داشتن زنبق دخان او مورث بخور است و مفسد لثه سمسم اکلا

باب - ۱۱۷

فی سیلان اللعاب من افواه الصبیان آس عصارة آں امساکا اقاقیا مثله مصطکی مضغاً متواتراً عفص باعنب الثعلب و سرکه دافع سیلان است قشار الکندر امساکا شاہانک مضغاً و تعلیقاً و عصارة او امساکا

باب ١٢٦

فی بطوء الکلام مویزج مضغ کردن بامصطکی فلفل و کندرو مویزج مضغا تین باماء العسل پخته غرغرتا ملح حل کرده باعسل دلوکا

باب - ١٢٧

فی خشونة اللسان سماق الدباغین مخلوط باعسل مضمضه کردن نعناع بستانی دلک نمودن شحم الدجاج والعسل مثله

باب - ١٢٨

فی استرخاء اللسان ایارج غرغرة خردل غرغرة عاقر قرحا درسر که جوش داده امساک نمودن

باب - ١٢٩

فی بحت الصوت کرنب خوردن و نوشیدن طبیخ او بیض نیم برشت خوردن دافع بحت الصوت است زرنیخ اصفر باعسل لعوقا فجل باعسل زرا و ندطویل باعسل لعوقا نشا بامغز بادام شربا

باب - ١٣٠

فی قطع الصوت کرنب عصارة او شربا فوه الصبغ شربا مومیائی بقدر نخود باجلاب خوردن - زرا و ندمدحرج بلغمی مزاج را خوردن باقلا قشرخارج او درقرع انبیق کشیده باشکر نوشیدن بالخاصه و مجرب حب تمرهندی یک شبان روز خیسا نیده باآرد باقلا مدقوق نموده و باده‌ن لوز حلوطبخ داده نوشیدن صحیح مجرب

باب - ۱۲۲

فی ثقل اللسان خردل اکلاً همچنین دهن او ایارج فیقرا مالیدن بر زبان و مضمضه کردن دافع ثقل است زنجبیل امساکا نیز عاقرقرحا طبیخ او مضمضة

باب - ۱۲۳

فی ورم اللسان بزر کتان طبیخ او امساکاً ایرسا طبیخ بیخ او بدستور

باب - ۱۲۴

فی القلاع حصرم مخلوط باشهد نگاهداشتن در دهن دافع قلاع هست حنا مضمضة و خائیدن برگ او عفص باسر که امسا کا نشاسته و تخم خرفه و زرورد و جلنار وز عفران و سماق و کبا به اجزا برابر کافور ربع جز ذروراً دافع است عصفر مد قوق ضما داً و کبوساً فوفل درآب عنب الثعلب پخته مضمضه کردن ودر دهن نگاهداشتن دافع قلاع است نیل هندی کبوسا بالخاصه نشا ماميثا ایضا گفته است رازی قلاع سفیدرا علاج عنبه است و سرخ را علاج مامیران و سیاه را علاج بزرالبنج اقا قیا قاقله زرورد صندل و کافور است -

باب ۱۲۵

فی الضفدع الحاصل تحت اللسان صعترو قشور رمان و ملح ایضا برابر محقرق مثل غبار دلک کردن بمرات زایل می‌کند ضفدع را بورق ضماداً عفص ذروراً شب ضماداً زاج محرق ضماداً

باب ـ ۱۳۳

فی السل بردی محرق باآب طبیخ سرطانات شربا طین ارمنی شربا سرطان نهری مشوی یا مطبوخ در آب جو اکلا خاکستر سرطانات نهری شربا بزرالقرع شربا نیل هندی شربا انجبار برگ او و زن پنج درهم یاقشر او اک مشقال باآب خوردن

باب ـ ۱۳۴

فی السعال الحار خولان باآب خوردن یا باآب جو خوردن بقلۃ یمانیہ سبز باروغن بادام خوردن انبرباریس شکوفہ او شربا بطیخ اصفر تخم او شربا حمل اکارع او اکلا عناب اکلا و طبیخ باشکر شربا

باب ـ ۱۳۵

فی السعال البارد فانیذ خوردن و دردهن نگاهداشتن مصطکی مضغا و شربا مر بقدر باقلہ دردهن نگاهداشتن حنظل شحم او شربا فلفل اسود باآب جو شربا بط گوشت او خوردن زرنیخ احمر باپیہ درقمقمہ بخار گرفتن لوزحلو باشراب شیرین نافع است

باب ـ ۱۳۶

فی السعال الیابس نشاءالحنطہ حسا گرفتن با بادام شیرین مقشر دافع سعال است سپستان امسا کا و شربا

باب - ۱۳۱

فی الربق و ضیق النفس غاریقون یک مثقال نوشیدن شکرالعشر ده درم روز نوشیدن دورمی کند ضیق را مجرب نفط ابیض دو درم مجربست صحیح - زراوندمد حرج بلغمی مزاج را شرباً شب - باسداب شرباً سنبل هندی شرباً طین ارمنی شربا ریةالثعلب مشوی اکلا ماذریون طبیخ عسل او شرباً زوفائے یابس طبیخ او شرباً حجرارمنی مغسول دو درهم مجرب طین ارمنی شرباً حنظل شحم او شرباً - تین خوردن تازه او یا خشک او و مطبوخ او بامثل او حلبه اکلاً افسنتین رومی شرباً زنجبیل اکلاً و مربائے او نیز جندبیدستر بخوراً باقمع کراث اکلاً برائے مواد غلیظه فجل مطبوخ بالحم اکلاً

باب - ۱۳۲

فی نفث الدم خطمی طبیخ اصل او و تخم او شرباً خشخاش اسود شرباً بلبن الغنم رطل از و باگزبره خوردن بالخاصه راوند شربا طین ارمنی شرباً باقلا ناشته خوردن مانع دم و مده است کمون باسرکه شرباً کزبره خضرا عصارة او شرباً جلنار شرباً عفص محرق سرد کرده درسرکه شرباً بیض دجاج نیم برشت بے نمک و مکلس پوست او اکلاً بسواسه شرباً ماعز سم محرق او شرباً بالبن حلیب دواوقیه نشاسته و طین مختوم شرباً باآب سرد خشخاش ابیض مدقوق خوردن قرع اکلاً شعرالانسان محرق بالخاصه

است طلق محلول ضماداً نیز یاقوت هردوعی که باشد تعلیقا مسکن عدس مطبوخ باآب بحرو برگ کرنب ضماداً نافع است باقلا ضماداً

باب - ۱۴۲

فی تعقدالللبن شمع دهحبه مذاب در روغن گل طلاء سداب باآرد گندم طبخ داده ضماداً نیز حلتیت باسکنجبین یک درهم خوردن خل و عصارۂ نعناع بستانی و دقیق باقلا مطبوخ ضماداً دور می کند تعقدلبن را بالخاصه

باب - ۱۴۳

فی قلت اللبن رازیانج تخم او و بقله او و پوست بیخ او اکلاً و شرباً هلیون تخم او شرباً رطبه شرباً شونیز مطبوخ باآب رازیانج شرباً ماءالشعیر شرباً فجل خوردن او مداومۃ جر جیر تخم او اکلاً بزرالبنج شرباً و اکلاً طلق تعلیقا حنا شگوفه او در شوربا خوردن لبن البقر الحلیب شرباً ابریشم محرق و مدقوق مثل غبار اکلاً

باب - ۱۴۴

فی المانعۃ من عظم الثدی الطین الخراسانی معجون باسر که طلاء جبسین طلاء علق باسر که طبخ داده ضماداً افیون نصف درهم و عفص چهار درهم مسحوق مثل غبار ضماد کردن کندر و آرد جو و ودع محرق معجون بخل ضمادا قیمولیا مثل غبار سائیده طلاءً

باب ـ ۱۳۷

فی سعال الصبیان نیل هندی شرباً سلحفات نهریه بیضه او اکلاً

باب ـ ۱۳۸

فی ضعف القلب فیروزج انگشتری ساختن دافع ضعف قلب است مرجان شرباً مشک شرباً و شماً لولوء شرباً و نظرا و تعلیقاً خطمی نظر کردن شگوفه او مفرح قلب است نیلوفر شماً و شرباً هند بائے بری اکلاً یاآب او شرباً

باب ـ ۱۳۹

فی الغشی قثاء شما و اکلاً خیار شما و اکلاً قاقلا اکلاً مسک شما و شرباً ماءالورد شماً و شرباً فروج الدجاج شور بائے او شرباً

باب ـ ۱۴۰

فی الخفقان ترنجان بقله او خوردن و آب مقطر او باشکر و شراب خوردن مسک شما و شرباً لولوء مقدار دو درهم خفقان سوداوی را مجرب هندبا شرباً صندل شرباً و شماً و ضماداً عقیق شرباً نیل هندی دو درهم بامعجون و رد تمر هندی صفراوی مزاج را بازهرة حیوانی ربع درهم شرباً

باب ـ ۱۴۱

فی ورم الثدی تودری صلابت پستان و درد او را ضماداً بالخاصه خبازی برگ او ضماداً نافع است خروع مدقوق مطبوخ ضماداً نافع

باب ـ ۱۴۸

فی ورم المعدہ عنب الثعلب شقایق النعمان و زرورد و عصارۂ برگ او باشکر ضماداً امبر باریس شربا للحار

باب ـ ۱۴۹

فی الفواق تمام عصارۂ آں شربا جند بیدستر ممزوجاً باسرکہ و آب و شکر شربا نعناع با آب انار ترش اکلا و شربا و ضماداً مومیائی بقدر حبہ با مطبوخ کرفس شربا دار چینی و مصطکی مطبوخ با شراب یک مثقال کمون باسر کہ ممزوج شربا فستق پوست خارج او شربا نشادر یک جز سعتریک جز با عسل معجون کردہ ضماداً فلفل اسود اکلاً شا بانک شربا

باب ـ ۱۵۰

فی الغثیان ذا نخواہ اکلاً طباشیر شربا کباش قرنفل اکلاً سنبل هندی شربا زر نباد شربا لیمون مالح شربا و ضماداً حصرم با شراب نعناع شربا فصل فیما یقطع القی و التهوع آب انار ترش شربا قاقلہ صغیرہ شربا با نعناع بستانی و طباشیر نیز و با آب انار ترش نیز ملح شربا و ضماداً اترج شربا سنبل هندی شربا مسک ضماداً

باب ـ ۱۵۱

فی العطش یاقوت احمر نگا هداشتن در دهن قرع آب مشوی او شربا تمرهندی نقیع او شربا حصرم آب او شربا بالخاصہ طباشیر شربا هندبا اکلاً لبن الحلیب شربا

باب ـ ۱۴۵

فی ضعف المعدہ مرجان تعلیقا اترج پوست او خوردن سماق اکلاً و ضماداً هلیلج شرباً ضماداً بسباسہ شربا و ضمادا با در نجبویہ برگ او شربا و ضماداً کہربا شرباً مصطکی شرباً سنبل هندی شرباً و ضماداً صندل ابیض اکلاً و شرباً ورق الزیتون پنج درهم با شراب تفاح خوردن امبرباریس عصارۂ تازۂ او و طبیخ یابس او ضماداً ـ قاقلہ کبیرہ اکلاً قصب الزریرہ با مصطکی ضماداً کزبرۂ خضرا شرباً و ضماداً قسط هندی شرباً او ضماداً زنجبیل مربائے او با عسل اکلاً لیمون مملح اکلاً فوفل شرباً و ضماداً سویق الشعیر با آب انارترش شرباً حصرم ادمان خوردن آں مقوی معدہ است

باب ـ ۱۴۶

فی وجع المعدہ غاریقون تنہا شرباً افسنتین شربا للریح الغلیظ عنبر شرباً و مضغا ر اکلاً و بخوراً عنب الثعلب شرباً و ضماداً مصطکی شرباً و ضماداً سنبل هندی روغن او طلاء حجرالمرمر با موم و دهن طلاء لوز حلو روغن او ضماداً حنظل قشر او ضماداً حطب الزیتون رمادا و سہ درهم با گلاب لعوقاً

باب ـ ۱۴۷

فی لہب المعدہ کز برہ خضرا اکلاً شرباً و ضماداً صندل ابیض شرباً و ضماداً بقلۃالحمقا شرباً و ضماداً بزر قطونا لعب او با آب کشنیز سبز شرباً نارنج حماض او شرباً قرع آب مشوی او شرباً

باب ۱۵۷

فی حرقة المعدہ سنبل ہندی شربا بقلة الحمقاء عصارة او پنج درہم شربا سمسم با شکر خوردن لبن الماعز شربا لبن النساء شربا و ضمادا سمک طری مشوی اکلا ماء الجبن باشکر شربا ۔

باب ۱۵۸

فی قروح المعدہ خرنوب شامی اکلا لبن حلیب شربا قرطاس محرق شربا ۔

باب ۱۵۹

فی ضعف الکبد بزر الکشوث شربا زبیب احمر پختہ اکلا سنبل ہندی شربا و ضمادا مصطکی شربا و ضمادا و دہن او طلاء و شربا فستق اکلا امبر باریس شربا و ضمادا قصب الزریرہ و مصطکی ضمادا بسباسہ اکلا وج شربا و ضمادا بقلة الحمقا تخم او اکلا و شربا و ضمادا سماق شربا صبر شربا نعنع اکلا درونج شربا کفر الیہود شربا و ضمادا بالخاصہ کزمازک شربا بالخاصہ ۔

باب ۱۶۰

فی وجع الکبد سنبل ہندی شربا قرع تخم او شربا فستق دہن او شربا و ضمادا ساذج ہندی شربا حجر ارمنی شربا حضض مکی شربا بالخاصہ خردل شربا دہن البندق شربا کرفس اکلا و عصارة او شربا جمل بول آن ہرروز متوالیہ شربا بالخاصہ لاجورد غیرمغسول شربا

باب - ۱۵۲

فی رطوبة المعدہ کاشم شرباً ور دیابس شربا کمون با شراب کہنہ شربا قرنفل شرباً اترج برگ او شرباً زرنباد شرباً زنجبیل اکلاً حنظل شرباً پاک کند معدہ را از رطوبت۔

باب ۱۵۳

فی برد المعدہ حب البلسان شرباً حرف شرباً درونج عقربی شرباً نعنع اکلاً و شربا وج شرباً و ضماداً سنبل اکلاً۔

باب ۱۵۴

فی نفخ المعدہ وریا حہا سنبل رومی با شراب ریحانی محلل ریح است درونج اکلاً عود البخور شرباً اترج برگ شگوفۃ او شرباً ملح ہندی شرباً مصطکی با عسل شرباً۔

باب ۱۵۵

فی قی الدم خطمی شرباً کہربا شرباً بقلة الحمقا عصارة او شربا عقیق تعلیقا برمعدہ مجرب قشر الرمان خاکستر او با عسل ضماداً برشکم زمرد تعلیقا برشکم و سینہ سندروس شرباً خشخاش نصف درہم شرباً بالتجربہ مومیائی وزن سہ جو با شراب قابض۔

باب ۱۵۶

فی الجشاء الحامض کزبرة الخضراء اکلاً غاریقون شرباً مصطکی شرباً کراث قبل الطعام اکلاً ماء الورد شرباً۔

باب ۱۶۴

فی سوالقنیہ جند قوقی شربا تیں اکلہ رطباً و یابساً کرویا سہ مشقال ھر روز خوردن. بازیت دور می کند قنیہ را حمص احمر طبیخ او شربا بالخاصہ باب فی استسقاء طبلی جند قوقی عصارۃ او وطبیخ او شربا حلتیت وزن یک درھم او شربا دار چینی شربا اساروں شربا خل بربدن مالیدن و نشستن در آفتاب تاکہ خشک شود مجرب صحیح زنجبیل شربا ـ

باب ۱۶۵

فی الاستسقاء الزقی لبن اللقاح قصب الذریرہ بذرکرفس شربا مر ضماداً و با لعسل اکلاً نیز سنبل رومی شربا حنظل بیخ او وشحم او و برگ او شربا غافث ضماداً صدف لحمہ ضماداً بورق ضماداً فجل عصارۃ او ھفت روزباسکنجبین و جاوشیر شربا توبال النحاس شربا دو درھم با دو ماشہ مادریون مصلح ملح نفطی بابول غنم ضماداً ـ

باب ۱۶۶

فی استسقائے لحمی قنفذالبری لحم او اکلاً تیں مطبوخ با شراب وا فسنتیں ضماداً کموں شرباًحصاءالبقر محرق شربا و محلول باسرکہ طلاء و نشستن پیش آفتاب تا خشک شود مجرب وصحیح سنبل ہندی شربا اساروں شربا بالخاصہ دم المعز باشھد شربا جلنار شربا ـ

باب ۱۶۷

فی خروج السرہ عفص باریک کوفتہ بیختہ با خرقہ کتان تر کردہ بر سرہ گذاشتن مصطکی برگ او ضماداً ـ

باب ۱٦۱

فی ورم الکبد عنب الثعلب بامصطکی شربا روغن بادام اکلاً بقلة الحمقا عصارة او شربا وهم چنین تخم او نعنع شربا و ضماداً مصطکی شرباً و ضماداً فوة الصبغ محلل است ورم جگر را شربا و ضماداً حضض مکی شرباً و ضماداً سنبل هندی بیخ او شربا بالخاصه ـ

باب ۱٦۲

فی صلابة الکبد غافث شربا جوزبوا شربا و ضماداً افسنتین عصاره او شرباً غارقشراصل او شربا عنب الثعلب شرباً و ضماداً بابونج شرباً و ضماداً ـ

باب ۱٦۳

فی سدد الکبد فرنجمشک شرباً رازیانج برگ او شرباً جنطیانا یک مثقال شربا قسط هندی شرباً ناشخواه شرباً لوزمر شرباً زراوند مدحرج اکلاً جرجیر شرباً عودالبلسان شربا وج کهربا شربا شیطرج شرباً بزر هند بابستانی شرباً بادنجان اکلاً باقلا خرد او اکلاً و ضماداً باب فی الیرقان الاصفر کشوث بزره شربا و عصارة آن تازه با سکنجبین شربا کهربا شرباً عنب الثعلب شرباً بقلة یمانیه بزرها شربا کبریت بابیضه نیم برشت اکلاً فجل عصارة او شرباً ناردین شرباً قرع آب مشوی او باسکنجبین شرباً هلیلج اصفر شرباً ـ

باب - ۱۷۳

فی المغص ذانخواه شربا مصطکی شربا و ضماداً اترج قشرصفر او شربا

باب - ۱۷۴

فی السحج کهربائے مسحوق اکلاً عفص قشر رمان الحامض مثله مدقوق و مجفف یک درهم اکلاً بیضه نیم برشت ناشته خوردن

باب - ۱۷۵

فی اسهال الصفراوی شاهسفرم تخم او بو داده باروغن گل شربا طین ارمنی باآب لسان الحمل ورب بیخ انجبار شربا سویق الشعیر با شراب شربا خشخاش نصف مثقال مسحوق با آب سرد وقت خواب شربا

باب - ۱۷۶

فی اسهال الکبد حی العالم عصارة او شربا خس شربا انفحةالفرس شربا

باب - ۱۷۷

فی اسهال المزمن مقل مکے مسحوق شربا حضض مکی شربا و حقنتا حدید در آب سرد کرده شربا توت شامی اکلاً کهربا و تخم حماض مخلوط با بیضه خوردن اقماع باد نجان خشک کرده سحق نموده خوردن نشا حسوا

باب - ۱۷۸

فی قروح الامعا با قلا آرد او حسوا بالخاصه - جلنار شربا و حقنة بقلة الحمقا مشوی خوردن فیروزج شربا و تعلیقا نیلوفر شربا مصطکی شربا خبث الحدید شربا خل بزردی بیضه پخته خوردن

باب ۱۶۸

فی الطحال کبر ضماداً و اکلاً کرفس اکلاً فوة الصبغ شربا راوند شرباً غاریقون شرباً راز یانج تخم او برگ و بیخ او شرباً اسارون شرباً فستق اکلاً غارلوز حلو اکلاً تین اکلاً تودری شرباً سکنجبین بزوری شرباً -

باب ۱۶۹

فی وجع الطحال سنجار شرباً و اکلاً و ضماداً دهن اللوز شرباً و ضماداً دل دل جگر مشوی او خوردن بالخاصه و التجربه ثوم با سکنجبین خوردن وج شرباً خبث الحدید مسحوق باسر که ضماداً -

باب - ۱۷۰

فی ورم الطحال جعده شرباً وضماداً مر شربا و ضماداً زراوند مدحرج شرباً و ضماداً مرجان تعلیقا کرنب عصارة او با شراب شرباً وج شرباً و ضماداً کرم خاکستر شجر او با سداب مطبوخ باسرکه ضماد کردن عنب الثعلب چهار اوقیه از عصاره او شرباً -

باب ۱۷۱

صلابة الطحال قنطوریون شرباً و ضماداً ماذریون شرباً و ضمادا سندروس شرباً و ضمادا وج مطبوخ کرده ضماداً اسارون شرباً و ضماداً حلتیت ضماداً و شرباً بالخاصه اشنه با سرکه ضماداً -

باب ۱۷۲

فی وجع الجنب البارد سنبل هندی شرباً و ضماداً -

باب ـ ١٨٢

فی وجع الکلی قروماناً با شراب کہنہ شربا قسط شرباً بقلة الحمقا عصارة او شربا و ضماداً بہ تجربہ صحیح غاریقون شربا نشاء الحنطہ اکلاً و ضماداً شاهسفرم شرباً لاجورد شرباً

باب ـ ١٨٣

فی قروح الکلی خطمی بیخ او شرباً مجرب کاکنج تخم او شربا دهن الورد باشیر غنم شرباً انجبار رب بیخ او سہ درهم ایاما متوالیا بہمنین در پارچۂ سرخ بستہ تعلیق کردن نافع قروح الکلی است

باب ـ ١٨٤

فی الرمل والحصی غاریقون مثقال ازاں شربا دهن لوز حاو شربا قلت خوردن ثوم هفت شباں روز خوردن تجربہ صحیح فوةالصبغ تعلیقاً مجرب بیضۂ نیم برشت غذاء صالح

باب ـ ١٨٥

فی ورم الکلی زوفائے رطب برگ اوبا روغن گل ضماداً و شرباً نشا مثل او بزرکتان شرباً

باب ـ ١٨٦

فی و جع المثانہ خبازی با جندقوقی مدقوق خوردں دهن الورد شرباً و ضماداً لوزحلو روغن او شربا و مر و خابہ تجربہ لاجورد شرباً شیترج تعلیقاً سنبل رومی شرباً کزبرہ شرباً بقلتہ الحمقا اکلاً

باب ـ ۱۷۹

فی ادویة القابضه انبرباریس کوفته حب کرده خوردن دار شیشعان طبیخ او شربا شاهسفرم بالخاصه تخم او بو داده شربا خشخاش قشر او و تخم او مطبوخ شربا

باب ـ ۱۸۰

در قولنج قنطوریون طبیخ او شربا و حقنة ناردین روغن او شربا و مروخا ماء شعیر خوردن در طعام پارچة ناف و لد تحت انگشتری نگاه داشته بپوشد مریض هرگز نمی بیند قولنج را هلیون اکلا حنظل شحم او شربا تین مطبوخ در شراب بورق دودرهم محموده نصف درهم تجربه صحیح راوند طویل شربا خرء الدیک باشراب اکلا ریوند دو درهم و محموده ربع درهم شربا تجربه صحیح زنجبیل مربا باعسل یاشکر و زبد اکلا

باب ـ ۱۸۱

فی الدیدان و الحیات مشمش برگ او ضماد کردن برناف و حوالی ناف تمام شب برمی آرد دیدان و حیات را رمان بیخ درخت آن باشراب یا بآب سماق باده درهم نعنع اکلا و شربا و باسرکه قتل می کند حیات طویله را کاشم شربا قنبیل طایفی شربا فوتنج نهری عصارة برگ او شربا تریاق فاروق یک مثقال خوردن تجربة و عصارة قیسوم با تریاق حل کرده بر ناف ضماد کردن بالخاصه تجربه صحیح قسط و مر مطبوخ محلول باتر یاق فاروق ضماد کردن برناف نیز برنج کابلی دودرهم شربا قیسوم محرق دودرهم شربا نفط فتیله ساختن

شقایق اصل بیخ او شربا فلفل اسود مخلوط درطعام بزرالقرم شربا
لوزحلو اکلا و شربا و روغ او نیز قفرالیهود اکلا زرنباد شربا

باب ـ ۱۹۱

فی بول الدم و جمودہ فی المثانہ انجبار رب آں شربا و قشر آں
نیز کاکنج تخم او خوردن جلنار شربا و ضمادا شب شربا بالخاصہ
مجرب اظفا رالطیب دو درھم شربا

باب ـ ۱۹۲

فی ورم المقعد خیری جلوسا فی طبیخہ رصاص حک کردہ در
شراب نافع است ضمادا مصطگی نافع است ورم باردرا دھن الحلبہ
ضمادا ـ

باب ـ ۱۹۳

فی قروح المقعد صبربا شراب وعسل ضمادا سداب با عسل ضمادا
رمان حامض مغسول با عسل تاغلیظ شود قوام ضمادا خولان نافع است
قروح را و دھن او نیز

باب ـ ۱۹۴

فی البوا سیر شاھسفرم عصارۂ برگ او طلاء بالخاصہ خبث الحدید
و مرم ضمادا و آب کہ درو حدید سرد کردہ شدہ است شربا ھلیلج اصفر
شربا و تخم او بخورا و خستہ تخم او بخورا نارجیل عتیق ضمادا
و ھمچنین روغن او سم البقر ضمادا طین ارمنی ضمادا رصاص محرق

باب - ۱۸۷

فی حصاة المثانه لبن النساء باعسل شربا بطیخ بزرا و شربا حمام پشکل او دو د رهم و شکر دو درهم دورمی کند رمل و حصاة را بالخاصه فجل عصارة بیخ او شربا و تخم او شربا وج شربا بالخاصه سرطان نهری شوربائے او شربا عقرب خاکستر او یک قیراط با قشرالکبر شربا مقل ارزق شربا حجریهود نصف درهم اسقولو قندریون نصف درهم حب القلت درهم شربا شونیز باعسل | شربا افسنتین شربا

باب - ۱۸۸

فی حرقته البول کزبرة خضرا در شوربائے مرغ فربه پخته نوشیدن خس اکلا هندبا شربا و ضماداً بقلته الحمقا عصارة او شربا هم چنیں تخم اوبزرقطونا لعاب او شربا باروغن گل

باب - ۱۸۹

فی سلسل البول و تقطر و ادرار آن ناردین شربا بطیخ شربا قسط بهمنین باشراب قابض شربا خسک پخته و سوخته استعمال کردن یک ملعقه باعسل

باب - ۱۹۰

فی بول خطمی بیخ مطبوخ او باشراب شربا شکر شش درهم سمن یک او قیه شربا بسد تخم خیار و تخم خربوزه شربا حجریهود نصف درهم با آب فاتر تجربه صحیح کهربا دو درهم لوزمر اکلا خردل با انجیر کوفته بر مثانه ضماد کردن با بونج طبیخ او ضماد کردن مقل ازرق شربا

و عسل محرک شهوت است موز اکلاً سقنقور معین باه است شقایق اربما اکلاً نیز سمک صیدا نصف درهم با شراب ابیض خوردن مقوی است باه را لولو دو درهم شربا مقوی قلب است و معین قوت حیوانیست دراج گوشت او زیاده می کند جماع را وقتے که مکرر خورده شود تمساح پیه او طلاء کردن برذ کر مقویست سلحفات خاکستر او با دهن زنبق طلا کردن اسفل قدم را زیاده کند قوت جماع را حرف بالبن نعاج مهیج شهوت است و معین است بر نعوظ تجربه صحیح

باب ـ ۱۹۶

فی قلت منی کراث بقله او و تخم او اکلاً بالخاصه سورنجان اکلاً شقاقل رومی مربا شربا سمک طری بریان اکلاً لبن البقر الحلیب ایضاً فرخ الحمام و زنجبیل شربا

باب ـ ۱۹۷

فی الادویة المغلظة پیه ورل دلکاً انجره تخم مسحوق او مخلوط با عسل طلاء

باب ـ ۱۹۸

فی الکسلان بعد الجماع ایرسا دو درهم با معجون ورد شکری دواءالمسک حلو دو مثقال هر روز خوردن تا سه روز مفرح یاقوتی معتدل بالخاصاه

باب ـ ۱۹۹

فی قروح الانثیین صبر ضماداً شب یمانی با روغن گل ضماداً لبن النساء نیز بول انسان ضماداً فی عظم الانثیین طین ارمنی اسفیداج ضماداً افیون محلول درآب کشنیز سبز ضماداً آس و مصطکی ضماداً

با روغن مشمش تلخ ضماداً شبت محرق ضماداً بواسیر ظاهری را صدف با شراب کوفته ضماداً اترج خوردن تخم او و همچنیں دهن تخم او دور می کند بواسیر را صبر ضماداً لوزمر طلاء و ضماداً شراب عتیق با عسل و خل و صبر ضماداً بالخاصه

باب ـ ۱۹۵

فی الجماع و الشهوة اذریون مدقوق ضماداً بر پشت نعوظ قوی آرد بطم مخلوط با شکر خوردن مقوی باه است جوز الاکل برگ او و ورق لوز کوفته اسفل قدم ضماداً معین جماع است جرجیر تخم بقلة او شرباً حرف مقوی شهوت جماع است دهن السمسم عاقرقرحا جندبیدستر مروخاً انیسون مهیج شهوت جماع است ناردین دهن او شرباً لبن البقر مطبوخ شرباً مرارة الثور بر ذکر انعاظ شدید آرد لطوخا خصی العجل با شراب خوردن بطیخ اصغر لب تخم او دو درهم با شهد مهیج جماع است بندق اکلا خفاش مغز او اسفل قدمین مالیدن مقوی جماع است عقرقرحا مرارة الثور و عسل مسح کردن ذکر را و انثیین را معین جماع است انذروت مقوی جماع است انفحة الجمل ربع درهم شرباً جوزریته مقوی نعوظ پنج شبان روز هر روز درهم تودری ده درهم با شکر خوردن معین باه است فجل روغن او معین باه است وج مثل غبار سائیده بر قضیب مالیدن معین باه است روبیان تازه نمکین نیز اکلاً مشک یک حبه لبن النعاج صد درهم شکر درهم کباش قرنفل درهم مقوی است باه را مجرب صحیح قسط هندی باشراب

باب ـ ۲۰۵

فی قروح الرحم حنا حمولا نسرین روغن او تمریخا صبر شافیست قروح را فرزجتا لبن حلیب شربا و حقنة مخ ساق البقر و دو چندان زیت و یک درهم موم و ربع درهم زعفران درهم ساخته حمولا و فرزجتا سنبل رومی شربا و حمولا زراوند مدحرج شربا و حمولا قنطوریون فرجتالبن فرس شربا و حمولا ـ فلفل ابیض شربا و حمولا خروع دو درهم با ماءالعسل شربا و بیخ کوفته او ضماد کردن ناف را تمام شب به تجربه قصب الزریره شربا و حمولا تریاق فاروق شربا درونج در طبیخ او نشستن فجل شربا و جلوسا زنجبیل شربا و حمولا مر شربا و حمولا ریشه حمولا و شربا حرف عصاره او شربا و حمولا به تجربه حکما شراب کهنه و جندبیدستر حمولا ـ

باب ـ ۲۰۶

فی الرطوبة السایلة من الرحم سنبل هندی شربا و حمولا زیتون عصارة برگ او فرزجتا قرن ایل محرق شربا و حمولا جلنار شربا عفص محرق در شراب سرد کرده حمولا و بخورا نیز جلنار دافع است سیلان رحم را جندبیدستر حمولا شبت قاطع است رطوبت را حمولا حنظل شحم او شربا و حمولا ـ

باب ـ ۲۰۷

فی صلابة الرحم زعفران روغن اریسا فرزجتا و باروغن سوسن نرم می کند صلابت رحم را خبازی در طبیخ او جلوسا و شربا قصب الزریره نشستن در طبیخ او ـ

باب - ۲۰۰

فی الفتق خراطین ضماد کردن فتق امعارا فعل عجیب است وج ضماداً باقلا در هاون کوفته باتخم زبیب سرخ ضماد‌آفعل عجیب عنبر خام محلول درلبن حلیب خوراندن اطفال را مجرب است بذرقطونا پنج درهم با آب شب و روز گذاشته ضماد کردن بمرات دافع فتق است

باب - ۲۰۱

فی القیلةالاوردة بزر قطونا مدقوق مثل غبار یک شب و روز گذاشته در آب ضماد کردن قیلة امعارا نافع است طحلب ضماد کردن صبیان را فیروزج ضماد کردن قیلة امعارا نافع است

باب - ۲۰۲

فی و جع الرحم حلبه بقله آن خوردن و در طبیخ آن نشستن لافن حمولاً دارچینی شرباً و حمولاً شبت شرباً و حمولاً و دهن او نیز اللوزالحلو پارچه در روغن بادام ترکرده گرم کرده فرزجتاً به تجربه صحح

باب - ۲۰۳

فی ورم الرحم غاز در طبیخ برگ آن جلوسا سنبل هندی جلوساً در طبیخ آن و فرزجه آن نیز هوفاریقون جلوسا زرنباد حمولاً لوزالمر روغن او حمولاً سنبل رومی جلوسا زعفران حمولاً شبت خاکستر آن با روغن سوسن حمولاً صبر حمولاً و شرباً سلیخه دو درهم شرباً ایل مغز ساق او حمولاً

باب - ۲۰۴

اختناق الرحم خردل شما قفر یهود شرباً و حمولاً سکبینج با سرکه تند نشوقاً سنبل هندی شرباً کهربا دو درهم مثل غبار ساقیده بازیت مجعون کرده حمولاً جند بیدستر دو دانق بخورا آو قدر نخود شرباً جاوشیرحمولاً

حامله نمی شود حلتیت هر سر ماه قدر نواة خوردن فوفل بعد جماع حمولاً قلب ارنب تعلیقاً دم الذئب شرباً هرگز حامله نمی شود میعه سائله بعد طهر نوشیدن حامله نمی‌شود ابداً به تجربه صحیح بول الکبش شرب اونیز

باب - ۲۱۱

فی الادویة المعانعة من سقوط الجنیین کہربا علی الحامله تعلیقا عقرب تعلیقا علی الحامله مرجان تعلیقا زبدالبحر تعلیقا بالخاصه مجرب

باب - ۲۱۲

فی المسهلة للولادہ صعتر شب و ر وزنوش کردن حجر المقناطیس در دست چپ نگاه داشتن زن را کزبرة خضرا تمام تعلیق کردن زن را مسهل ولادت است زبدالبحر تعلیقا زبل البقر بخوراً زمرد برران آویختن زن را بوزیدان شرباً و حمولاً صمغ عربی نیز- شعر الانسان خاکستر او باشراب بریافوق مالیدن نیز تریاق فاروق باگلاب یک حبه خوردن زبرجد تعلیقاً برران ساذج هندی شرباً و بخوراً حنظل شحم او سه قیراط بازهرة گاو حمولاً بعر الغنم بخوراً دست طفل صغیر شیر خوار تحت قدم نگاهداشتن تولد می کند بسرعت

باب - ۲۱۳

فی اخراج الجنیین المیت مشکطرا مشیع شربا و حمولاً ماذریون بخوراً و حمولاً جند بید ستر شربا و حمولاً دار چینی ومر شرباً وحمولاً مرارة الثور باشهد حمولاً

باب - ۲۰۸

فی الادویة المضیقة للرحم عفص سبز مثل غبار سائیده سه شبان روز در آب انداخته خرقه کتان تر کرده خشک کرده حمول کنند و بخاردهند باکبریت عید می کند بکر را ودر طبیخ او نشستن نیز سعد و جفت بلوط در خرقه کتان بسته حمولاً نیز دم الاخوین حمولاً نیز مرارة الثور پارچه تر کرده حمولاً نیز شحم رمان الحامض مثل غبار سائیده خرقه کتان تر کرده خشک کرده نیز به تجربه صحیح باد نجان پاره کرده پیش افتاب خشک کرده در طبیخ او نشستن زن راباکره کند - لبن الفرس پارچه ترکر ده حمولاً و ناشته خوردن نیز

باب - ۲۰۹

فی الادویة المعینة علی الحبل بلسان بخوراً بعد طهر لبن البلسان حمولا بعد طهر حامله می کند عقیمه را رزق البازی حمولاً بعدالطهر و شرباً نیز کلب و قتیکه بول می‌کند برزمین زن عاقربول و خاک را حمول کند حامله می‌شود سر یعاً حجر اللدمت باشیر د ختران سائیده حمولاً زن عاقر حامله می شود سریعاً مجرباً عاج برادة او بعد طهر شرباً وحمولاً نیز زبل الثعلب باروغن گل مرد کررابمالد و قت جماع بعد طهر حامله می شودزن

باب - ۲۱۰

فی ادویة الما نعةمن الحبل نعناع حمول کند قبل جماع زنجار شربا بعد طهر شربت یک مشقال خبث الحدید باقلا چهل شبان روز خوردن

باب - ۲۱۷

فی عرق النساء قنطوریون دقیق بطبیخ او حقنه کردن میعه سایله شربا و ضماداً ایرسا حقنه کردن بالخاصه بعرالماعز حمول کردن فوه الصبغ نوشیدن ثوم اکلاً بالخاصه و ضماداً و حقنة نیز رشاد شرباً غاریقون دو درهم شرباً کماافیطوس با شراب چهل شبان روز خوردن قسط باعسل لعق کردن عود البلسان شرباً و ضماداً کبر با سرکه و عسل خوردن قثاءالحمار حقنه کردن طبیخ او تریاق فاروق بعد تنقیه تامه ضماداً انجدان باآرد ایرسا و موم ضماداً عاقرقرحا شرباً شیطرج مخلوط با پیه بر عرق النسا شبان روز مالیدن و حمام گرفتن تا عرق شود دور می کند عرق النساء را کراث شامی بیخ او خوردن و ضماداً حب النیل باراز یانج و صبر معجون کرده ضماد کردن نانخواه شربا و حقنة کندش ضماداً قولنجان شربا و ضماداً یاسمین شرباً و ضماداً و شگوفه او ضماداً خفاش مطبوخ بازیت و آب تا مهرا شود صاف کرده روغن گرفته مالیدن نیز

باب - ۲۱۸

فی وجع الورک اسفاناخ طبیخ او شرباً سنا در زیت جوش داده خوردن ثوم اکلاً فوه الصبغ بماءالعسل خوردن خل و عسل خوردن کماافیطوس طبیخ او با عسل نیز زعفران شرباً اساورون شرباً یک مثقال با شراب صعتر ضماداً راسن ایضا تین یا بس مدا و مت اکلا نیز انکروت دو درهم خوردن با روغن جوز زرنباد شرباً و ضماداً شیطرج و راسن ضماداً حنظل ضماداً و شرباً سنبل هندی شرباً لسان الثور شرباً

باب ـ ۲۱۴

فی اوجاع المفاصل الباردة خروع دو درهم از روغن او باماء العسل شربا خردل مخلوط بالوز خوردن مقل یهود دو درهم خوردن و ضماد کردن بوزیدان شربا و ضماداً صبر شربا و ضمادا اسارون شربا رماد الحدا دین بازردی بیضه ضمادا بول البقر ضماداً و شربا ملح ومرو آرد گندم و عسل ضماداً

باب ـ ۲۱۵

فی النقرس الحار حی العالم عصارة او ضماداً مجرب شعرصبی چهل روزه تا سه ماشه تعلیق کردن بالخاصه دافع نقرس است طحلب و سویق ضماداً باخل نیز عنب الثعلب و صندل سفید بادهن بنفشه ضماداً صندل ابیض باعصارة بقلة الحمقا ضماداً نیز عدس مطبوخ ضمادا نیز بزر قطونا و سرکه و روغن گل ضماداً هندبا عصارة او نیز و عصارة کزبره نیز قرع عصارة او ضماداً حجرالمقناطیس تعلیقا

باب ـ ۲۱۶

فی النقرس البارد شلجم طبیخ او نطولاً و ضماداً لبن التین باآرد جو ضماداً ماهودانه نصف درهم با ماءالعسل نوشیدن ملح الطعام با سرکه ضماداً سورنجن شربا و ضماداً دارفلفل باعسل شربا زنجبیل شربا و مخلوط درطعام نیز حمص منقوعه یک شبان روز درآب عسل نهاده شب و روز خوردن لحم الارنب شربائی او شربا و ضماداً وج شربا و ضماداً خذف تنور ضماداً زرا وند طویل شربا و ضماداً خروع برگ مطبوخ او ضماداً خردل ضماداً وجابه بیضه و خون او طلاء بول انسان جوش داده طلاء جند بیدستر پارة از او زیر قدم نگاهداشتن بالخاصه دور می کند نقرس را زنجار باسرکه ضماداً

تشریح الفاظ طب فریدی

(الف)

آبار = سرب را گویند

آذان الفار = مرز نجوش

آزاد = در ختیست بفارسی طاق گویند

آس البری = موردا سفرم

ابن عروس = نیولا

اتان = خرمادہ

اثل = نوعے ازطرفا است

اثمد = کحل را گویند

ارنب = خرگوش

اسفاناخ = پالک را گویند

اسفیداج = سفید آب

اسفیداج الرصاص = سفیدہ قلعی

اسفیدباج = شوربارا گویند

اسقولو قندریوں = نباتیست صحرائی و قسمے از اسقیل است

اشنان اخضر = نام گیا ھے است

اصطرک = میعۃ سائلہ - غالباً اصطراک یا اصطراک میکہ است

اصطمیخوں = دوائے مرکب است برائے تنقیہ اخلاط باردہ

اصفہانی = سرمۂ الیست

اقحوان = بابونۂ گاؤ و بہ ہندی درھٹی گویند

اغبر = و آں کحل اغبر است دوائے مرکب

الیہ = بہندی دنبہ گویند

انبر باریس = ز رشک

انجرہ = بہندی اٹنگن گویند

انجشک = (درد سر بارد) ؟

اندبار = اندرایین را گویند

انفحۃ الارنب = پنیر مایہ خرگوش

انقرویا = بلادر

اوز = مرغابی

ایاعابس = آذان الفار

جاؤشیر شرباً و ضماداً هلیلج شرباً ماءالشعیر شرباً محمودہ باآرد جو و سرکہ ضماداً فجل دهن تخمر او شربا راوند شربا مر شرباً صدف بالخاصہ خاکستر او ضماد کردن سورنجان شربا و ضماداً قفرالیهود شربا و ضماداً۔

تمت الکتاب

بحمد اللہ

و حسن توفیقہ

ترمس = بفارسی با قلائے مصری گویند بستانی و بری باشد

ترنجان = نوعے از بادر نجبویه است

تعلق = نام جانور یست

تو بال النحاس = ریزه هائیست که از مس حین کو بیدن جدا می شود

تیشا = ؟

تیس = بزنر

تیل = بید گیاه

(ج)

جارالنهر = سلق الماء است و آن نباتیست که در آب روید

جاری = ؟ (غالباً جارالنهر را غلط کرده)

جاورس = باجرا

جبسین = سنگیست که آنرا سنگ کچ نامند

جبن = پنیر

جبین = جص است

جردان ॥ فار است

جزع = سنگیست در معدن عقیق یافته می شود شبیه بچشم

جعده = دو نوع است یکے جبلی و آن جعده صغیر است و دیگر بستانی و آن کبیر است بفارسی عنبر بید خوانند

جعدة القنی = پرسیا و شان قبة آن مراد است

جلد = ؟

جهارالنخل = چیزیست سفید سیه رنگ که در سر درخت نخل و موضع طلع می باشد

جورا = ؟

جوز الرقع = رقع یمانی که از قسم در ختیست

جوز رومی = باب ۱۳ ؟

جیلی = باب ۳۳ ؟

(ح)

حاشا = صعتر الحمیر را گویند نوع از پودنه باشد

حالبی = اطرا طیقوس بمعنی شبیه الکواکب از قسم گیاه است

حب الکلی = اسم معروف کونچ است

(ب)

بادروج = نوعے از ریحان کو هی بهندی جنگلی تلسی

بتادر یطوس = ؟

بارود = معروف است

با سلیقون = دوائے مرکب است

باشق = بهندی جره نامند

بخور مریم = شجرہ مریم است

بردی = بیخ او ارطنیشا است نباتیست که در آب می روید

بردون = اسپ یابو

برطانیقی = اسم معروف سروالی است

برنوف = شابانک

برود حصرم = دوائے مرکب است

بذر القصیصه = تودری

بذر القطف = تخم سلمی را گویند بهندی پالک کے بیج نامند

بستان افروز = حبق بستانی نیز گویند بفارسی تاج خروس و گل یوسف گویند بهندی نوع صغیر آنرا کنکنی و کبیر آنرا جٹا دهاری گویند و آں غیر حماحم است که حبق نبطی است

بسر = غورۂ خرما است

بشه = و آں درخت بشه است که شجرة البق گویند و آں در دار است

بقس و بقسیس = شمشاد را گویند

بقلہ یمانیه = بهندی چولائی گویند

بلبوس = بصل الذئب و بصل الزیر نیز گویند و بفارسی پیاز تلکه و تلخه پیاز گویند

بنهفش = ؟

پوش = و آں پوش در بندی ؟ست خرصے است از برگ و گیاہ نباتے که برگ او شبیه برگ حنا است

بهار = قسم نرخرما است

بهارصغیر = نوع صغیر اقحوان است و عین الجمل نیز نامند

بهرامج = گل بید مشک را گویند

(ت)

تاج خروس = بستان افروز

تبادریطوس = ؟

تراب القے = اسم معروف کنگری است و آں صمغ درخت حرشف است

حلزون الصغیر = سفید مهره خورد
بهندی سنکه نامند

حماما = نوعے از نباتیست که در
آب پیدا می شود

حماحم = حبق را گویند اسم
معروف کلغه است بفارسی بستان
افروز و بهندی جثاد هاری گویند

حمحم = نبات خبه است یعنے
خاکشیر

حماض سوادی = حماض مائی
حماض البقر را نیز گویند

حماض مائی = در آب می روید
و ورق آمثل کا سنی است

حماض = چوکا کا ساگ - بستانی
و بری باشد بستانی را حماض
نهری و بری را حماض البقر گویند

حمار النحل = ؟ غالباً جمار النخل
است که آنرا پنیر نخل گویند

حمت = حجریست (ب صرع)

حند قوقی = بهندی بسکهپرا گویند
حباقا نیز گویند

حنیسی = ؟

حوقو = ؟

حي العالم = همیشه بهار را گویند

(خ)

خترق = افسنتین رومی
ختین غالباً خنیس است

خرء الدیک = سرگین خروس است

خرء السنور = سرگین گربه

خرزة البقر = مارمهره - حجر الحیه

خرنوب = نام درختیست

خروع = پرنڈ

خروف = (باب ۱۲ صرع) ؟

خس = کاهو

خطاف = ابابیل

خطیته = (باب درد سر بارد) ؟

خلاف = بید ساده

خلد = چهچو ندر

خماهان = حجریست سیاه رنگ
نر و ماده باشد جنس ماده را
حجر الخمار گویند

خندروس = حنطة رومیه بفارسی
ذرۀ مکه است اسم معروف جوار
است

خنطسا = اسم معروف گبرولہ است

حب المنتن = ؟ غالباً حب النیل را غلط نوشته یا مراد ازاں حب ایارج است

حب القوقا = حندقوقی را غلط کرده

حباقا = جندقوقی را گویند

حبق = فودنج است یعنے پودینه

حجر البجازو = ؟

حجر البقر = در هندی گاو روهن گویند

حجر بجادق = ؟

حجر الجرح = ؟

حجر الحیه = مار مهره

حجر العتیق = سنگ سان

حجر غاغا طیس = سنگیست سنگین سیاه رنگ

حجر المها = بلور

حجر یوف = غالباً حجر اسیوس است که بارودرا گویند

حجر اسیوس = بارود

حجر الحادی = غلط است حجر الحدیدی

حجر الحدیدی = و آں خماهاں است و صندل حدیدی نیز گویند

حجرالخمار = جنس ماده حجرالحدیدی

حجر السنج = حجر السبج

حجراللمت = ؟

حجر منقا = ؟

حجر بس = ؟

حجر مریم = شجرة مریم است

حجر مشطب = ؟

حجر مشفق = سنگیست زرد رنگ از بلاد مغرب خیزد

حجل = کبک - چکور

حرف = (درد سر بارد) تخم تر هتیزک

حرمل = (درد سر بارد) اسپند نوع از نباتیست که در آب پیدا می شود

حرشف = درختیست مثل کاهو بفارسی کنکر گویند

حشیشه = قنب است

حصاة البقر = حجر البقر

حصرم = بفارسی غوره گویند و آں انگور خام است

وسفتج = سنگ را سخ را گویند
و آں مس محرق است

.وی = طالیقون است مرارة روی
یعنی زهرة النحاس است ۔

.یباس = معروف است خاصیت
آں مثل حماض است ۔

(ز)

باد = نوعے از طیب است از میاں
نافۂ جانورے گیرند

عرور = فقاح بری و جالینوس
هلیون خوانند ۔

.هرة الملح = نباتیست که در مصر
برروے آب می روید

.وفاے خشک = گیا هیست

.وفاے رطب = و آں چرکے ست که
در زیر کنج ران گوسفنداں
دربلا دارمن برمی آید

وفرا = قسمے از خزامی بری است
یعنی خیری بری یا تخم خیری
است

(س)

.اج = ساگون

سا سالیوس = کاشم رومی است
و بقول شیخ انجدان رومی است

سبج = حجر السبج است

سبوط = غلط ست
صحیح شبوط است

سبو یرج = ?

سجرنیا = ?

سدر = بهندی بیر گویند

سرخس = بیخے ست سیاہ رنگ
نر و مادہ می باشد بهندی بسوڑہ
و کیل دارو و بہ بنگالہ پنکهراج
گویند

سرمق = بهندی پالک گویند بعضے
بتهوا گویند

سکر العشر = شکرے کہ از درخت
آکہ سازند

سلت = از قسم جو است

سلحفات = کچهوا

سلق = نوعے از چقندر است

سلم = نبق یعنی بیر است

سلمه = شوکة قبطیه کہ آں را
شوکة مصریه گویند و قرظ نیز
گویند

سلوی = بٹیر

خنثی = و آں گیا هیست شبیه با شراس

خنیس = حشیشته العلق و آں از قسم پودنه است

خوخ = شفتالو

خوص النخل = برگ درخت نخل

خولان = رسوت

خیری اصفر = قسم شبو است

(د)

داخلیون = دواے مرکب است

دبق = سپستان

دخن = بهندی کنگنی گوئند

درونج = مشهور است

دفلی = بفارسی خر زهره و بهندی کنیر گویند

دقاق کندر = ریز هاے کندر

دلب = چنار را گویند

دلفین = ماهي بزرگ است سیاه رنگ و آں را خنزیر البحر نیز خوانند.

دود الجراد = نبات وردان است ماهیتش معلوم نه شد

دوقو = تخم جزر است

دهنج = سنگے سبز است اسم معروف دهان فرنگ

دهن الاجر = دهن اگر و دهن المبارک نیز گویند

(ر)

رامک = دواے مرکب است

رجل الحمامه = شنجار است وابوالخلسا نیز گویند و اسم معروف رتن جوت است

رجله = بقلة الحمقاء

رخمه = مردار خوار را گویند

رطبه = فصفصه است بفارسی اسپست خوانند

رعاد = حیوان دریائی ست

رعی الحمام = بهندی ارهڑ گویند کبوترو‌ے را دوست دارد

رکب الفرس = ؟

شنبلید و شنبلیت = نوعے از حلبہ است ۔

شوکۃ مصریہ = درخت قرظ ست
بہندی کیکر گویند ۔

شو نیز = حبۃ السودا را گویند

شہدانج = بزر القنب

شیاف الآبار = دواے مرکب براے چشم

شیاف و یزج = دوائے مرکب است

شیان = دم الاخوین را گویند بفارسی خون سیا و شان بہندی ہیرا دو کہی

شیح = درمنہ و بہترین آں ارمنی است

شیح جبلی = درمنہ کوہی ست

شیرج = دہن الخل و دہن سمسم و روغن کنجد را گویند ۔

شیلم = آں را زواں نیز نامند بفارسی گندم دیوانہ

شئون = شیان است

(ص)

صداء الحدید = زنجار حدید

صدف الفرفر = نوعے از صدف ست

صرصر = حیوانیست کوچک مانند ملخ کہ بشب آواز کند

صفصاف = خلاف یعنے بید سادہ است

صقر = مرغے ست کہ کنجشک را صید کند

صمغ البلاط = چیزیست کہ از رخام و سنگ می سازند

صمغ السداب = ثافسیا را گویند

صمغ العتیق = عتیق گیا ہیست متفرق مانند مرزنجوش و گویند قطعے از مسک خالص ست

صمک رضراض = غلط ست ۔ صیحح سمک رضراض

صندل قاصری = صندل مقاصری می باید و آں صندل سفید ست

(ض)

ضبع = بجو

ضرو = درخت لوبان

ضیب = غلط است صحیح ذیب است بہندی بہیڑیا گویند ۔

سماٹی = بٹیر

سمسم = بفارسی کنجد

سمک رضراض = بہترین ماهی ست

سمن العتیق = روغن زرد کہنہ

سمید = سفید میدے کی روٹی

سنبادج = حجر المسن را گویند
کرنڈ اسم معروف است

سنبوسک = سنبوسق و سنبوسہ
بہندی پوری گویند -

سندروس = بہندی چندروس گویند
و آں چیزیست شبیہ بہ کہربا

سنج = غلط ست صحیح سہجنہ
است

سنجار = کا هوے بری

سنگ یوف = حجر یوف

سہجنہ = در ختیست معروف و آں
لغت هندی است

سہانج = بستان افروز

سیسا لیوس = سا سالیوس ست و
آں کاشم رومی است

سیسا لیرن = ?(باب ۱۳) غالبا
سیسا لیوس است

(ش)

شابانک = بنفسج الکلاب

شاهسفرم = تلسی

شبوط = نوعے از ماهی ست

شجرة البق = درخت پشہ را گویند
یا صرف پشہ خوانند

شجرة النبق = درخت کنار

شجرة مریم = و آں بخور مریم
است

شحم الاوز = پیہ مرغابی

شحم القاوند = از ادویہ مجہولہ
است یعنے اصلش معلوم نیست
مانندپیہ بستہ است

شفا نیز = صحیح شفنین است
کہ بہندی بگلہ گویند یا شفانہ
است کہ طائر یست بزر گتر از
حداة

شفانہ = طائر یست بزر گتر از
حداة

شفینن = بگلہ

شمام = نوعے از بطیخ کو چک ست

شمس = غلط مشمش صحیح است

علک البطم = صمغ درخت بن

علیق = درختیست مشابه بدرخت گلاب بفارسی و رد وتوت و سه گل نیز نامند

عنصل = به فارسی پیاز دشتی و بهندی کانڈه و کندره گویند ۔

عوداﻻ راک = پیلو کی لکڑی

عود القرح = بعضے عا قرقرحا را گویند و بعضے وج را

عوسج = نام درختیست

عین الحجل = بهار صغیر

عین الکرنب = ?

(غ)

غار = درختیست بزرگ بفارسی بهشتان گویند

غاغاطیس = حجر الحا غیطوس نیز گویند و آں سنگیست سنگیں سیاه رنگ موسوم بوادی غاغا

غالیه = معروف است از ادویه مرکبهٔ قدیمه بهندی اُبٹن گویند

غبار الرحی = بفارسی گرد آسیا نامند

غبیره = بفارسی سنجد گویند ثمر درختیست

غرب = درختیست بسیار بزرگ ازجنس خلاف است

غری = سریش

غری السمک = سریشم ماهی

(ف)

فاشرا = نباتیست شبیه بتاک انگور و آں را کرمة البیضا نیز گویند ۔

فاوانیا = عود صلیب

فراسیون = علقمه ۔ افتاں سر بفارسی گندنائے کوهی نامند

فشاغ = نباتیست که بر شاخ انگور پیچیده شود

فصفصه = بفارسی اسپست خوانند

فطر = بهندی پهپهں چهتر گویند

فطراسالیون " تخم کرفس کوهی

فقاح = غنچه و نور و زهر

فلفل الماء = نباتیست که در آبهارویند و زنجبیل کلاب نیز گویند

(ط)

طالیسفر = پوست درختیست که
در بلاد هند یافته می شود

طالیقون = مس

طبر زد = شکر محقود بفارسی نبات

طراثیث = زب الارض و آں
نباتیست

طرخشقوق = جنگلی کاسنی یعنے
هند بائے بری را گویند

طرفا = اسم معروف جهاو است
و آں برگیست

طفال = طین یا بس است
و بهترین آں از نیل مصرست

طلح = موز است بهندی کیله نامند

طلع = بهار خرما

طلق = ابرک را گویند و عزق
العروس نیز گویند

طلیس و طلینس = صدف کوچک

طیهوج = مرغیست کوهی
کوچکتر از کبک

(ظ)

ظیان = یا سمین تر

ظرو = لوبان است

(ع)

عاعاطیس = صحیح غاغاطیس است

عبیثران = داونه مروا

عبیژ = غلط است عبیثران صحیح

عبهر = نرجس

عذب = نام درختیست و تشریحش
معلوم نشد

عروق صفر = هلدی

عرطنیشا = آذر بوست بفارسی
چوبک نامند

عزیز = کحل عزیزی می باید

عشر = برگ درخت آک

عصی الراعی = و آں بطباط است
بهندی را جگیرا گویند اسم
معروف لالساگ

عفص = مازو

عقعق = صلصل را گویند و آں
فاخته است

عکر الزیت = دردی زیت

قنبیل = اسم معروف کمیلہ است

قندر (ادویہ مصدعہ)؟

قندول = دار شیشعان

قنطوریون دقیق = و آں قنطوریون صغیر است کہ بر کنار آب می روید

قنفذ = خارپشت

قیشور = حجرالقیشور و حجرالشحیر نیز گویند و آں نوعے ازکف دریا ست

قیصوم = برنجاسف و بہندی گندنا گویند

—×—

(ک)

کاوی = نباتیست درخت وے مانند درخت خرما بود

کبش = مینڈھا

کتم = وسمہ از قسم نباتات است

کثر = شحم النخل و پنیر نخل نیز گویند

کحل اغبر = دوائے مرکب است

کر = کراث را غلط کردہ

کراث = بہندی گند نا گویند

کرانی = ؟

کرسنہ = حب البقر را گویند بہندی مٹری گویند و آں قسمے از مٹر است

کرفس = اجمود

کرکر = صنوبر کوچک

کرکی = کلنگ را گویند

کرم = درخت انگور

کرمۂ بیضا = فاشرا

کرمۂ سودا = فاشراستین نباتیست شبیہ بفاشر او لبلاب

کرنب = کرم کلہ

کزبرہ = کشنیز

کز برۃالثعلب = از قسم نباتیست

کشکینہ = خبز شعیر

کفری = غلاف شگوفۂ نخل خرما است

کما = بسباسہ یعنے جوتری

کماۃ = بعربی نبات الرعد گویند

کماذریوس = بلوطالارض بفارسی رانداروی تاخ گویند

کماشیر = صمغیست مانند جواشیر (جاوشیر) و گویند صمغ کرفس کوھی است کہ فطر اسالیون تخم آں ست

فلنجه = تخمیست سرخ مانند
خردل

فلوموس = خیار را گویند

فلوناتس = فاوانیا

فلونیا = اسم معجون مرکب
است

فورس = قسم چهارم از هوفاریقون
است

(ق)

قاتل الذئب = خربق اسود یعنے
کڑکی

قثاء الحمار = خیارزه

قراصیا = حب الملوک یعنے آلو
بالو

قرح = ؟

قرط = بفارسی شبدارو و ثمر آں
را رسین نامند

قرع = کدوے شیریں

قرومانا = تخم توخره و بهندی
کانپهل ۔

قسوس = لبلاب بزرگ

قشور النحاس = غالبا بمعنی
قشیش النحاس یعنی ریز هاے او
است

قصب الفارسی = قسمے از قصب
است و گفته اند نے است

قصیصه = تودری

قطران = روغنیست که از درخت
عرعر گیرند

قطف = پالک

قعرع (باب صداع از گرمئی آفتاب) ؟

قفر الیهود = معروف است از
قسم مومیائی ۔

قلقدیس = نوعے از زاج ست واقوی
ترین زاجات باشد

قلقطار = نوعے از زاج ست
بفارسی زاج شتر دندان خوانند

قلقنت = قلقند زاج اصغر است

قلی = سجی را گویند و شب
عصفر نیز گویند

قنا = قنه - بارزد

قنابر = جمع قنبره است

قنبره = چنڈول چکاوک

قنبیط = گوبهی

نفط = زیت الجبل

نمام = نام حشیش است که بوے تیز دارد بفارسی سینبروسه سنبل نیز گویند

نیشوق = ادرک

(و)

ودع = خرمهره یعنے کوڑی

وردالحمیر = نوعے از عود صلیب است ۔

وردشاد = مرغیست که آنرا مرغ الهی گویند ۔

ورشان = ؟ غالبا وردشاد است

و سمه = حب النیل

وطواط = خفاش

و عل = نوعے از ایل است

و یزج = شیاف و یزج است و آں دوائے مرکب است

(ﻻ)

هو فاریقون = نباتیست

(ی)

یبروج = بیخ تفاح بری و بهندی لچهمنا لچهمنی گویند

یتوع = هر نباتے که وے را لبن بود و محرق و مسهل و مقطع بود مانند شبرم و ماذریون -

(ل)

لباب المرغبيل ؟ (درد سربارد)

لبلاب = عشقه اسم معروف چاندنی است

لوف = نبتیست و سه قسم می‌باشد قسم اول را لوف الکبیر و لوف الا رقط و لوف الحیه نامند قسم ثانی را لوف الجعد و قسم ثالث را لوف صغیر گویند

لوف الجعد = قسم ثانی از لوف ست و آں را فیل جوش و فیل گوش نیز نامند

لوف السبط = نوعے از لوف است یا قسم اول از لوف

(م)

ماء القبیری = غلط است ماء الکبریتی باید

ماعز = معز ـ بکرا ـ بکری

مامیثا = معروف است و مفید اکثر امراض چشم را

ماهودانه = گیاهیست معروف

محروث = بیخ انجدان

مخیض = دوغ

مرماحوز = نوعے از مرو است

مسحقونیا = زبدسنگ قواریر است بفارسی کف آبگینه

مسطار = خمر نارسیده

مشمش = زرد آلو

مغموما = قلیهٔ بادنجان

ملوخیا = خبازی بستانی

مهر = ؟

(ن)

ناردین = سنبل رومی ـ

نبق = کنار و بهندی بیر

نحاس قبرسی = مس سرخ مائل بزردی

نحاس محرق = سنگ را سخت و روسختج نیز گویند

ندی = تری ـ شبنم

نرسک = اسم فارسی عدس است

نطرون = اسم معروف جواکهار است

نعامه = شترمرغ

نعجه = بهندی بهیڑ گویند